

ЛБ 10
4750

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
Б. М. Бр. 4826
Библиотека

ШКОЛСКИЙ ЛИСТЪ.

Одговорный уредникъ: Ђорђе Райковичъ.

Овай листъ излази сваке неделѣ еданиутъ. Цена му е до конца ове године 1 фор. съ поштариномъ.

Брой 1.

16. Октобра

1858.

Хвала Богу, ево намъ „Школскога листа“ — оће-те л' га радостно примити, мили друзи? Жеља е моя, да га весело примите. Скромный овай листакъ не иште заиста, да се јошъ унапредъ призна за Питію у народношколскимъ стварима. Онъ ће вамъ доносити вести и чланке, онакове чланке, кои способъ даю, да се моменти народношколскогъ развитка ясно познаду.

Валя намъ, да сложно дѣламо на дѣлу народне наставе. За то се пакъ оће пре свега, да знамо „колико е сатій“, па за то намъ е потребанъ и листъ, баръ седмичный листъ, кои ће брзо долетати къ читательима, саобштавајући знатне точке изъ народношколскогъ живота.

Богъ ће дати па ће добро бити. Народнойе школи дати просморъ, да се у своимъ одношаима реформира. Треба да кажемо миѣніе свога срца. Одъ насъ ће зависити, да л' да се оно, што е на артіи, скоримъ обистини. Поклонити ние намъ дужанъ нико ништа! Што оћемо, валя сами да стечемо!

Овде ево морамъ едну речъ рећи, кою ми практично учительско срце меће у уста. — Има людій, они оће све яданѣмъ да придобию; они ядъ ядую свакоме казую — устмено и писмено — мислећи: и наипосле ће намъ се смиловати. Явелимъ: Тешко народной школи, учительима народне школе, кадъ нѣкой и нѣкими валя изъ милости помагати! Яданѣ имъ не по-

2

маже ни за длаку, нит' игди іошъ просяка изъ мило-
сти учинише имућнимъ човекомъ. Други траже, да не-
што добію парницомъ и правотанѣмъ, говорѣи: то и
то мора се дати нама и школи. Али имъ е сва мука
узалудъ, *докле годъ оскудѣва оно што е найболѣ, до-
кле се годъ на поедине учишелѣ и школе може пру-
жиши прсшъ съ омиознимъ иишанѣмъ: „заслужую л'
ови збиля што више и болѣ?“* За то: Дай да мы сами
болѣи постанемо, па одма ће се све окренути на болѣ.
У нашемъ кругу нека нема ни едногъ учителя, кои
свое званіе и достоянство у свести верногъ испуња-
ваня дужности забораваля! свакій нека у своме раду
покаже *дѣла*, коя су кадра поштованѣ придобити! По-
редъ тога, али текъ поредъ тога не треба да намъ ос-
кудѣва друго: яка свеза съ другарима и едномисле-
ницима. *Свакій поединце нека е вршанѣ, па — тако съ*
браћомъ саюженѣ! Р.

За што и како валя наставляти децу у природопису?

Природописъ учи насъ познавати природна ство-
реня; за то е онъ по насъ врло користна наука. И
мы се у природи међу овимъ неброенимъ створеньима
наодимо, ту се рађамо, нѣима се ранимо, поимо, оде-
вамо, огревамо, одъ нѣи живимо; све нужде и по-
требе, помоћи и забаве, усладе и пріятности живота,
и све споляшиѣ благо и богатство отуда имамо; наша
снага и слабость, здравлѣ и болестъ, дуг' векъ и смртъ
зависе одъ те узаимности; нужно е дакле да знамо
коя су природна створеня по насъ шкодљива, чимъ
и како, — а коя асовита, да се одъ оны чувамо, а
овима користимо.

Ал' природна створеня разгледаюћи, нѣіовъ створѣ
и свойство, снагу и опредѣленѣ испитуюћи, єдину и

найлепшу прилику имамо, познати мудрость, милость и промисао Бога, кои сва та створеня створи, свакомъ свое опредѣленѣ даде, нѣмовъ строй и брой, мложину родова и особа на и узаимность тако разреди, да сва скупа ту славну целость, светъ — Божіи дивотворъ — сачиняваю, гди е све нужно и потребно, гди е све едно съ другимъ везано и наймудріе удешено, гди ничега нема безъ цѣли, гди се све едно мимо другога миче и ради, све се меня и ствара и раствара, спая и распая, раѣа и живи и мре, постае и нестает, — и опетъ та дивна целость и чудніи животъ природе стои неповреѣенъ, одъ конца до конца света.

Природописъ е една одъ найкрасніи наука; са вишимъ сматранѣмъ и испитиванѣмъ света найумняимъ е людма толико мила, да века свогъ не жале съ нѣомъ проводить; а нижимъ сматранѣмъ и найманьой е деци толико драга, да іой се више него икоіой другой радую; іошъ кадъ се валяно удеси, тешко да ће по дечіи умъ и душу бити кое валяніе науке. Овде е прилика извештити децу да найоштріе разматраю, сваку ситницу спазе, сваку разлику увате и све ясно означе, — а то е не ове науке, но живота ради, одъ големе вредноће. Ова е наука мложтвомъ свои предмета найлепша рана и подстицанѣ оной животной дечіой памети и ономе више стварномъ нег' умномъ разуму; овде дете очима гледа и рукама вата редъ и зависность дѣйства и узрока, као такође и постепеность савршенства, те понятія та отудъ и у идеалный светъ пренеси; а само онай, кои са лоѣикомъ видльивога и телесногъ света у невидльивый светъ сила и духова уѣ, кадаръ е разумно мислити.

Ал' наука ова неброено предмета има, а сматраня овы предмета могу бити врло разновидна; користь да-

кле ове науке по децу зависи само одъ избора предмета, и одъ реда и начина ученья.

Што се избора тиче: Божія е уредба, да е свакоме створеню оно найнужніе и найпрече, што му е найближе; тако и човеку и детету; дакле валя то найпре и найболѣ познавати. Мачка и мишѣ преча су намѣ створеня, него лавѣ и слонѣ; текѣ после свога долази редѣ на туѣе.

Што се реда тиче: Валяло бы почети са најпростіимѣ створеньима, пакѣ поступенце прелазити на савршенія, те на најсавршенія истерати; али е ово са децомѣ веома мучно, ербо іѣ најпростіе, а то су бездушне ствари, врло мало занимаю, па нека бы се и најзанимљивіе удесиле.

Што се начина тиче, ту е сматранѣ најглавніи посао. Мудрованѣ о природи, безѣ познаваня, готово е лудованѣ. Ни о најпознатіѣ ствари не говори ништа, докѣ е не изнесешѣ на очи питомцу, да іѣ онѣ све честице добро сагледа. Описѣ природны стваріѣ безѣ гледаня, то е описѣ портрета, то е луѣіѣ посао него онога, што е сѣ насомѣ дошао молеру, да му по опису мала ликѣ умрлога оца. Али ни слике много не вреди, ербо іѣ силесія има, што начине веѣа чуда по деціѣ глави, него саме што су. Дакле стварѣ саму гдигодѣ можешѣ узми у шаке и деци у шаке подай, пакѣ е испитуй, т. е. завируй, пипай и мириши и кушай и брой и мери сѣ децомѣ, тако као да самѣ ништа не знашѣ, па терай іѣ да то непрестано и свойски раде, ерѣ у томе е вештбанѣ, а у вештбаню е изостраванѣ чувствила и изображаванѣ умны дарова; ово е пакѣ главніа цѣль, него голо знанѣ. Задай деци некѣ сама описую, ерѣ опише учити изѣ кнѣиге на изусть, то е посве празанѣ, да не речемо сметенѣ посао.

Сматраюѣи и описуюѣи некѣ найпре гледаю створѣ, а после одредбу, — найпре крупніа уда, а после сит-

нія, — найпре сполягнѣй видъ, после унутрашнѣй строй.

Несташна деца нерадо се са єдномъ ствари дуго баве, за то съ нѣма валя све на краѣ свршити; али се овде врло чувати треба, да ситну стваръ не држе за главнѣю нег' круну. У овомъ обзирѣ има найгрдобнѣи накарада у дечѣй глави, многѣи бы се учитель поплашио да ѣй види на яви; а самъ ѣй е незгодномъ сликомъ и ѣошъ незгоднѣимъ описомъ усадио у дете.

Живостно казиванѣ деца найрадѣе слушаю; ладанѣ и мртавѣ говорѣ, то имъ е зеванѣ и спаванѣ.

Ко деци сваку ситницу ослади и сваку стваръ и окомъ и гласомъ као чудо покаже, одъ тога све што чую и виде — утубе.

Гди е годъ могуѣе децу питати, питай ѣй некъ одговараю сама; то е много вреднѣе него изреда казиванѣ; а никоя наука нѣе тако за питанѣя згодна, као ова (колико нога, перая, листиѣа; кое бое, величине, — како намештено, везано, окренуто и т. д.). Ко ово чини, па башъ ако и нѣе вештакъ, онъ деци науку омили. За изреда говорѣ иште се врло велика вештина, а опетъ увекъ по децу много не вреди.

Извођенѣ фамилія и класа предузимлѣ се онда, кадъ е грађа за нѣи прикуплѣна; ерѣ са системомъ починяти, — пре ствари идеале саставляти, то е натрашке посао, то е пре удова саставляти тело.

Найсупарнѣи е посао, поєдна створенѣя пролазити као одъ беде, а са системомъ навалити; то ѣе реѣи убити деци сву волю и радованѣ. Више вреди єдну стваръ подробно познавати. То и деца воле, и користнѣе е по нѣи.

Све што е идеално и спекулативно предузимлѣ се наипосле, па ако то деца згоднѣимъ упуђиванѣмъ сама свате, онда имъ вреди, — друкчѣе не.

А најгріотнѣи е посао, кадъ учитель кодъ при-

лике, кою у шакама има. и пакъ децу не научи, да поредъ млоштва и разновидности опетъ едноличность, редъ, слогу, зависность и дивотну целость увате, — да постепеность савршенства у створу телесномъ и душевномъ, а узъ то и свое преимущество узиде, пакъ изъ свега, — колико се то може — да познаду деца мудрость, милость и промисао Божій.

**

Помени Бога. *

Я знамъ две речце; ако ѿ и ты примишъ у свое срце, имаешъ мира у животу, утехе на гробу, и на-
дава преко гроба. Те обе речце гласе:

помени Бога!

Помени Бога, кадъ ютромъ устаешъ; пакъ ће ти бити данъ сретанъ и у кнѣгу живота уписанъ. Помени Бога, кадъ оѣшъ да заспишъ; пакъ ће ти бити санъ миранъ. Помени Бога кадъ у школу улазишъ; па ѣшъ съ наукомъ живота излазити изъ нѣ. Помени Бога кадъ одъ куѣе полазишъ; па ѣшъ се сретанъ нѣойзи враѣати. Ако починѣшъ што, помени Бога; пакъ ће ти посао поѣи за рукомъ. Ако дочинѣшъ што, помени Бога; пакъ ѣшъ се веселити съ послови свои. И у радости помени Бога; быѣе ти радость двоинномъ слаѣа. И у жалости помени Бога; быѣе ти туга два-
путъ лакша. И на самрти помени Бога, па смртъ ће ти бити повратакъ своме оцу.

Помени Бога!

Светый Сава.

Св. Сава е ѿшъ дететомъ было пунъ любви и вере у Бога. Ютромъ кадъ бы устаяо, прва му е по-

* За народношколску читанку.

мисао была: ноѣасъ ме е Богъ милостно чувао ; да-
нашвѣй ѣу данъ нѣму посветити. Предъ што бы се
изютра еломъ приватио, ово му е мисао была: лебъ
овай Богъ ми дае, я ѣу нѣму срце и душу. Кнѣигу
учеѣи помишляо е: Богъ е радъ да будемъ добаръ и
паметанъ, морамъ дакле прионути, да постигнемъ то.
При обѣду мислю е: све што добра имамо, имамо одъ
Бога, нѣгове дакле даре валя съ благодарношѣу и
умереношѣу да уживамо, ал' да се сетимо и сирота
нѣговы, те да ѣй наранимо, еръ сви смо деца еднога
оца небесногъ. Кадъ е видіо, да неваляла деца ружно
што чине, онъ ѣй е сажалѣвао, помишляюѣи: да ме
ни е отаць мой одъ зла чувао и на добро упуѣивао,
я бы заръ іошъ несретнѣе дете быо, него то што е.
Кадъ е кое добро дете виѣао, помишляо е: у Бога
има много и много болѣ деце, него што самъ я, ал'
ѣу се трудити, колико могу, да будемъ добаръ. Кадъ
е сунце залазило, онъ бы помишляо: тако ѣе мож'да
наскоро и мой светъ заѣи, и онда ѣе ме отаць не-
бесвѣй у лепшѣй увести; али ми се валя зарана съ
побожношѣу и добримъ делима и мислима за зала-
закъ овогъ живота старати. И кадъ е легао, поми-
шляо е: Богъ е одредіо ноѣъ за покой, нѣму нека се
повери ко се мирну и сладку сну радуе.

Тако е светитель Сава цео данъ у души съ Бо-
гомъ быо, и нѣга сеѣаюѣи се легао е, а чимъ се одъ
сна дизао, прво е и прво опетъ на Бога помишляо

Муве и пауци.

У едногъ краля бѣяше синъ, кои имаѣаше обичай
питати: рашта е Богъ муве и паукове и остале ситнѣ
животинѣице створио, кадъ оне нису ни одъ кое ко-
ристи. Само — вели — да ми се може, я бы ѣй све
са землѣ истребіо.

Едаредъ мораде кралѣвићъ овај у битци предъ непријатељмъ бежати. Уморенъ посади се у вече у шуми подъ растъ и заспи. Еданъ одъ непријатељски момака, кои га ктеде уватити жива, кришомъ идући за нѣмъ, нађе га на спаваню; али у кои ма да му се са свимъ приближи, падне кралѣвићу мува на лице, убоде га и пробуди, и онъ на ноге поскочи и сретно утече.

Кралѣвићъ се садъ прикрие у шумску пећину. Кресташъ паукъ ноћу преко целе рупе, кудъ се у пећину улазило, оплете своју велику лепу мрежу. Ујутру дођу двоица одъ непријателя предъ пећину, и еданъ ће рећи: „Улази унутра, онъ е ту сакривенъ;“ на кое другій одговори: „Ние онъ ту, еръ иначе морао бы улазећи паучину ову покидати.“

Кадъ непријатељи одоше, а кралѣвићъ изађе, па клекнувъ на землю подиже склоплѣне руке къ небу, рекавши: „Боже! юче си учинио да ми мува, а данасъ паукъ животъ избави — како ћу ти на твојој великој милости благодарити! Садъ видимъ да е све мудро наређено, што си годъ ты наредіо.“

Савети шегртима.*

Ты си у добру кућу на науку примлѣнъ; твой господаръ и госноя обое су краси люди; благодари Богу на томе и владай се добро, пакъ ће ти бити добро.

Поштуй и люби ій као друге родителъ свое; буди имъ покоранъ и на свему што ти чине захваланъ, пакъ ће ти они, кадъ те виде покорна и захвална, іошъ више добра чинити. Люби и слушај ій као рођене ро-

* За недельношколску читанку.

дителъ свое, па ће и они тебе любити као рођено дете свое.

Не противи се нит' гунђай, кадъ те съ твоега несташлука, или съ неуредности и непокорности покараю, или кадъ те потеряю на радъ и редъ, или на чистоћу и на точностъ. Видићешъ доцнѣ, да е то каранѣ на твоє добро а не на нѣово. Сети се — ты више ниси мало дете — да можешъ свашта чинити; нису те узели, да те цупкаю и люлюшкаю; ниси ту стао да се играшъ и шалишъ, него да учишъ, да учишъ радъ и занатъ, коимъ ћешъ себе и свое, до смрти, лебомъ ранити.

Запамти свое свакидашнѣ послове и дужности, пакъ њ њ извршуй радо и точно, никадъ њ не одлажи ни чекай, да те опоминю и зивкаю. Само неваляле и глупе главе даю се опоминати на свое дужности, и гунђаюћи њ извршую. Ты добаръ буди и паметанъ, па не само сваку заповестъ радо послушай, него гледай и желю нѣову да дознашъ, и да е пре, него што е изявише, извршишъ; тимъ ћешъ показати да њ почитуешъ, а онда ће и они тебе већма любити.

Имаю ли твои господари оца и майку, поштуй те старе душе као свогъ рођена деду и стару майку; ако учинишъ то, имаћешъ две душе више, кое ће те у туђини пазити и чувати.

Имаю л' твои господари свою децу, владай се према той деци као према својој рођеној браћи и сестрама. Ако си одъ нѣи старѣи, буди и паметнѣи. Чувай њ одъ сваке беде и напасти, задржи њ одъ сваке штете и зла; опомени и благимъ њ начиномъ заустави, да неучине што, съ чега бы имъ се родители могли расрдити. Ако ты децу узволишъ, волеће и деца тебе, а родители нѣови ѣошъ и већма.

Кадъ те господаръ съ посломъ муштерѣяма пошлѣ, иди уљудно и прѣяви се учтиво и пристойно,

нека свакій види, да си са свимъ другѣи и много више вреданъ него гдикои дивляци. За невоспитаницомъ свакій одплюва. Покажи се у свакоме друштву и на свакоме месту улюданъ; тимъ ћешъ и своме господару а јошъ више себи образъ осветлати, за то ће те свакъ поштовати и свакъ се отимати за тебе.

Буди и калфама послушанъ, као старіој браћи својој; притрчи и послужи гдигодъ можешъ, пакъ ће и они теби любовну услугу любовніе вратити. Слушай њи, одъ њи ћешъ много што научити; теби ће радіе него другомъ свашто и свакадъ показати.

Буди увекъ веранъ и поштенъ, како у ситницама тако и у најкрупніимъ стварима; онда ће се сватко моћи у тебе поуздати, онда ће ти смети поверити благо и злато и животъ свой. А добро упамти: Благословъ и свако добро силази на оногъ, ко поверено благо верно сачува; а клетва и срамота стигне свакога оногъ, одъ кога се мора све крити и заключавати.

Никадъ не помисли: мой є господаръ богатъ, а ово є маленкостъ, могу є узети. Ни игле ни конца, ни најманю стваръ туђу не узми. Ние ни онај, што га данасъ на вешала воде, на єдаредъ съ великимъ започео, но са ситницама. И никадъ не помисли: Самъ самъ, нема ме ко видити. Ако нико не види, види и зна Богъ; испредъ њѣга се нигди нико не сакри. Заклела се земля раю, да се сваке тайне знаю. Изићи ће дело на видело. Буди дакле веранъ, пакъ ћешъ задобити веру, и кадъ те господаръ твой за верна призна, пакъ ти свое ключеве и новце повери и съ највећимъ рачунима и еспапомъ у туђъ светъ своимъ муштеріама пошлѣ, — радуј се тада и поноси највећма, ербо є то што ти највећу цену и вредностъ дає, у целоме свету, куда годъ доћешъ.

Пословице за ученѣ на изуеѣ: Научи занатѣ, па ако те среѣа и остави, занатѣ те никадѣ неѣе изневерити. Болѣ е тврѣій посао, кои те лебомѣ рани, него слава и господство, поредѣ кои скапавашѣ одѣ глади. Безѣ муке нема науке. Ёднимѣ се ударцемѣ дубѣ не обара. Ко оѣе да се ватре нагрее, мора и дима да се нагута. Ко се не мучи у младости, куку му у старости. Ко ние за другога, ние ни за се. Ко ние за се, ние за другога. Ко е радѣ да у старости одпочине, у младости валя да се труди. Ко до двадесете не зна, и до тридесете нема, тешко куѣи коя га има. Ако самѣ за себе неѣешѣ, да ко ѣе; ако оѣешѣ, па каде ѣешѣ; ако одма не ѣешѣ, да каде ѣешѣ? —

Г а ш а.

Гашо, Гашо, тужанѣ Гашо,
 Шта ѣе съ тобомѣ бити!
 Гаша ктеде столарѣ бити:
 Тежакѣ му е сврд'о,
 Ктеде за тимѣ ковачѣ бити:
 Гвожѣе му е тврдо.
 Онѣ е ктео тикачѣ бити:
 Кидаю се конци,
 И лончарѣ е ктео бити,
 Ал' му смрде лонци.
 Затимѣ ктеде крeячѣ бити,
 Ал' га игла боде,
 Штогодѣ Гашанѣ поче радит',
 Све натрашке оде —
 Гашо, Гашо, лeнѣій Гашо,
 Шта ѣе съ тобомѣ бити!

Гашо, Гашо, тужанѣ Гашо,
 Шта ѣе съ тобомѣ бити!

Гаша ктеде пекаръ быти:
 Вреле су му пећи,
 Тада ктеде месаръ быти,
 Ал' є тешко сећи.
 Прокте му се чизмаръ быти,
 Ал' удара ћиришъ.
 Юшъ и ратаръ ктеде быти,
 Ал' му смета киришъ,
 Тад' ћурчия ктеде быти:
 Опетъ игла бode,
 Штогодъ Гашанъ поче радит',
 Све суновратъ оде —
 Гашо, Гашо, лєный Гашо,
 Шта ће съ тобомъ быти!

Гашо, Гашо, тужанъ Гашо,
 Шта ће съ тобомъ быти!
 Гаша і' много започиняю,
 Али ништа недочиняю
 Ет' тако су лета прошла,
 Гаши старость дошла.
 Садъ гладує и яуче,
 Плаче, виче, хуче:
 О младости лепо доба,
 Лудо ли ти прође!
 Куку! леле! тужанъ Гашо
 До чега ли дође!
 Тешко ономъ кои не зна
 Рада ни заната:
 Гладованъ, ядованъ
 Нераду є плата.

Задатци за слободне писмене саставе у II. разреду србски народны школа.

I. СТЕПЕНЪ.

Имена стварий (substantiva).

1. Задашакъ. Попишите ми све школске намештае; свако име почните са малимъ словомъ; иза свакогъ имена метните запету; кадъ испишете, онда ћете све чисте звучиће подвући да се види познаете л' ий.

Решенѣ.

Школски су намештаи: *)

икона, штица, асталъ, столица, табла, клупа и т. д.

(Исто се овако може задати да попишу имена н. пр. свію писарски справа, свію собны намештая, свію кућны одая, — имена различни кућны справа, имена одеће и обуће, ела и пића и т. д., види букваръ стр. 59.)

2. Задашакъ. Попишите ми, кое одъ ваши сродника кодъ куће имате; метните уза свако име речцу „мой“ или „моя“, како е гди нужно, и повуците све нечисте и споене самогласне звучиће.

Решенѣ.

Кодъ куће е:

Мой отацъ, моя мати, мой дедъ, моя стара майка, мой братъ, моя сестра, мой стрицъ, моя стрина, мой уякъ и т. д.

3. Задашакъ. Напишите ми свакій по десетъ имена одъ домаћи животяня; разделите слокове са усправномъ линіомъ; пазите на гласъ *нь* (и ако се нађе *ль*), да га добро напишете гди треба.

Решенѣ.

Домаће су животинѣ:

во', конь, крава, ждребе, теле, коза, овца, свинче, псето, мачка и т. д.

4. Задашакъ. Попишите ми имена познаты цве-

* Насловъ свакогъ задатка мора се деци на табли написати, докъ задатке не свештаю сама.

това, найпре пролетньи, после летньи; започните свако име съ великимъ словомъ, и пазите на гласъ ль и нь.

Решенѣ.

Пролетньи су цветови:

Саса, Любичица, Данъ и Ноѣ, Висибаба, Лала, Зумбулъ и т. д.

Летньи су цветови:

Ружа, Каранфилъ, Невенъ, Драголюбъ, Ладолежъ, Божуръ, и т. д.

5. *Задашакъ.* Напишете ми свакій по десетъ воѣака.

Решенѣ.

Воѣке су:

трешня, вишня, кайсія, крушка, ябука, бресква, оскоруша, шљива, гуня, кестенъ.

6. *Задашакъ.* Напишете ми имена дванаестъ годишньи месецій, и подвуците име свакога месеца, кои има 31 данъ.

Решенѣ.

Годишньи су месеци:

Януаръ, Фебруаръ, Мартъ, Априлъ, Май, Юній, Юлій, Августъ, Септемберъ, Октоберъ, Новемберъ, Децемберъ.

7. *Задашакъ.* Испишете ми сва имена оны птица, о коима е речъ у 28 чланку I читанке; метните иѣ све у вишеброй, те додайте къ ѣима ако іошъ кое такове птице познаете: ал' те додате метните у едноброй.

Решенѣ.

Путнице су птице:

ласте, славуи, коноплярке, црвендаѣи, говедарке, зебе, грлице.

Путница е птица и

кукавица, косъ, шева, рода, чворакъ и др.

8. *Задашакъ.* Вы сте юче были у менажеріи, и тамо сте видели различни животиня; пишите вашемъ

другу Милану, шта сте вид'ли, и позовите га нека и онъ дође и види.

Решенѣ.

Друже Милане !*)

Быо самъ ти юче у менажеріи. Ту самъ видіо едногъ лава, едногъ тигра, две хіене, два медведа, два куряка, два орла, много папагая, три зміе, едногъ крокодила. Дођи да и ты видишъ. Зове те твой другъ Н. Н.

9. *Задашакъ.* Напишите ми свакій по 10 мушки и по 10 женски имена, али по азбучномъ реду, и подвучите ако буде кое име сложено.

Решенѣ.

Мушка су имена:

Анђелко, Богданъ, Владиславъ, Голубанъ, Добренъ, Живота, Любинко, Милорадъ, Радивое, Стойко.

Женска су имена:

Анђелия, Босилька, Видосава, Драгиня, Евросима, Кумрія, Милица, Ружа, Стојанка, Чедмила.

10. *Задашакъ.* Пишите вашемъ болестномъ другу Мирку, ко вамъ е быо на испиту, и како сте га положили.

Решенѣ.

Драгій Мирко!

Юче смо имали испитъ. Ту е быо господинъ прота, господинъ катихета, господаръ кнезъ, мой отаць и іошъ много людій. Испитъ смо добро положили. Поздравля те твой другъ Н. Н.

11. *Задашакъ.* Напишите ми све занаціе, кои су нужни при зиданю куће.

Решенѣ.

При зиданю куће нужни су: зидари, дрводелъ (дунђери), црепари, столари, бравари, стаклари и многи помагачи.

*) Найнужніе што е о форми писма валя овде деци протолковати и показати.

12. *Задашакъ.* Юче е было четвртакъ, те сте излазили у полъ; напишите шта сте видели.

Решенѣ. Юче самъ было у полю. Ту самъ видіо: ливаде, шуму Н., брдо Н., долину Н., реку Н., нъиве, винограде, воћняке и др.

13. *Задашакъ.* Објавите ми у писму, кое градове и вароши знате, было да сте у њима были, ил' да сте само чули за њи.

Решенѣ.

Господине!

Ј знамъ градове и вароши: Варадинъ, Темишваръ; Новый Садъ, Карловце, Земунъ, Митровицу, Руму, Иригъ, Сомборъ, Баю, Суботицу, Кикинду, Вршацъ. Сомборъ самъ видіо, друге нисамъ. Вашъ покорный ђакъ
Н. Н.

14. *Задашакъ.* Попишите ми имена стварій, кое су одъ гвожђа начинѣне, — како ѿ се можете сечити, и метните ѿ све у вишеброј.

Решенѣ.

Одъ гвожђа су:

ножеви, вилюшке, ражњѣви, ватралѣи, мотике, ашови, српови, косе, брадѣе, ключеви и др.

15. *Задашакъ.* §. 19. Изъ I. читанке, стр. 146.

Решенѣ.

Одъ дрвета е:

столъ, (асталъ), столица, постеля, клупа, врата, орманъ и др.

Одъ коже су:

чизме, ципеле, папуче, рукавице, кожуси, уздице и др.

16. *Задашакъ.* §. 20. изъ I. читанке.

Решенѣ. Маказе, иглу и кутію потребуе кројачъ; тестеру, маклицу и бургию потребуе столаръ; чекићъ, клѣште и пилу потребуе ковачъ; шило, смолу и шанъ потребуе чизмаръ и др.

(Продужиће се.)

ШКОЛСКІЙ ЛИСТЪ.

Одговорный уредникъ: Ђорђе Райковићъ.

Овай листъ излази сваке неделѣ еданпутъ. Цена му е до конца ове године 1 фор. съ поштаринѣмъ.

Брой 2.

23. Октября

1858.

О издаванію овога листа.

Кадъ съ временомъ, може бити у овоме истоме листу, будемо читали шта се за наше школе радило одъ сто година на овой а одъ 30 година на оной страни Дунава и Саве, чудићемо се како е било могуће, да су наше мале народне школе биле тако занемарене. Видићемо да се о њима радило, али да се радило слабо и да се на овой страни урадило ниешта. Добри учитељи били су врло рѣдки, и то су били само они, кои су сами своимъ трудомъ позивъ свой учили. Препарандия пре неколико десетина година била е далеко боля него у послѣднѣ време. Книге и друге справе све су биле неудесне. Народъ е плаћао учителѣ истина слабо али тако рећи сасвимъ за бадава. Дѣца су ишла у школу по 4—5 година и за тако дуго време многа и многа нису научила ни читати, ни писати. Та и учителя било е много и много, кои нису знали ни прилично читати. И данасъ их има, кои никако нису зато. Они люди, кои нису ни за кои други нижи посао били, тражили су и примани су на племенити посао учительски. Тако су намъ на овой страни и биле школе уобште свашта пре него школе. Име то оне нису заслуживале. Приятелѣи просвѣте свога народа викали су и викали, да се на школе наше они смилую, кои су имали дужность да се

о њима стараю, пакъ да ихъ разумно уреди и устрои по потреби нашої и по примѣру други народа, али сви такови гласови били су бадава.

Изъ прошлога, садашњга и будућега живота наши школа најболѣ ћемо се увѣрити, да су понајвише они криви, што су школе тако рђаве биле, којима е старакъ надъ њима било повѣрено. Еданъ човѣкъ, било у коме му драго послу, кадаръ е учинити више него множина други, само кадъ посао свой разумъ и топле вољъ за напредакъ његовъ има.

О користи школа и кодъ насъ се говорило више пута. Говориће се вальда у листу овоме и одъ сада. Савъ сретни и изображени свѣтъ сматра њ као своју прву потребу. Државама честитимъ оне су прва брига. Гдѣ су добре школе, ту е добра просвѣта; гдѣ е добра просвѣта, ту е добаръ, честитъ и сретанъ народъ.

И ми имамо узрока надати се да ћемо крозъ коју годину имати ако не све а оно доста добри школа. Има изгледа, да ће крозъ неколико година бити најслабше болѣ него што су до сада биле најјаче. Већъ видимо да се о препороѣењу њиновомъ јако ради. Само правительство наше аустриско настојава о томе и кодъ насъ онако исто као и кодъ други народа. У србској кнежевини и до сада се око тога настојавало. Најбоља воља самога правительства остае неиспунѣна ако му ние био сретанъ изборъ у людима, кое на то позове. Кодъ насъ у Войводству садъ е повѣрило правительство посао тай човѣку, кои га разумъ, и кои се о њму съ најболѣомъ вољомъ, највећомъ ревности и *любави* стара. Оно, што е онъ за ову прошлу годину урадио, дае намъ доволно емства, да ће наше школе крозъ кратко време бити онакове, какове треба да су. Школе наше у войничкой граници вальда неће иза ови други изостаяти. Варадинской краи-

ни дало е правительство овога лѣта навластитогъ управителя школа, кога до сада ние било. У кнежевини су у овој години постављена узъ начелника просвѣте јошъ четири секретара. По броју лица правительство е тамошнѣ учинило доста; по знању и ревности види ће се скоро какавъ му е био изборъ.

У садашњимъ околностима, у којима се тако рећи са свију страна настало о побољшању и болѣмъ напредку наши школа, заиста е било нужно, да имамо школски листъ, као што га имаю скоро сви други народи. Мене е ц. к. школски савѣтникъ г. Натошевићъ позвао да такавъ листъ издамъ. У почетку живѣ раднѣ око школа, гдѣ многи учитељи јоштъ незнаю цѣнити ни позивъ свой, ни намѣру таквога листа, слаби су изгледи да ће се листъ такавъ моћи одржати. При свему томе ја самъ се тога подватио и ево листъ издавати почео.

У послу овоме двѣ су помоћи нуждне: душевна и новчана. Осимъ редакције одъ школскога савѣтника г. Натошевића и г. професора Вукићевића за сада највећу помоћ душевну изчекуемо и о нъој смо увѣрени. Дали ће у толикомъ нашемъ народу наћи се јоштъ кои пријатељ школе и младога нашега нараштаја, кои ће са знањемъ своимъ у помоћ притећи? — Ја самъ готовъ ваљане чланке правично награђивати.

Кадъ би сви они учитељи, кои су у стану, листъ овај по ову цѣну држали, може бити да би онъ могао и съ тимъ обстати. Али напредъ знамъ, да га многи неће држати и одъ они, кои би могли, а многи зато, што су сасвимъ сиромашни. За садъ јоштъ извѣстно незнамъ какво ће бити материјално стањ овога листа, али се боимъ, да приходи неће ни близо намиривати расходе.

Ми имамо честити сународника, кои би могли по

кои брой за сиромашне учителѣ држати. Учтиво ихъ позивлѣмъ да ми на тай начинъ притекну при овомъ послу у помоћъ. Такви листови слали би се или онимъ учителѣма и школама, којима они рекну да се шалѣ, или би имъ се явило, куда се и коме нѣиовъ даръ шалѣ. —

Гдѣ учителѣи нису у станю, требало би да общтине листъ овай за школу држе. И родителѣи, кои могу, учинили би дѣци своіой онолико користи, колико би на листъ овай жертвовали.

Я самъ почео и чинићу колико могу и докѣ будемъ могао. Жао би ми било, кадѣ би у овой намѣри и тежњи морао клонути. Неби то само моя срамота била.

У Новоме Саду 22 окт. 1858.

Дан. Медаковић.

ИЗЪ СВЕТОГЪ ПИСМА

ЗАДАТЦИ

за свакидашня диктанда у срб. народнимъ школама.

I.

Изъ кнѣига Мойсеови.

1. Люби Господа Бога твогъ, свимъ срцемъ своимъ, и свомъ душою своіомъ, и свомъ снагомъ своіомъ. —

2. Будите свети, као што самъ светъ я Господъ Богъ вашъ. —

3. Я самъ Господъ Богъ твой, не узимљи себи Богда други окромъ мене. —

4. Некланяйте се киповима, ни узимльте себи Богда резани, ни ливани; я самъ Господъ Богъ вашъ. —

5. Проклетъ био, ко кипа начинио, и нѣму се кланяо. —

6. Неначини себи кипа, ни коегъ подобия, било ономъ што е у небу, или на земљи, или у води и подъ земљомъ, нити се томе кланяй, ни служи; Срѣ

я самъ Господъ Богъ твой, Богъ яки и ревнивъ, кои ъу грехе отаца каштиговати на деца до трећегъ и четвртогъ рода, ако неузлюбѣ мене; а чиниѣу милости неброенимъ илядама, кои ме любили буду, и мое заповеди извршавали.

7. Туѣимъ Боговима некланяйте се, ни служите, ни чините по нѣима; него служите Господу Богу вашему, пакъ ѣу благословити вашъ лебъ и вино и воду, и одвратиѣу болести одъ васъ, и благословиѣу васъ с' децомъ и плодовима, и с' дугимъ животомъ, и страхъ ѣу слати предъ вама, да се устраве сви народи, на кое ударите, и да сви неприятельи ваши беже изпредъ васъ. —

8. Шестъ дана ради и свршуй сва дела твоя, а у данъ седми неради ни ти, ни синъ ти, ни кѣи, ни слуга, ни служкиня, ни туѣинъ кои в кодъ тебе, ни марва твоя, нитъ икои скотъ твой; Ёръ в и Богъ светъ овай шестъ дана стварао, а седми се одморио, и тай данъ благословио и посветио; сети га се дакле и светкуй га. —

9. Што си Богу завештао, неодлажи, него извршуй одма, да ти се у грехъ неупише. —

10. Ко жертву узприноси Боговима, а не Богу едномѣ, убиенъ да буде. —

11. Некуните се именовъ Божиимъ у неправду и превару, да неокаляте свето име Бога вашего. —

12. Неупотребѣи имена Божиегъ на зло, еръ неѣе безъ каштиге проѣи, ко име нѣгово на зло употребио буде. —

13. Ко име Божие узгрди, нека га народъ каменѣмъ убие. —

14. Псовача на полѣ извуците, и све кои су га чули сазовите, нека га каменѣмъ убию. —

15. Сваки нека се оцу свомъ и матери своіой покорава, ко в радъ срећанъ да буде. —

16. Поштуй оца твогъ и матеръ твою, да ти благо буде, и да дуголѣтанъ будешъ на земли. —

17. Проклетъ био, ко оца свогъ и матеръ свою срамотио. —

18. Ко оца свогъ иль матеръ уzbие, убиенъ да буде. —

19. Ко оца свогъ иль матеръ нагрди, убиенъ да буде. —

20. Ко зло рекне оцу свомъ иль матери своіой, убиенъ да буде.

21. Сву децу, што свое родителъ и старие не-слушаю, и нѣма се непокоравая, властима предайте, и народъ сазовите, нека ихъ каменѣмъ побию. —

22. Власти поштуйте, а Бога се бойте. —

23. Поштуйте старие люде и предъ нѣма уста-ните, а Бога се бойте. —

24. Немрзи на брата свогъ, него ако зло чини опомени га, да ти се у грехъ неупише. —

25. Небуди осветливъ, не враѣай зло за зло, него люби ближнѣгъ свога, као себе самого. —

26. Негледай на друге, што зла чине, па да га чинишъ и ти, него се Бога бой. —

27. Некрадите, нелажите, неоцрнуйте ближнѣга свога. —

28. Неизноси на друга твогъ сведочанства лаж-лива. —

29. Неприими ни изнеси лажи на другога, нити се с' невалялимъ дружи да му сведокъ будешъ у не-правду. —

30. Одъ неправе речи одустани, невиногъ и пра-веднога неуби, невалялога неправдай ни брани мита нѣговогъ ради, ни мита прими. —

31. Немойте варати ни са коіомъ меромъ, него мерите свакомъ са меромъ правомъ. —

32. Нечини неправде у суду, нитъ гледай ту же-

номъ ни тужителю лика, ни господства, ни богатства, него суди свакоме по правди. —

33. Неузимљи одъ брата твогъ лихве, нити више, него што си му дао. —

34. Ако коме новаца у займъ дашъ, небуди му отималица, не гомилай лихве на нѣга, ербо ѣешъ зло проѣи. —

35. Ако братъ твой у беду падне, помози му и прими га себи, нека твой братъ кодъ тебе буде. —

36. Ако твой братъ у сиротињу падне, и теби се у службу понуди и прода, недржи га као роба, него као брата свогъ. —

37. Проклетъ био, ко туђе дирао и отимао. —

38. Проклетъ био, ко право туђина, удовица и сирота закидао. —

39. Туђина кои вамъ е прибегао негоните, него га држите и любите, као свое и себе саме. —

40. Туђинима, удовицама и сиротама нечините неправде ни зла, еръ ѣе плачъ нѣиовъ до мене допрети, и я ѣу ихъ саслушати, и разгнѣвити се, и магомъ васъ посеѣи, да ваше жене удовице остану, и ваша деца сироте. —

41. Кадъ си твое нѣиве пожнео и воѣа и винограде обрао, немой ихъ пабирчити, него остави то туђинима, и удовицама и сиротама, пакъ ѣе благословити Богъ сва дела руку твою.

42. Незадржите и незакинните плате наемнику, беднику и сирوماку, био онъ вашъ или туђинъ, него издайте све што е нѣино одма; они тимъ душу држе, пакъ да се незаплачу на васъ, еръ ѣе вамъ у тежакъ грехъ уписано бити. —

43. Неузимљи у залогѣ аљине с' леѣа, илъ ако ти е ко дао, врати му е пре вечера, да га неувати ноѣъ гола и нага, и да се незаплаче на тебе, ербо ѣу га я чути, и нѣму ѣу а не теби милостивъ бити. —

44. Проклетъ био, ко незналогъ илъ слепогъ варао. —

45. Ако ко кога удари и онай умре, убиенъ да буде и овай. —

46. Ко украде вола илъ овцу и заколѣ илъ прода, петъ волова да врати за едиогъ, и четиръ овце за одну. —

47. Ко туђу нъиву илъ воће и виноградъ оштети, марву свою у нъима пасући, са наибольшимъ одъ свое нъиве и воћа илъ винограда штету да накнади. —

48. Ако видишъ марвинче брата твогъ тумарити, непрођи га, него врати брату свомъ. Исто тако учини са свакомъ другомъ изгублѣномъ ствари нѣговомъ, гдегодъ наиђешъ на ню, илъ дознашъ за ню. —

49. Ако неприятеля твогъ говече нађешъ блудеће, непрођи га, него врати и подай чие е. —

50. Ако спазишъ неприятеля твогъ марвинче подъ товаромъ пале, немимоиђи га, него приступи и помози подићи му се. —

51. Ако на гнѣздо птичье наиђешъ, и птичиће илъ яя нађешъ, остави недирай га, ако ћешъ да ти благо буде, и да дуго поживишъ на овомъ свету. —

52. Ове законе у срцу чувай и деци ихъ своіой казуй у кући и у полю, кадъ лежешъ и кадъ устаешъ, да ихъ добро упамте, и да се по нъима владаю.

53. Благословенъ био, ко се по овомъ закону владао; благословенъ у кући и у полю, — благословенъ е' децомъ и с' плодовима свои земаля и свое стоке, — благословенъ са стадама марве и оваца, и благословенъ кудгодъ излазио и улазио.

54. Проклетъ био, ко се закона одметао, проклетъ у кући и у полю, проклетъ са децомъ и с' плодовима своіи земаля и свое стоке, и проклетъ кудгодъ излазио и улазио.

 Манѣ одъ ови задатака писаће деца докѣ су писаню невештия, и мало по мало писаће све веће и веће задатке, а найвеће могу писати часловци и псалтирци за оно време у почетку године, докѣ букварци черте писаня уче. —

Задатци за слободне писмене саставе у II. разреду сръбски народни школа.

II. СТЕПЕНЬ.

Имена каквоће (adjectiva).

17 *Задашакъ.* Напишите ми, какви боя (шара) видите на стварима.

Решенѣ. На стварима видимъ бое: белу, црну, црвену, жуту, зелену, плаву, мрку и др.

18 *задашакъ.* Напишите ми, које видове стварій познаете.

Решенѣ. Я познаемъ ствари:

округле, шияете, угласте, гранасти и др.

19 *задашакъ.* Напишите ми каква може бити линія.

Решенѣ. Линія може бити:

права, крива, управљѣна, положена, коса, кратка, дугачка, извјугана, подвѣена, надвѣена, оделѣна и др.

(Узгредно нека овде подвуку преднѣ слогае у смислу §. 32 I. читанке.)

20 *задашакъ.* Каква може бити вода?

Решенѣ. Вода може бити:

ладна, млака, топла, врела, ключала, смрзла; сладка, кисела, горка, блютава, питка; чиста, бистра, мутна, блатнява, трунява; стоећа, текућа, мирна, усталасана, падајућа, извирућа, плитка, дубока, и др.

21 *задашакъ.* Каквы има стварій по вкусу и ми-
рису?

Решенѣ. По вкусу има стваріи: сладки, кисели, слани, горки, люты, отужны и др.

По мирису има стварій: мирисавы, безмирисны, удараюћи, смрдљивы.

22 задашакъ. Какво мора быти добро дете?

Решенѣ. Добро дете мора быти: покорно, послушно, благодарно, мирно, пристойно, смерно, искрено, чисто, вредно, прилѣжно и др.

23. задашакъ. Опишите свойства Божія, съ предлогомъ „най“ и „све.“

Решенѣ. Богъ е найсилній, наймудріи, найправедніи, наймилостивіи; Богъ е свесиланъ, свезнаюћ', свевидећ'.

24. задашакъ. Напишите ми противна свойства одъ овы, коя ћу вамъ садъ казати: право, суво, топло, лако, округло, сладко, тврдо, бистро, брзо, слабо, дивлѣ, весело, дубоко.

Решенѣ. Криво, мокро, ладно, тешко, угласто, кисело, мекано, мутно, споро, яко, питомо, жалостно, плитко.

25 задашакъ. Пишите вашемъ другу Богдану каква е наша школа, и питайте га за нѣгову.

Решенѣ. Богдане друже!

Ты не знашъ, каква е наша школа, — да ти кажемъ каква е. Наша е школа: велика, висока, дугачка, широка, видна, чиста. Е ли и ваша овака. Пиши твомъ другу Н. Н.

(Продужиће се.)

П О П И С Ъ.

учебнихъ средства кое по налогу Вис. Наместништва свака србска школа имати мора:

1. Едну икону;
2. царевъ ликъ;

3. иконице за библичне повести старогъ и новогъ завета.

4. иконице за науку гледаня;

5. географичне карте 1. о Войводству, 2. Аустрискомъ царству, 3. Европи, 4. Планиглобе, и 5. о Палестини;

6. одну машину за рачунанъ;

7. штице, (Wandfibel 10 Blätter) 89 новчића.

8. руководство ко красно писаню, (Anleitung zum Schönschreiben) 79 новчића.

На 1. Найболъ би иконе биле, за мушке школе: Исусъ Христосъ с' децомъ, илъ Св. Савва с' децомъ; за девоякче школе: Майка Божия с' дететомъ, илъ Майка Божия са своіомъ майкомъ. — Ове и подъ 2. означена, могу се добити кодъ литографа Настаса Јоановића у Бечу, по ефтинѣ новце. —

На 3. Засадъ болъи ни ефтинѣ нема негъ што су: Bilder zum Anschauungsunterrichte IV. Theil altes Testament und V. Theil, neues Testament. Stuttgart. Schreiber.

На 4. За ово е прописана књига: Anschauungsunterricht in Bildern. Schulausgabe (koloriert) Prag. Tempsky. —

На 5. и то 1. Postkarte der Wojwodschafft. Temeswar, Filialstaatsdruckerei. 30 кр.

А карте подъ 2. 3. и 4. означене, свака 32 кр. и 5. по 12. кр. Landes Industrie. Waimar.

На 6. Найболъ одъ пештански тракелера наручити, за 6. илъ 8 кр. сребра.

Све ове ствари могу се преко књижара наручити. —

П о п и с њ.

школски књига,

ко е деца у срб. школама имати мораю.

Квѣиге за I. разредъ или за букварце:

1. Букваръ за срб. нар. училишта (Fibel) 14 новчића

2. Церковное пѣние (Gesangbuch) . . . 13 новчића

Књиге за II. разредъ или за часловце:

3. Прва езикосл. читанка (I-er Sprach- und Lesebuch) 27 „

4. Часловацъ (Kirchenslawisches Lesebuch) 11 „

5. Нѣмачки букваръ (deutsche Bibel für serb. Schulen) 9 „

Књиге за III. разредъ, или за псалтирце:

6. Друга књига о езикословию и читаню (Zweites Sprach und Lesebuch). 51 „

7. Псалтиръ (Psalter) 27 „

8. Практично езикословие нѣмачко (Sprachlehre serb. deutsch) 49 „

9. Кратка свешт. история (kleine biblische Geschichte) 6 „

10. 90 иконица за повѣсти старогъ и новогъ завѣта (kleine Bilder Bibel mit serb. Text) 7 „

Све књиге окромъ последнѣ, штампане су у Бечу кодъ ц. к. Дирекције училиштни књига, и могу се преко књижара отудъ добити. Свакој в књизи придодатъ немецки насловъ, радъ они књижара, што србски незнаю. Цена сви књига метнута е у вредности новогa новца.

Књижница са иконама подъ 10. означена, штампана е у Пешти, у штампарији „Bucsanszky“ Herrngasse. Jankovits'sches Haus. —

Пописъ књига.

кое по налогу Вис. Намѣстништва србски учители имати мораю.

1. Мали катихисисъ за начинателъ (Kleiner Katechismus) 7 новчића.

2. Восточногъ вѣроисповѣд. катихи-

- сисъ за више ученичке разреде
(Großer Katechismus) 23 новчића
3. Училиштна и домашна библија. Стари и нови завѣтъ. Две части. (biblische Geschichte des alten und neuen Testaments 2 Bände mit Abbildungen) 2 фор. 10 ”
4. Методика рачуна на паметъ (Methodik des Kopfrechnens serbisch) 28 ”
5. Књига упражњенија у рачуну за III. разред. (Rechnungsübungen für die III. Klasse. serbisch) 16 ”
6. Иста књига за IV. разред. (Rechnungsübungen für die IV. Klasse. serbisch). 18 ”
7. Упутство за предаванъ букварски наука. (Methodik zur Bibel. serbisch) 58 ”
8. Кратко упутство за срб. нар. учитељ. 17 ¹/₂ ”
9. Псалтиръ преведенъ на србски 50 ”
- Овамо спада и:
10. Побожна размишљавања при слушању Св. Литургије 35 ”
- Ово дана изаћиће изъ штампе у Бечу:
11. Методика рачуна с’ цифрама.
12. Нови новацъ аустријански.

У књизи подъ 1. означеној налазесе све моливице, која деца I. разреда научити имаю;
Књига подъ 2. означена служи за тумаченъ молитава;

Књига подъ 3. за приповеданъ библични повѣсти;
књиге подъ 4. 5. и 6. као и оне подъ 11. и 12. служе за рачунъ;

У књигама 7. и 8. изложенъ е цео нови методъ;
књиге подъ 9. и 10. служе за тумаченъ Псалтира и Ектенія.

Све књиге одъ 1. до 8. означене, штампане су у Бечу кодъ ц. кр. Дирекције училиштни књига, и могу се преко свакогъ књижара отудъ добити. Узъ сваку књигу стављенъ е нѣмачки насловъ, да би ихъ учители и общине и кодъ они књижара наручити могли. кои србски незнаю.

Књиге подъ 8. и 9. и 10. означене, штампане су у Новомъ Саду, и могу се одъ књижара Синџа у Новомъ Саду добити. Овай прима наручбине за све школске књиге и потребе. —

Цена сви књига метнута е у вредности новога новца. —

Пописъ књига.

Кое деци за поклонъ (премие) служити могу.

1. Географичне карте, у попису 1. подъ 5. стављене.
2. Све књиге у попису 2. изложене., алъ особито оне подъ броемъ: 2. и 10. —
3. Књиге изъ пописа 3. подъ броемъ 3. 9. и 10 означене. —

Поучна забава.

Ко се Бога сећа и нѣга се Богъ.

Некій рибаръ порани еданъ данъ рано на воду да рибу лови; ал' вазданъ мучећи се и мреже замећући не улови ни едне едине рибице.

Сневеселѣнъ пође да се врати предъ ноћъ кући. Валя да за то, помисли у себи, нисамъ данасъ быо сретанъ што се нисамъ ютросъ Богу за благословъ помоліо; ал' нећу — не ћу више никадъ то заборавити.

Текъ онъ біяше у мисли на Бога, ал' една повећа риба, кою е друга јошъ већа віяла, искочи изъ

воде, и паднув' рибару у чунъ, поче му се предъ ногама праћкати.

Садъ видимъ, рече обрадованъ рибаръ, да е она речъ света истина: *Ко се Бога сећа, и нѣга се Богъ.*

Д о п и с и.

В. У Сомбору 13 Окш. Добро е познато србскомъ свѣту, да се овдѣ у Сомбору кодъ Србске препарандије налази една књижница. Књижница та основана е трудомъ и жертвомъ првихъ професора овога заведенија год. 1816, и брояла е с' концемъ школске године 1857. 663 књиге у 905 свезака. Ове године умножена е она са знаменитимъ поклонима, и купљенимъ књигама. Тако е високо ц. к. попечительство просвете послало на даръ књигу: *die Lehrmittel an der Variser Musßstellung v Dr. Arenstein*. Наслѣдници покойнога протопресвитера В. Ковачића поклонили су 48 књига између коихъ су нека сочинения знаменитога Ђеосфана Прокоповића на латинскомъ и рускомъ ѣзику; сочиненнија Иліе Миніятеца у славенскомъ преводу; проповѣди архимандрита Гедедиа; дѣла Лактанѣева и т. д. — Сима Станковићъ учитель Байскій поклатио е Србијанку одъ С. М. Сарайліе. До овога доба множила се књижница предуготовничка само поклонима, али е нашъ Г. школски савѣтникъ изнашао средства, како ће се одсадъ најбоља педагогична дѣла за потребу професора препарандије куповати. Онъ е наредио прошасте године да сваки ученикъ положи уписну таксу одъ 1 ф. ср. а кадъ свидѣтелство добие опетъ по 1 ф. Одъ тихъ новаца и одъ поклана Сл. депутацие фонда школскогъ купљено е 48 школскихъ и педагогичнихъ дѣла. Одъ месеца Марта до Августа о. г. примило е управителство препарандије ради набавляня књига и осталихъ за предаванъ нужднихъ средства путемъ ц. кр. политичнихъ властїи ове поклоне: Одъ обшти-

не Ст. Врбашке 7 ф. 30 кр; великокикиндске: 21 ф. 10 кр; Шандорске 2 ф. 34 кр; Итебейске 7 ф. 33 кр; Србско-Арадачке 5 ф. 30 кр; одъ Модошке, Диняшке и Сенмартанске 11 ф. 30 кр; изъ окружия вел. Бечкеречкогъ 1 ф. 8 $\frac{1}{2}$ кр; изъ общине Беодрашке и среза турскоканъишкогъ 3 ф. 27 кр; — и тако свега 60 ф. 22 $\frac{1}{2}$ кр. За те новце купую се най-знаменития педагогична дѣла, мапе и остала средства за предаванѣ нужна, а рачунѣ ће се вис. ц. кр. намѣстништву поднети. Хвала буди нашимъ црквенимъ общинама, кое су на позивѣ вис. намѣстништва ове жертва србской препарандіи принеле. Ми се надамо да ће скоримъ доћи оно срећно време, кадъ ће се наше общине и наши богатырци надметати с' даровима овомъ преславномъ заведению нашемъ наменѣнима!

Г. Г. учители, кои су летосъ овдѣ новый методъ слушали, за споменѣ тога знаменитогъ у лѣтописима школе наше догађая скупили су суму одъ 40 ф. 27 кр; ср. и предали Г. професору Николи Вукичевићу с' жельомъ да се за те новце купи одъ коегъ Србскогъ академичкогъ живописца вешто израђени образъ просветителя Србскогъ светога Савве, кои ће дворану педагогичногъ заведениа красити, и ученике на ревност, божанскостъ и родолюбие побуђивати. Као што чуемо Г. Вукичевићъ ступио е већъ тога ради у договоръ са искуснимъ нашимъ живописцемъ Госп. Павломъ Симићемъ, кои е и светосавски манастирѣ Кувездинѣ са особитомъ умѣтношћу пре нѣколико година живописао.

У ововарошкимъ србскимъ школама предаваня су започета 1 Септембра. Дѣце има петъ пута више него што е до сада бивало. Пре мѣсецъ дана стигло е одъ вис. намѣстништва дозволенѣ да се отвори II. разредѣ у србской дѣвочкој школи. Вальда ће дати Богъ па ћемо скоро и у нашимъ предградияма и на свима селиштама школе имати. Одъ нашихъ варошкихъ представника томе се добру подпуно надамо.

ШКОЛСКІЙ ЛИСТЪ

Одговорный уредникъ: Ђорђе Райковићъ.

Овай листъ излази сваке неделѣ еданпутъ. Цена му е до конца ове године 1 фор. съ поштаринѣмъ.

Брой 3.

30. Октября

1858.

Будућность наши мали школа.

М. Ёдва е еданпутъ дошло време, кадъ се и кодъ насъ на овой страни приятельи душевнога напредка свога народа могу надати большой будућности свои мали школа. Одъ наданя до готовога посла има се истина доста поѣи, али до сада ние било изгледа ни за наданѣ, а данасъ баръ то имамо.

Съ временѣмъ ѣмо нашимъ учительима, школскимъ мѣстнимъ и окружнимъ управительима показати съ броевима, како смо ми, кои у просвећеной Аустріи живимо, далеко остали у той струци иза други народа. У кнежевини сръбской множе се истина и поправляю мале школе еднако, али и тамо остае іоштъ многа желя разумнога приятеля народне просвѣте неиспунѣна. Него се и они тамо и ми овамо садъ надати можемо да ѣе бити болѣ, особито кодъ насъ на овой страни. У другимъ предѣлима нашего народа, као у Босни, Херцеговини, тако названой Старой Сръби и Црной гори школе су врло рѣдке. Мало има народа у коме тако мало люди и жена има, кои читаю и пишу. Ето у нашемъ народу има читави областіи или предѣла, у коима и сами свештеници незнаю свое име ясно написати и одъ кои многи служе божию службу онако, како су само наизустъ служити научили. И у овимъ другимъ предѣлима нашимъ, као у Далмаціи, Краини

херватской, Славоніи, Срему, Банату, Бачкой и сръбской кнежевини іоштъ неће бити ни 5—6 душа одъ стотине, које знају читати и писати.

Просвѣта се зачинѣ или започинѣ у малимъ школама. У овима школама учи се и треба да се научи све оно, што е човѣку уобште знати нужно, као на примѣръ: духовна наука или молитве, читанѣ, писанѣ, рачунанѣ. То треба да добро зна сваки човѣкъ и свака жена, били они најбогатијегъ или најсиромашнијегъ станя. Кадъ се то у младости научи, онда или дѣца сама по гдѣ-која оцѣте волю да уче што више, или ихъ њиови родители на веће науке упућују. Те далѣ или веће науке за сада су кодъ насъ нуждне онима, кои се за какве особите струке спремају, као за свештенике, чиновнике, войнике, учителѣ, трговце, и т. д. Оно пак, што се у малој првој школи учи, нужно е да свака душа зна и треба да научи.

Наши селяни іоштъ нису ту нужду школе увидели. Њима е до сада слабо ко и трудно се свойски доказати ту нужду и користъ, коју би њиова дѣца а поредъ дѣце и они одтуда имали. Скоро е тешко било наћи селяка, кои е и по едно свое дѣте драгovolьно у школу давао и слао. Одвратностъ или управъ мржњы на школу била е кодъ селяна тако велика, да су власти и на овой и на оној страни морале на силу родителѣ тѣрати, да дѣцу своју у школу шалю. Ако Богъ да послѣ само 50 година потомци ће се наши томе чудити, али е истина цѣла, да су родители по нашимъ селима радије каштигѣ плаћали и трпили него дѣцу своју у школу слали. Има тога доста іоштъ и данасъ.

Главни су узроци той мржњы на школу били ови: Прво и прво или селянима ние нико озбиљно, вѣшто и на добаръ начинъ доказивао користъ, коју ће и они и дѣца њиова имати одъ онога, што у школи науче,

или имъ е ко о томе само узгредно и у кратко кадъ што као одъ бѣде говорио. Селяни наши заиста нису тупи и они би кадри били разумѣти сваке јасне и основане разлоге, кои би имъ се о томе говорили. Они нису немилостиви спрамъ свое дѣце него баш напротивъ доста су милостиви, пакъ неможе се рећи, као што многи кажу, да они сбогъ користи свое данашнѣ неће дѣцу своју да одпусте одъ говеда, коза, оваца, свиня, и т. д. Я би се смѣо подватити да би сваку, па и најдивљию обштину убѣдити и увѣрити могао за кратко време о користи школе и приклонити да дѣцу своју съ најбољомъ вољомъ у школу шалю. И ту ние Богъ зна каква вѣштина нужна. Узгредъ се неможе людима паметь окренути. Валя за то имати топле волѣ а и стрплѣня. Ако люди нису сватили и разумѣли оно, што имъ се за нѣиову користъ говори данасъ, треба то поновити јоштъ кои путъ и то све еднако докъ се люди необавѣсте. Упливъ земальске власти, гдѣ е годъ разуманъ, одъ велике е благодети. Онъ е и ту нужданъ. Оне, кои добро свое сами немогу разумѣти и загрлити, треба на то натѣривати. Али съ нашимъ свѣтомъ може се за цѣло опет више учинити са разлогомъ и доказиванѣмъ него тимъ начиномъ, пакъ зашто да се ово лакше и за люде пристойније средство свойски непокушава?

Селяни наши незнаю праву користъ, кою школа доноси, а притоме и невиде те користи. Бар по многимъ селима или су слабо ту користъ могли виђати или нису виђали никако. Кодъ онакви уредба, начина ученя, кнѣига, кодъ онакви учителя и надзирателя, ние чудо, што су селяни дѣцу своју у школу по 4—5 година слали пакъ кадъ су одрасла и изъ школе изишла, едва су што у читаню натуцала а у писаню мрчити знала. И данасъ су рѣдке сеоске школе, из кои дѣца послѣ трогодишнѣга ученя изађу да су кадра

сваку нашу грађанску и црквену књигу читати или писамце просто и мало написати. Кадъ изъ школе дѣчакъ изађе и польскомъ се свомъ послу преда, заборава и оно мало што е био научио. То су *понайвише* били плодови наши сеоски школа, а такви плодови заиста ни најманѣ нису били намамљиви за селяне да дѣцу своју у такве школе шалю.

У томе, што селяни наши дѣцу своју слабо у школу слати или давати маре, биће и други узрока, али я ћу се задовољити сада само ове споменути.

Одъ сада ће и кодъ насъ на овой страни престати они узроци, сбогъ кои дѣца у школи крозъ више година нису могла ништа научити. Савъ начинъ учения измѣниъ е изъ корена. И књиге су све поправљене и попуњене. Врѣданъ учитель, по новомъ начину, може научити дѣцу за 3 мѣсеца и читати и писати. Некъ то науче и за половину године. У осталомъ времену учиће друге користне ствари. И што дѣца науче, то ће родитељи видети. Онда ће заиста и у њима се мисао окренути о школи и биће паметнија и боља.

Међутимъ ови плодови немогу сазрвати садъ тако брзо, као што ће моћи онда, кадъ се њива, на којој се ради, сасвимъ обради и догѣра. Сваки е почетакъ тежакъ. Јошгъ има учитеља стари, кои се у никакву новостъ пригнути недаду; овима е нужно неко врѣме, да се и са начиномъ новимъ, и са књигама ловимъ бољъ упознаду. И сами учитељи текъ сада се уче како ће дѣцу учити. Али, само кои оће, тај ће заиста крозъ кратко време научити. Тешко ономе учитељу, коме узтреба за то ученѣ више одъ године дана. Друге године треба да то ученѣ ново иде много лакше него старо, ерѣ е по себи само лакше и простие. Такве неволѣ, да учитељи сами уче како ће дѣцу учити, одъ сада више бити неће. Садашњи учитељи, кои

мисле учитељи остати, то ће научити. У напредакъ се за учитеља неће примати други него они, кои су у препарандији већ то научили и за учитеља сасвимъ спремни.

У школи самой одъ сада ће дакле селяни наши налазити далеко већи и јасни успѣхъ свое дѣце у ученю. Одъ сада неће моћи упирати претомъ на другога, кои е у школу ишао, како опетъ ништа незна.

Али неваља простимъ людима оставити да они чекаю на оно време, кадъ ће сами моћи видети добро, кое школа дѣци приноси. Треба њима одна и съ друге стране у томе бити на руци. Помоћи имъ се у томе може само тако, ако имъ свештеникъ и учитељ њиовъ чешће разумно и разложно буду доказивали користь, кою школа мора доносити и дѣци самой, и њима као родитељима, пакъ онда и общини, и држави, и народу. Особито имъ ваља разложити ону користь, кою ће дѣца и они имати. Ако люди у први махъ непослушаю, треба ихъ у томе поучити и други и трећи путъ, и све единако докъ се необавѣсте. Учителю е то една одъ први дужности, а свештенику, ако нис една одъ први а оно е една одъ велики. Цркву и школу слабо кои народъ раздвая. И кодъ нас треба да остану у заједници. Свештеникъ дакле и у школи служи Богу. Међутимъ су свештеници и онако понавше мѣстни а и окружни школки управитељи. Брига свака о школи њиова е дужностъ била и остае.

Школа нис имовина или закупъ само учитељвѣ или свештениковѣ, него е она добро све общине. Сви чланови общине дужни су се такође старати за школу съ чимъ и съ колико кои може. И то, као годъ и оне друге користи, кое школа доноси, дужни су селянима казивати не само учитељи и свештеници, него и сви они люди изъ общине, кои су разумни или паметни. Навластито би на то морали усрдно пазити сеоски бе-

лежници и трговци, кои више свѣта имаю и кои су кадри простимъ людима на сходанъ начинъ нѣиову користъ разложити и доказати.

(Свршетакъ ће доћи.)

Нешто о казни школској и домаћој.

Често самъ имао доказе предъ очима, да они учители, кои се управо не бров међу слабе и ладнокрвне, у истой мери раздражљиви и слепо строги према ученицима постаю, у којој съ ума смеђу истинито испуњавањъ дужности; — спазіо самъ, да нѣима најманъ за рукомъ полази повратити поредакъ и добро владанъ, ако се и чине да су иначе непреклони и неподмитно строги.

Такође многи родитељи на дому не знаду деціој каштиги праве мере и места. Каштиговати онде н. пр. гди се текъ лажъ слуги, непаметно е и сумљиво; али гладкимъ речма признанъ истине измамити, па тада ипакъ каштиговати, то е начинъ сатане. Па и оно, што неки лажљивца јавно срамоте, не може се одобрити, еръ то га чини подмуклимъ и упорнимъ. По томе мое е начело: да деци мојој све допустимъ, што имъ се по здравоме людскомъ разуму може допустити, и да никадъ телесномъ казни кривицу не каштигуемъ онде, гди јошъ стваръ треба испитати. Болъ ти е да лажъ предохранитъ, него да е морашъ искоренѣвати, тимъ пре, што ово последнѣ не полази увекъ за рукомъ. Осимъ свега пакъ не валя на лаку руку детету лажъ пришивати, — не валя сумњати се о истинитости нѣговой, разма ако е већъ познато као пука лажа. Површно приманъ такове неосноване сумњѣ мора да вређа високо поштованъ, што га дете према истини има подранѣвати у своимъ грудма. Гдикои су учители и воспитатели врло лако склонѣни окривити

ученика или питомца свога такође іогунствомъ, а не ће да расуде, да ли е можда нѣгово владанѣ произишло изъ одпирања према незаслуженой или недостойной казни. Одъ твога дакле питомца пре се надай свакомъ добру, те се постарай, да онъ сазна ту твою добру мисао; напротивъ имашъ ли узрока бояти се зла, а ти пребути тай твой стра, предупреди зло и окрени срце питомца твога на добро. —

Дечакъ, кои не греши не зато, што се боя плаши, но зато што самъ свою вредность осеѣа, ближій е много више моралномъ животу, него онай кога само стра на часъ у надлежне границе узбѣя. Али знати треба, да се и мы, каштигуюћи нашу децу, не знамо свагда за згодно средство приватити. „Я“ — вели *Ланге* у свомъ животопису — „изъ искуства знамъ некій лекъ, коимъ е родителска любовъ наравну суровостъ детиню припитомила болѣ и згоднѣе, него каштигомъ ладнога разума. Ђдномъ е майка моя на мене, кадъ іой е дивльій неучтивый деранъ ружно одговоріо, заплакала. Та суза гори и данъ данкомъ на моме срцу, и следила е тада сву мою крвь. Никаквъ затворъ, никаква гладъ ни батине не бы могле имати тако основногъ и подпуногъ уплива на мою поправку, као погледъ на плачућу майку.“ —

Што се мене тиче, я самъ се дояко као учитель свуда, колико е годъ пута нужно было, шибомъ служіо; ипакъ, признаюћи хвалу нѣну, научіо самъ се не казнити дете, пре него што ладнокрвно не испитамъ, еда ли е каштигу заслужио. Шибу не треба касирати, но ипакъ валя да е прати благость, као сенка тело. Моли се Богу и ради, а не каштигуй никадъ у срдњи. То су главне точке свакога доброгъ воспитаня. У моіой школи свагда е после каштиге сяло сунце најсердачнѣе любви.

Р.

Задатци за слободне писмене саставе у II. разреду срб-
ски народны школа.

III. СТЕПЕНЪ.

Имена раднѣ (verba).

26. *задашакъ.* Шта може ђакъ у школи радити?

Решенѣ. Ђакъ може у школи: учити, пазити, слушати, мислити, писати, читати, брояти, рачунати, по-
яти, Богу се молити.

27. *задашакъ.* Напишите, шта кодъ куће радите,
а све глаголе метните у садашнѣ време.

Решенѣ. У ютру устаємъ, Богу се молимъ, уми-
вамъ, облачимъ, едемъ, піємъ, учимъ, пишемъ, рачу-
нимъ, читамъ, играмъ се и др.

28. *задашакъ.* Видили сте, шта раде люди у пољу,
— опишите нѣјове раднѣ, ал' метните све у треће
лице вишеброя садашнѣгъ времена.

Решенѣ. Люди у пољу: ору, сею, косе, жаню,
копаю, секу, слажу, везую, товаре, возе, носе, беру,
тресу, чунаю и др.

29. *задашакъ.* Како се могу разне животинѣ ми-
цати?

Решенѣ. Животинѣ могу: ићи, трчати, скакати,
летити, милити, пливати, пузати се, гмизати, вући се,
лепршати се, вивати се и др.

30. *задашакъ.* Напишите ми раднѣ противне
овима:

устати, говорити, смеяти се, питати, куповати,
налазити, хвалити, давати, затварати и др.

Решенѣ. Сести, ђутати, плакати, одговарати, про-
давати, губити, кудити, примати, отварати.

Примешбе за учишелѣ. Свакій овай задатакъ треба
сѣ децомъ најпре мало претрести, испитати, — из-
яснити шта и како треба да раде.

Задатци су постепенце удешени, и валя їй пред-
узимати по реду, а не ма кои и часъ съ єдногъ,
часъ съ другогъ края. Одъ 1 до 16. све су сама
имена, одъ 17. до 25. придевна, а одъ 26. до 30.
глаголи.

Послове дечіе валя прегледати и поправляти.
Школске задатке нека двое или трое деце прочитаю,
а учитель нека погрешке темельно разложи и исправи,
да сва деца запамте. У домаћимъ пословима валя само
побележити погрешке, па нека їй деца исправляю сама.

У исправляю погрешака валя пазити редъ, т. е.
найпре исправляти найгрублѣ и найкрупніе, а ситніе
прелазити, — после треба предузети и ситніе, а най-
субтилніе наипосле, кадъ се деца одуче одъ оны грубы.
Само валя погрешке дечіе свойски исправляти.

Дечіе послове треба класифицирати, ал' при томе
мотрити не толико на посао, колико на положенъ трудъ.
Талентирана и изъ больи кућа деца, коя имаю и кодъ
куће помоћи, увекъ ће донети больій посао; ал' хвалу
заслужуе само оно дете, кое е свимъ трудомъ радило.
Осредній посао може се похвалити радъ подстицаня
у труду; а больій посао може се ѣутке прећи, или и
укорити, ако е іошъ болѣ могао бити урађенъ.

Неке послове нека после поправке деца на чисто
препишу. Чисти преписи одъ велике су користи: деца
се вештбаю у краснопису; чешћимъ прегледанѣмъ свои
послова понавляю їй и болѣ памте; преписи су као
плодъ труда и сабирания плода, па подстичу децу да
їй чуваю и да іошъ више сабираю, те да израђую све
болѣ и лепше; наипосле изъ ти преписа најболѣ ће
се и родители и школски управители уверити о у-
чителѣвомъ труду и о напредованю дечіемъ. Ал' и те
чисте преписе валя прегледати, да не бы остаяло по-
грешака. Одъ погрешака валя децу одучити, — то е
главна стварь. (Продужиће се.)

Рачунъ съ новимъ новцима.

I.

Како ћешъ дознати, колико ћешъ садашњи нови илѣ аустриски форинти добити за досадашњи форинте сребра илѣ конвенционалне монете?

Наређено е да се за 1 ф. км. илѣ ср. добие 1 а. ф. илѣ нова, и јошъ 5 нови крајцара илѣ новчића; добићу дакле исто толико аустр. фор. и јошъ на сваку по 5. новчића.

За 1 ф. ср. добићу 1 а. ф. и јошъ 5 новчића,
 „ 2 „ „ 2 „ и „ 2 путъ 5. то е 10 новчића,

За 5 ф. ср. „ 5 „ и „ $5 \times 5 = 25$ нов.,
 „ 10 „ „ 10 „ и „ $10 \times 5 = 50$ „

Дознаћу дакле, кадъ задатъ брой ф. ср. умножимъ са 5, и што изађе, то ће ми бити новчићи, кое к' задатимъ ф. ср. додати морамъ. Али, будући да 100 новчића 1 а. ф. чине, то морамъ у продукту све леве цифре до стотина, или обе крайне цифре одсећи, пакъ лево ми, ако буде, остаю а. ф. а десно новчићи, кое морамъ к' задатой суми ф. ср. додати, и онда све уједно скупити.

Н. пр. 25 ф. ср. чине 25 а. ф. и јошъ 25 пута 5 то е 1 а. ф. 25 новч. илѣ одсечно $1|25$ новчића дакле све уједно: 25 и то е 26 а. ф. и 25 нов.

„ „ 36 ф. ср. чине 36 а. ф. и јошъ $36 \times 5 = 1|80$ новч. то е 1 а. ф. и 80 новч. више, дакле укупъ 37 а. ф. и 80 новчића.

„ „ 252 ф. ср. чине 252 а. ф. и јошъ $252 \times 5 = 11|60 = 11$ а. ф. и 60 новчића више, дакле све укупна $252 \times 11 = 263$ а. ф. и 60 новч.

„ „ 3374 ф. ср. чине 3375 а. ф. и јошъ $3375 \times 5 = 168|75 = 168$ а. ф. и 75 новч. дакле свега $3375 \times 168 = 3543$ а. ф. и 75 новч.

II.

Како ћешъ дознати, колико ћешъ садашњи нови крайцара илѣ новчића добити за досадашњи крайцаре сребра илѣ конвенц. монете?

Наређено е да се за 1 кр. км. илѣ ср. добие 1 и $\frac{3}{4}$ нове кр. илѣ новчића; добићу дакле исто толико нови крайцара илѣ новчића и јошъ по $\frac{3}{4}$ на сваку више, или радъ лакшегъ рачуна: добићу исто толико новчића, и јошъ полу толико, и јошъ одъ те поле полу. Н. пр. за 10 кр. ср. добићу 10 новч. и јошъ полу, то е $2\frac{1}{2}$, свега дакле: 10 и 5 и $2\frac{1}{2}$ чине 17 $\frac{1}{2}$ нови кр. илѣ новчића.

„ „ „ 22 кр. ср. добићу 22 н. и јошъ $\frac{1}{2} = 11$, и јошъ овогъ $\frac{1}{2} = 5\frac{1}{2}$, свега $38\frac{1}{2}$ новч.

„ „ „ 24 кр. ср. добићу 24 н. и јошъ $\frac{1}{2} = 12$, и јошъ овогъ $\frac{1}{2} = 6$, свега 42 новч.

„ „ „ 30 кр. ср. добићу 30 н. и јошъ $\frac{1}{2} = 15$, и јошъ овогъ $\frac{1}{2} = 7\frac{1}{2}$ свега $52\frac{1}{2}$ новч.

„ „ „ 50 кр. ср. добићу 50 н. $\frac{1}{2} = 25$, и јошъ овогъ $\frac{1}{2} = 12\frac{1}{2}$ свега $87\frac{1}{2}$ новч.

„ „ „ 60 кр. ср. добићу 60 н. и јошъ $\frac{1}{2} = 30$, и јошъ овогъ $\frac{1}{2} = 15$ свега 105 новч.

(Продужиће се.)

Опомене рад' благога обичая. *)

О владаню на улици. Не излази предъ светъ неочешлянъ, тако неопранице и чупавци иду; не свлачи се нит' облачи, да те светъ гледа, тако безсрамници раде; не иди прлявъ и блатнявъ, ни издеранъ ни дронъ-вавъ, него спреманъ и спретанъ, да е свима мило погледати за тобомъ, а не да одплюваю.

Не носи се као нико. Не накривлюй капе на глави, тако пјани оде; нити е на очи натуци, тако зликовци

*) За народно — и неделношколску читанку.

оде; нити е носи на вр' главе, тако луцкасти носе. Не иди нашаранъ, нацифранъ и накићенъ, као додоле. Склони мараму у цепъ, да не вири као у девера.

По улицама нити ее распасуй ни опасуй, нит' стежи ни ватежи, ни намештай ни чистуцай ни огледай, да те свак' води; све то кодъ куће сврши, пакъ онда изађи.

По улица одећи не еди, тако невоспитани раде; не свршуй никое нужде, гди бы те ко видети могао, то само безобразници чине; каменя по улици не шоркай, ни прашине дижи; него се скланяй, пређи ил' обиђи, а не угази.

По улица одећи не иди као пребіенъ; ни віяй, ни млатай рукама као бесомучанъ, нити ій одрвенчуј, као уманутъ.

По улица одећи не дижи носъ високо, тако манити иду; али га ни у недра не забадай, као лаже и притворнице; не зверай и не обзирн се тамо и амо, то сметеняци раде; не завируј у свака врата и свакій прозоръ, то безобразници чине.

По улица одећи и разговарајући се не вичи, нити се цери да се сви обзиру и за тобомъ застаю, тако луде раде; не завируј свакомъ у очи, као што безсрамници чине.

О владаню у друштву. У друштво не иди неопремљенъ; не трчкай на огледало, да тамо косу и обрве зглађавашъ, да альине намешташъ, и да се спредъ и одострагъ огледашъ, као што будале чине.

Непристойно е зевајући не заклонити уста, него ій разглавити да сви виде колика су; іошъ горе е кіяюћи гласа не устегнути, него га одпустити; а најгадније е, кіяюћи и кашлюћи не заклонити се, него другога прскати.

Гадно е шмрцати, а іошъ гадније носа на землю и на патосъ изсекњивати, или рукавомъ утирати. Гадно е носъ прстима копкати или уши и очи чагољити.

Гадно е нокте предъ другима чистити, іошъ гадніе зубима ій гристи. Ружно е и гадно крастице чупкати, іошъ е ружніе и гадніе по телу се драпити и по глави чешати.

Исто е тако ружно, напиняти се па кашляти.

Безобразно е, видеѣи на другомъ телесну ману кою, — све на ню очи упирати; іошъ горе е запитивати како е дошло и одкадъ; а найгоре е изъ прикрайка ругати се, претъ пружати, съ другима о томе шаптати и смеяти се. Уобште у друштву шаптати, узмигивати, віяти и кривити се ние пристойно, те само витлови и безстыдници чине.

Ружно е разговараюѣи се са другим, тако му близу подъ носъ подилазити, да сва пара изъ уста ономе у носъ улази; іошъ е ружніе, казуюѣи коме што, за альину га дрпкати, за дугмадъ чупкати, рукама гуркати; а найвеѣа е непристойность другоме у речъ утрчавати, или говоръ неслушати, или не чути пакъ препиткивати.

Безобразлукъ е, гди другій чита, пише, или другій кои тихъ посао ради, — разговарати се, звиждати ил' певати, лупати и како му драго досаѣивати; а іошъ веѣа е безсрамность за леѣа заилазити и завиривати шта се пише, прислушкивати шта се говори, вребати шта се ради, или о томъ пропиткивати.

Несмице у име Божіе. *)

У име твое я починѣмъ, Боже!

Ты помози ерѣ се теби може —

Све е лако съ Божіомъ помоѣи,

Безъ нѣ ние ни до чега доѣи;

За то болѣ радити не могу,

Веѣтъ почети молеѣи се Богу.

У ютру.

Милый Боже мракъ е побегао,

*) За народношколску читанку.

Я самъ мирно и лако устао;
 Чувай, Боже, данасъ мене здраво,
 Да не чинимъ ништ' што е рђаво.

Боже неба на висини,
 Ево данакъ осван'о е;
 Ты помози, те учини
 Да останемъ чедо твое
 Свагда мудро и послушно —
 Да не радимъ што е ружно;
 Да бы са мномя сретни были
 Родители мои мили.

Већъ што миранъ санъ ми даде,
 То ти морамъ захвалити,
 Обећавамъ теби саде
 Вазда, Боже, добаръ бити;
 А ты увекъ са мномя буди,
 Ты успавай, ты пробуди!

Я с' окрепљѣнъ изъ сна прену,
 Теби, Боже, горе гле'ну —
 Родителско око твое
 Ноћасъ мене чувало е;
 Ты и данасъ са мномя 'оди,
 Да ми зло се не догоди,
 Докъ не зовнешъ мене къ себи
 Послушанъ ћу бити теби.

Што е годъ Богъ наредіо све е мудро наређено.

Ратаръ лежећи подъ растомъ, опази близу на
 плоту тикве, пакъ стане главомъ вртити, говорећи:
 „Хмъ, хмъ; она кржлява лозица, па коликій големъ
 плодъ носи; а ово големо дрво, па колицине кржляве
 жириће дае; да самъ я светъ стварао, морао бы ми
 растъ съ центе тешкимъ жировима родити.“

Текъ онъ то изрече, а еданъ се жиръ одкине, и управо му на носъ падне и окрвави га. „Ето ти ми мое памети, — увативъ се за носъ рекне; да е овай жиръ онако големъ, као што самъ я ктео, не бы ми данасъ ни глава остала.“

Не замерай свету; *што е годъ Богъ наредіо, све е мудро наређено.*

Милосрдный Арапинъ.

Еданъ Арапинъ путуюћи пустиньомъ нађе дете гди лежи у песку, а овамо одъ жеђи умирући ние могло више говорити, само што е іошъ едва склоплѣне руке држало. Арапинъ, видећи дете, извади оно мало воде што у чобанъи имађаше и напои га, пакъ га онда на свою камилу дигне, а самъ ранјавимъ ногама пође по вреломе песку пешке, — гріота е (помисли у себи) да пропадне: човекъ е.

Пошавъ мало унапредъ упита дете, одъ когъ е племена. Валедъ Хилилъ, одговори дете. Валедъ Хилилъ! гдно име за тогъ милосрдногъ Арапина, име непријатељскогъ племена; алъ милосрдный Арапинъ опетъ помисли: човекъ е, те на ново скине чобаню и дете напои. Садъ остане чобаня празна, а іошъ пуно по дана было е ићи до извора.

После неколико сатій поче немоћно дете опетъ патити одъ жеђи, а Арапинъ не знајући друге помоћи, извуче иза пояса ножићъ, па скинувъ и загрливъ дете, на својој руци пресече жилу, те својомъ крви дете напои и одъ смрти спасе.

Анђели са свои висина милостно то дело видећи представе га Божіемъ престолу; сва небеса радостно кликну, а иљадама немилостивы людій буду изъ кнѣиге грехова избрисани, и иљадама грехова буде опроштено.

Накнада.

Пророку дође неки младић и рекне: „Борозосла-
 ний! Я имамъ престоу и пресаду матеръ, кою чу-
 вать, своѣмъ рукомъ ранитъ и поимъ и подижемъ и
 покривамъ и нелюбъ, — па есамъ ли іой накнадо,
 што ми е учинила?“ А пророкъ одговори: „Ниси,
 нати бешъ іой икадъ ничимъ моћи накнадити; али си
 добро дело учинио, пакъ и за то мало што іой вра-
 ташъ, буди Богомъ благодаренъ!“

Оуеѣ накнада.

Едномъ дође на неку варошкѣ какио старецъ
 еданъ, пресаду вѣтъ едѣ се на нолу држећи. „Од-
 кудѣ, старче?“ упита га несташный капицѣ. „Отуда
 изъ брада.“ — „Па кудѣ си наймѣ?“ — „Довде, не
 даѣ.“ — „А кое добро?“ — „Ние добро,“ уздѣне бе-
 дный старецъ: „Дошао самъ да се кодъ суда тужимъ
 на мота сина: пре неколико месецѣй предадо мѣ све
 добро и иманѣ мое, да се у старости одморимъ, и онъ
 оубѣа бринути се за ме, а данасъ не бѣ да зна ни
 зашто, него ме истискуе гладѣ и голо изъ мое кѣ.“
 „А колико ти е годѣна?“ запита капицѣ — „Прешао
 самъ 73.“ — „Е, па твой е животъ вѣтъ прошао,“
 одговори неважлий капицѣ, „ты знашъ да у часловцу
 пише, да нашъ животъ трае 70 годѣна.“ Старецъ се
 на ове речи стрѣзи и проговори: „Дакле е боѣ да се
 я вратимъ, Боѣ бѣ се мени смиловати.“ Съ тимъ
 речѣа окрѣне се и изиђе изванъ капиѣ, седѣне на еданъ
 камень да се одмори, пакъ ту гуѣе ронѣћи уздѣне и
 — издѣне.

Бедномъ се старцу смиловао Боѣ и примѣо га
 къ себи; аѣ на истомъ ономъ каменѣ, гдѣ е онъ из-
 дано, сѣди данасъ снѣ нѣговъ, и проси да му уѣде.

ШКОЛСКІЙ ЛИСТЪ.

Одговорный уредникъ: Ёорђе Райковичъ.

Овай листъ излази сваке неделѣ еданпутъ. Цена му е до конца ове године 1 фор. съ поштариномъ.

Брой 4.

6. Новембра.

1858.

Будућность наши мали школа.

(Свршетакъ.)

У прошломъ брою овога листа подъ поменутиѣмъ насловомъ говорено е о томе, како би се наши селяни могли приклонити да дѣцу свою драговољно даю у школу. Речено е, да би мрзостъ нѣмова садашня на школу престала, кадъ би ѿ свештеници и учительи чешѣ обавѣшћивали и кадъ би добре послѣдице сами видели и за себе и за дѣцу свою.

И еданъ и други овай начинъ само онда успѣха може имати, ако свештеници и учительи позивъ свой спрамъ школе подпуно и достойно разумѣваю и испуњаваю, и ако и едне и друге чиста любовъ спрамъ школа, спрамъ неяке дѣце и спрамъ напредка нашегъ народнога уобште у разумной и сталной слогѣ свакадъ одржава. Свакомъ свештенику било би доста кадъ би знао и често се сѣћао да е онъ *пасширъ* словесни душа а учителю пакъ кадъ би знао и сѣћао се, да е онъ *учишель* неякогъ нараштая людскога. И у свѣту и у народу нашемъ има званія различни, има ѿ коя су по спољашности сѣйния, коя су болѣ награђена, али осимъ господара земальскога и народнога, кои е у исто време такође и пастиръ и учитель главни, племенитиѣга званія, баръ по мојој памети, нема. Сва су званія више или манѣ нужна, али безъ ови први

званія родъ людски неби имао ове дивоте, съ коіомъ се толико саоме своме творцу приближава и уподоблява. По душевнимъ нашимъ дѣлима ми се одъ свию остали створеня разлучавамо и отликуємо; по нѣма се отликуе човѣкъ одъ човѣка и народъ одъ народа. А ова снага наша найскупля и найвећа предае се и предана е свуда духовнимъ пастирима и учительима, те одъ нѣи зависи напредакъ и развитакъ нѣзинъ а съ нѣомъ уедно и свака врлина и сваки напредакъ народа.

Нити самъ навластито учио позивъ и дужность пастира духовнога нити пакъ учителя. Изъ други наука и изъ искуства свакидашнѣга видимъ и знамъ, да су то званія у друштву людскомъ преважна. Нека земля или народъ кои има најболѣ државнике, ако нема добри пастира и учителя, неће и неможе бити онога напредка, кои се докучити или постигнути жели. Ова су два званія прва. Звание свештеника прима човѣка у своя наручія одма по рођењу, прати га за цѣлога живота и испраћуе га на онај свѣтъ. Учитель е као неки помоћникъ свештениковъ. Различне умножене дужности недопуштаю свештенику, да неякога или новорођенога човѣка прими сасвимъ на свой вратъ, као што га е на крштењу примио, пакъ зато е и црква и држава намѣстила учителѣ, да прихвате та нека створеня и да ихъ наставляю, да ихъ уче и припремаю, како ће моћи бити съ временомъ достойни и честити синови свои родителя и свое цркве, валяни и честити чланови общине, грађанскогъ друштва и државе.

И о томе ние мой посао говорити. И свештеници и учительи уче свой позивъ познавати, и треба да познавати науче у онимъ своимъ заведенима, коя їи за та званія спремаю и коя їи као спреме народу за такове шалю. Я самъ радъ споменути само како би добро било, да народъ и свештенике и учителѣ съ те

стране познати, цѣнити и уважавати научи, а съ друге стране свештенике и учителѣ подсѣтити на тако племенити свой позивѣ. Ако тай позивѣ знаю, ако га се сѣћаю и ако се труде да га испуне, не само школе наше мораю имати болю будућность него и црква у заедници са школомъ добиће ону саянность и благодетни велики упливѣ на народѣ, кои е као главни нѣзинѣ задатакѣ познатѣ свакоме оное, кои е свету цѣль црквенанманѣ познати прилику имао или научио.

На наше околности или на станѣ наше данашнѣ морамо се обзирати и сравњивати га са наведенимъ позивомъ свештеничкимъ и учительскимъ. Сваки разуманѣ и поштенѣ нашѣ сународникѣ желио би да и прошлостъ и садашность тога станя никадѣ ни споменути не чуе. Има примѣра красни, да су и свештеници и учители чинили и свршивали оно, нашто су позвани, али то су примѣри врло рѣдки. И до сада, а и сада, има много и свештеника и учителя, кои цркву и школу држе само као средство за свое материално издржаванѣ. Ови незнаю или неће да знаю, да су они слуге цркве или школе, него мисле да е црква и школа само сбогѣ нѣи или сбогѣ нѣиовога болѣга ужитка. Дужности и едного и другога овога звания неиспуняваю се ни съ довольно спреманѣнимъ знанѣмъ, ни са чистомъ вољомъ, ни са правомъ ревности. Чини се истомъ оно, што се кадѣ хоће или што се само мора. Оно, што се чинити морало, било е сасвимъ незнатно, ерѣ нити су учители нити су свештеници надгледани били у своимъ пословима и дужностима онако као што треба. Ревность и знанѣ стаяло е пѣдѣ еднако са немарности и незнанѣмъ. Прерѣдки су примѣри да се или свештеници или учители отликую за честито испуняванѣ свои звания.

Дали ће у струци свештеничкој одѣ сада у томе бити какве измѣне, видиће се съ временомъ. За сада

иоштъ зато су слаби изгледи. Сваки свештеникъ, кои дужность свою по савѣсти точно и добро испуњава, свакадъ ће се радовати да му старѣшина нѣговъ дође и посао му види. И онима, кои су у дужности немарни, неби било то баръ касане криво, ерѣ би опомена старѣшине учинила може бити то, да би се немарность нѣгова у ревность преобратила. — Кодъ учителя имамо се надати и строгомъ и добромъ надгледању како на овој тако и на оној страни. Међутимъ и ту лица надгледателя рѣшаваю. Ми ћемо видѣти да ће учители одъ сада морати и знати и испуњавати свое дужности добро. Иначе ће они, кои би и одъ сада немарни били, морати се са свои звания уклонити и съ другима больима замѣнити. У добримъ учительима неће бити више оскудице. Они, кои школе надгледаю, по своей прилици стараће се и о томе, да больи учители одъ лошии буду отликовани и награђени.

Оба станя, и свештеничко и учительско, требало би да се у приходу побольшаю. Има парохия, коз недаю ни толико прихода, да се најсиромашније на край изићи може. По многимъ мѣстима учители су оштъ горе плаћени. И ово е тегоба велика, коя ће напредку школа јако сметати, ако јој се не доскочи. Има изгледа, да ће старѣшине цркве наше почети наново што радити о побольшаню станя свештеничкога. Богъ би дао да о томе почну што пре радити и да имъ радъ тай буде благословенъ. Станъ учительско зависеће истина одъ власти али највише од община. Али, кадъ е управитель школа мударъ и ревностанъ, моћи ће онъ и общине приклонити, да учитель свое дѣце тако плаћаю, како ће дужности свое весело испуњавати безъ брига о хлѣбу насущноме.

Дође ли данпутъ време, да се пази на испуњавањ дужности свештеника онако, као што се већ пази на испуњавањ дужности учителя, онда ће пре-

стати свака сумња за бољу будућност наши школа. Учителѣи ће одъ сада све више и више радити оно, на што су позвани, али плодъ њиовога труда ако се може скрњивати и кварити ако и мѣстни свештеникѣи не би са истомъ любви школу надгледао и око нѣ се савијао. Навластито мораю престати свака она трвения између свештеника и учителя, која често на саблазанъ народа излазе.

Много има условия за бољу будућност наши школа али ова намъ се виде као најпреча:

Да се у заведенијама богословнимъ и предуготовничкимъ прописане науке предаю подпуно и озбиљно;

Да се свѣдочбе о свршенимъ наукама даю са највећомъ савѣсти;

Да се званія било свештеничка, било учительска, даю најпре болѣма, и боља мѣста болѣма;

Да се поредъ знаня ако пази на морално владањѣи и на ревностъ;

Да су надгледаня честа и строга, са послѣдицама правичнимъ и користнимъ;

Да се тужбе сваке најстрожие изелѣђую и немарностъ, разкалашностъ или друго какво преступлѣњѣи строго а правично казни.

И свештеници и учителѣи учителѣи су народа. Ние доста да су они способни само. Они мораю бити образи сваке добродѣтели. Докъ они то небуду, будућност наши школа може напредовати, али у главномѣе свакадѣи рамати. То пакъ, да и едни и други буду способни, да дужности свое испуњаваю и да самимъ своимъ владанѣмъ буду такође учителѣи народу у свакој добродѣтели, зависи одъ они, кои рукују са заведенијама, у којима се и едни и други за званія своя припремаю, одъ они, кои њи и њиова дѣла надгледаю.

Разумне и честите свештенике и учителѣи треба ли

позивати и опоминяти да у слогѣ раде савѣстно и ревностно у светомъ и племенитоме своме позиву? Радите ако сте ради да вамъ образъ и предъ Богомъ и предъ людима буде свѣтао. А ви, кои сте позвани да ѣи надгледате у нѣиовимъ пословима, надгледайте ѣи са любви, строгомъ правицомъ, отликуйте ревность, знанѣ и врлину, а казните немарность и пороке. Онда ће будућность наши школа, а са школама све намъ цвѣтати, и напредовати што се наше назвало.

Знанѣ и вѣра.

Пре неколико година отиде нѣкій младъ Србинъ у Паризъ да се тамо изобрази. По несрећи сдружи се онъ тамо с' невалялымъ ѣацѣма, кои су своју наученост с' тѣмъ хтѣли да докажу, што су неупутно живили и безбожне разговоре проводили. У оваковомъ друштву младый нашъ Србинъ заборави савете и опомене, што му е добра майка при полазку у туђину дала, и презре благочастиве христѣянске обичае, што ихъ е у дѣтиньству у цркви и на дому приѣмао и виѣао. Да бы напоследку своме невалялству слободанъ путъ отворио, зажели, и као безуманъ човѣкъ, помисли у срдцу своме, па онда и явно припозна: *да нема Бога*. Да, доиста нема Бога, — често говораше овай младићъ, — Богъ е само речъ безъ смѣсла, с' коіомъ се простота вара, ал' мене овако мудра, научена и у средъ Париза изображена, нѣтѣ више преварити неће.

Пошто намъ младый Паризлѣя науке сврши, или болѣ рећи крозъ школе проѣе, врати се у своју постойбину. На скоро после долазка свогъ кући, позванъ буде на веселѣ у кућу нѣкогъ отмѣногъ приѣтеля отчиногъ. Дошавши у друштво и поздравивши се са свѣма, смотри онъ двѣ дѣвойчице, кѣри домаћѣнове, гдѣ се кодъ прозора седећи с' читанѣмъ занимаю, приступи

имъ ближе и запыта ихъ: Какавъ е то романъ драге мое госпоѣице, што га тако пазливо читате?

„Господине! мы нечитамо романе,“ учтиво одговоре дѣвойчице.

А да каква вамъ е то кнѣига?

„То е училиштна и домашня Библия.“

О хо! дакле вы госпоѣице библию читате, па вальда іоштъ и вѣруете да има Бога?

На ове рѣчи дѣвойчице погледаю една на другу и зарумене се. „А заръ вы високоучени господине невѣруете да има Бога?“ живано запыта младиѣа старія сестра.

И я самъ вѣровао, кадъ самъ іоштъ дѣтетомъ быо, али одъ како самъ високе науке у Паризу слушао, одъ тога доба живимъ у пуномъ увѣреню, да е то само рѣчь смышлѣна да се съ нѣоме неразумни люди плаше.

„Я господине нисамъ додуше у Паризу была, нити самъ високе науке слушала, него самъ одъ свію наука найрадѣ учила науку Христіанску; али кадъ сте вы тако наученъ човѣкъ па велите да нема Бога, то молимъ васъ будите тако добри и кажите ми, одъ куда е постало яе.“

Дѣвойче изговори ове рѣчи велегласно, тако да ю е цѣло друштво разабрати могло. Нѣки радознали приближе се да чую разговоръ, други се узаstopце нѣима придруже и у часу было е сво друштво обколѣло дѣвойчице и господина Паризлію.

„Да господине,“ повтори дѣвойчица, „кадъ вы велите да нема Бога; кажите ми одкуда е прво яе постало.“

Шальиво пытанѣ госпоѣице! Яе е излегла кокошка.

„Добро господине, садъ васъ іоштъ молимъ, кажите ми одкуда е произишла прва кокошка?“

Та вы добро знате госпођице, као годъ и я што знамъ, да се кокошка излегла изъ яета!

„Шта е дакле пре было, яе ил' кокошка?“

Я незнамъ шта ћете вы с' тымъ пытанъмъ госпођице, и съ томъ вашимъ кокошкомъ; но ипакъ држимъ да е кокошь пре яета быти морала.

„Дакле тымъ начиномъ има на свѣту кокошке, коя се ние изъ яета излегла!“

Опростите госпођице, я нисамъ пазію, шта ћу рећи. Яе е морало пре постати нег' кокошь.

„Е добро, дакле е было яета, кое ние кокошка счела? Одговорите ми на ово, мой високоученый господине.“

Та знате, — опростите, — хтео самъ рећи. — — —

„Я увиђамъ господине да вы незнате шта е пре постало: яе ил' кокошь.“

Но дакле я велимъ за свагда, да е кокошь найпре постала.

„Добро дакле, изволите ми казати тко е ту прву кокошку створио, одъ кое су све кокошке и сва яя произишла.“

Како видимъ госпођице вы држите да самъ я у парискимъ школама учію пилиће продавати.

„То не држимъ господине, али васъ лѣпо молимъ одговорите, одкуда е мати свію кокошию и свію яя постала.“

Али на што вамъ та маленкость?

„Е, дакле кадъ вы господине незнате, допустите да вамъ я кажемъ. — Онай, кои е прву кокошку, или ако хоћете прво яе створио, створио е и све штогодъ видимо, савъ светъ, а то существо мы Богомъ називамо. Видите дакле драгій мой господине, вы небыясте кадри доказати одкуда е прво яе постало, а овамо велите да нема Бога, и да е светъ самъ одъ себе, како ли, постао.“

Младый Паризлія ніе далѣ ништа пытао, него узме шеширѣ и посрамлѣнѣ оде куѣи. В.

Задатци за слободне писмене саставе у II и III разреду србски народны школа.

IV. СТЕПЕНЬ.

Придеви и раднѣ са одношаємѣ на ствари.

31. задашакѣ. Сложите имена стварій и имена боя са „е“, ал' сложите и родѣ и брой; метните нешто у едиоброй, а нешто у вишеброй, — тако исто у неколико примера придевномъ име напредѣ, а у неколико натрагѣ.

Решенѣ. Бело е платно. Црно е мастило. Црвена е крвѣ. Жутѣ е сумпорѣ. Плаветна е любичица. Зелена е трава. Мркѣ е ора.

Овце су беле. Ягоде су црвене. Кукурузи су жути. Шљиве су плаветне. Гљиве су зелене.

32. задашакѣ. Напишите узѣ едно придевномъ име више суштны, и свежите ѣ са „и“.

Решенѣ. Бео е снегѣ и шећерѣ. Црвена е ябука, трешня и вишня. Црнѣ е гарѣ и углѣнѣ и чаѣ. Румена е ружа и каранфилѣ. Жутѣ е смилѣ и невенѣ. Плава е любичица и саса и перуника.

33. задашакѣ. Напишите ми неколико стварій са придевенимъ именомъ форме. Метните гди едно гди друго име напредѣ. Напишите найпре чисто означаваюѣа имена, за тимѣ налично.

Решенѣ. 1. Чисто означаваюѣа: Округло е тане. Коцка е угласта. Књига е плѣосната. Игла е шиласта. Перо е затубасто. Вуна е коврѣаста.

2. Налично означаваюѣа. Грожѣе е зрнасто округло. Шљиве су дугулясто округле. Цевѣ е валькасто округла. Талирѣ е плѣасто округао.

34. задашакъ. Напишете ми одъ овы стварій више приложны имена: млеко, лебацъ, ябука, крушка, торонь, столъ, месо, сиръ, креда, кнѣига и др.

Решенѣ. Млеко е бело, густо, сладко. Лебацъ е меканъ, буаванъ, шупльикавъ, сланъ. Ябука е румена, округла. мекана, сочна, сладка, и др.

35. задашакъ. Напишете ми шта ко зна малено, велико, ситно, високо, ниско, кратко, дугачко, сладко.

Решенѣ. Маленъ е мишь и патицвркъ; малена е бува. Висока е куѣа, високъ е торонь, високо е брдо. Дугачка е стаза, дугачко е уже. Сладко е млеко, сладакъ е медъ и шеѣеръ и др.

36. задашакъ. Напишете ми ствари са противнимъ придевима као у 24. задатку, съ уметкомъ „а.“

Решенѣ. Штапъ е правъ, а обручъ е кривъ. Земля е сува, а вода е влажна. Лето е топло, а зима е ладна. Шеѣеръ е сладакъ, а сирѣе е кисело. Земля е тврда, а трава е мекана и др.

37. задашакъ. Една е иста стваръ према одной велика, а према другой малена — таковы стварій напишете ми као и мало часъ са „а.“

Решенѣ. Крава е велика, а мачка е малена. Мачка е велика, а мишь е маленъ. — Торонь е високъ, а куѣа е ниска. Куѣа е висока, а прагъ е низакъ. — Хватъ е дугачакъ, а стопа е кратка. Стопа е дугачка, а палацъ е кратакъ.

Змѣя, гуштеръ, жаба. — Уже, конацъ, длака. — Даска, леньиръ, пантльика. — Пѣяца, улица, стаза и друг.

38. задашакъ. Попишете ми ствари, кое у вашей башти имате, заедно са придевомъ (ствари).

Решенѣ. У башти имамъ: широки и узаны стаза, високи и ладовны дрва, лепогъ и мириснотъ цвеѣа, лепога и сладкогъ воѣа, еданъ широкъ ладникъ, и лепу чисту колебицу.

39. задашакъ. Напишите ми гласове различни животина, све у 3. лицу садашњѣгъ времена.

Решенѣ. Конь рже, во риче, овца блеи, мачка мауче, пасъ лае, вукъ урла, голубъ гуче, петао кукурече, кокошка какоће, квочка квоца, ластва цвркуће, кося звижди, гавранъ гракће, жаба крекеће и др.

40. задашакъ. Напишите ми ко се смее, плаче, ечи, яуче, зева, рче и т. д., ал' уместо суштны употребите и придевна.

Решенѣ. Радостанъ се смее. Жалостанъ плаче. Болестникъ ечи и яуче. Ленъ зева и др.

41. задашакъ. Шта чини громъ, муња, ветаръ, олуј, ватра, вода, киша и др.

Решенѣ. Громъ грми. Муња сева. Ветаръ дува. Олуј бесни. Ватра гори. Вода тече. Киша пада, промиче, роминя, плюшти.

42. задашакъ. Напишите ми шта раде разне занатлије, све у садашњѣмъ времену.

Решенѣ. Кројачъ мери, сече, шіе, крпи, пара и др. Ковачъ куе, пили, усіява и др. Столаръ тестери, теше, сецка, рендеише и др.

43. задашакъ. Шта се кува, пече, суши, еде, піе, сее, жанѣ, бере, коси, мелѣ, меси и др. (свако дете другій задатакъ.)

Решенѣ. Кува се месо и зеленъ, кува се вариво и воће. Пече се лебацъ и месо, пеку се и колачи. Суше се шљиве, вишнѣ, ябуке и крушке, суши се и месо и риба. Еде се месо, зеленъ, воће, сирѣ, тесто. Піе се вода, млеко, вино, пиво, кафа, тей, пію се и лекови. Жанѣ се шеница, ражъ, ечамѣ и зобѣ. Бере се гржѣ, — беру се ябуке, шљиве, трешнѣ, вишнѣ и кукурузи. Коси се трава и детелина. Мелѣ се шеница и ражъ и со.' Меси се лебацъ и др.

44. задашакъ. Напишите ми шта се може дого-

дити съ прозоромъ, патосомъ, дуваромъ, столомъ и др.; вежите свуда по два противна глагола са „и.“

Решенѣ. Прозоръ се може отворити и затворити, скинути и наметнути, разбити и почовити. Дуваръ се може упрляти и окречити, напрашити и опаяти и др.

45. *задашакъ.* Напишете ми, шта љете сутра дома радити (будуће време).

Решенѣ. Я љу у ютру устати и Богу се помолити, полюбиљ оца и матеръ у руку, ешљ, учиљ лекцію и играљ се; а после подне љу иљи съ оцемъ у виноградъ.

46. *задашакъ.* Пиши брату, шта има чинити съ кнъигомъ (заповедный начинъ).

Решенѣ.

Светозаре!

Отиди Богдану, заишти и прими мою читанку, прочитай и препиши што имашъ, и пошљи е одма твољ брату Н. Н.

(Продужиљ се.)

Опомене рад' благога обичая, *)

О владаню при шрапези. Не турай се за трпезу гди ти место ние; при седаню не пай столице, као да бы прлява была, и не отири таньбире и кашике, као да бы нечисте были.

Седељи, лактове на трпезу не насланяй, нитљ иљ подъ вратъ ни подъ уши подапири, нити се о трпезу одупири да се отискуе, нит' се на столици люляй. За трпезомъ седи емерно и пристойно; не зверай очима на све стране; не мотри шта ље ко извадити; не брой туљи залогая; не кіяй, не кашльи, не рачи, не усекнью се ни подригуй да се други згади на тебе.

*) За народно — и недельношколку читанку.

Не извади пре старіега; вадећи узимай испредъ себе; не брляй по свой чиніи; не преврћи свою делова; не бирай найболъ ты; не граби изъ дна и не вади колико не можешъ поѣсти

Не омирисуй ела; не вади соли прстима; не пари у кашіку да се расплюскуе; не мешай да сви чую; не сеци тако, да пиште уши одъ шкрипе вилюшке и ножа съ танъиромъ, и немой да ти — секући — залогам по столу се разлећу или подъ столъ падаю.

Едући не мельи да чакъ другима по ушима пуца; не ити едући као да си одъ глади утекао; не еди прстима; не препунявай уста да се загушешъ; не залажи колико не можешъ прогутати; не говори докъ жваћешъ; костію не глођи, нити ноктима и зубима съ нъи чунай, ни костію подъ асталъ бацай, ни на свой танъиръ тако исплювай, да сви мораю чути и видити; танъира и кашіке не лижи; не набацай се тако да едва дишешъ; кадъ други престану, престани и ты.

Не сипай више у чашу, него што можешъ уведаредъ попити, а кадъ сипашъ себи, успи и онима кои седе до тебе, — додай и послужи гдигодъ можешъ; піюћи не срчи; не гутай да клокоће; не загрцавай се; не пій толико, да после морашъ одисати, и не охочи после пића.

Не утири засгирачомъ носа, ни зноя, ни кашіке, ни ножа; не полій, не превали, не збаці.

Не забаглявай прстію у зубе, зазубице вадећи; нити чачкай зуба вилюшкомъ, ни вади и исплювай зазубица да свакій види.

При елу и пићу не говори о стварима, кое другога могу згадити, нити допусти другоме да таково што говори. —

О владаню предъ старіима. Предъ старіима одкрій главу, гледай смерно, стой скромно; склони се онима кои пролазе, дочекай учтиво оне кои долазе, а испрати

оне што одлазе. Кадъ ти старіи говори слушај га пажљиво.

Непристойно е предъ старіима подъ капомъ стояти, намргођено и као зликовацъ исподъ очію гледати, или као безобразникъ очи упирати; стоећи предъ старіима непристойно е на зидъ, на асталъ или на другогъ насланяти се, на едной нози стајати, ноге крстити и заплетати, руке подбочивати, у цепове іѣ задевати или натрагъ скрштати.

Безобразлукъ е гди старіи стое седити, или гди седе шетати, мимо нѣи се гурати и турати, и грабити се да пре уђешъ ил' изађешъ, да бољ место уграбишъ и испредъ старіегъ да седнешъ ил' станешъ, леђима окренуть; безобразлукъ е предъ старіима седећи ноге крстити, столицу обкорачивати, ноге пружати, — прстима о асталъ ил' столицу, или ногама о патосъ куцкати и добовати.

Непристойно е, старіе сретајући, бегати и крити се; безобразіе е испредъ нѣи ићи, пута прећи, съ пута не уклонити се, пута недати, или застати па очи упирати а капе не скинути. Непристойно е, старіе седећи дочекати а не испратити, кадъ су те одликованя удостоили.

Безобразлукъ е, кадъ ти старіи говори, — зева-ти, кашљати, ракати, кіяти, усекнѣивати се, прсте ломити и истезати, врпољити се, коекуда зверати, шушкати ил' друге заговарати, звиждукати ил' попевати, іошъ веіѣй е безобразлукъ оногъ кои говори не чути; пакъ запиткивати, да ти понови говоръ, науку, заповестъ и т. д.

Непристойно е одговарајући старіима викати као глумима, или шаптати да едва чују и да морају на ново питати. Одговарајући на питањъ буди јасанъ и разговетанъ, реци укратко, не растежи, не уплећи, не побркај да ти се најпосле незна говору ни края никонца.

Поучна забава.

Помоз' Богъ!

Помоз' Богъ е найискренія сусеретница, нема срдачніе одъ нѣ. Помоз' Богъ е найлюбавнія поздравица, нема милостніе одъ нѣ. Помоз' Богъ е найпріятельскія желя, нема братекіе одъ нѣ. Помоз' Богъ е предъ Богомъ молитва, кадъ се годъ одъ срца каже: *Помоз' Богъ!*

Пламень и гнѣвъ.

Гледни пламень; што годъ бацашъ у нѣга, изгори; па што е жешій, тимъ нагліе сажиге и прожидире све чимъ га зайзати мислишъ; а кадъ изгори, шта ти остае иза нѣга, — пепео.

Тако е гнѣвѣтъ човекъ — гледни га само; нѣговъ ликъ и погледъ издае га пламену подобна; а изнутри е іошъ више раванъ пламену. Ал' како око' себе све руши, іошъ веѣма самогъ себе сажиге и сгара, па на последку постае жертвомъ собствене страсти.

Д о п и с и.

В. Сомборъ 28. окт. У првомъ допису момъ саобштіо самъ, како се брой школске дѣчице кодъ насъ умножіо. И доиста было е у првомъ основномъ разреду мушке школе 183, у свакомъ одъ остальныхъ по 30; у дѣвоячкой школы 263 дѣце. Свакій родолюбаць, — алъ ихъ е кодъ насъ мало, премало — морао се радовати овоме напредку, и уображавати себи оно среѣно време, кадъ ће сви наши люди дѣцу свою добровольно у школу шилати, да се у нѣой приуготове и за овај а и за вѣчный животъ. Само е едно морало насъ ожалостити, а то е грдна сиротиня нашега народа, коя се на школской дѣци указивала. Ёдва е шестый део школске дѣчице с' найнуждніимъ хальиницама и с' обуѣомъ снабдѣвенъ быо. Сва остала дѣца ишла су боса, подерана и полунага. Узрокъ е томе сиротиня и немарность наше простоте за свою дѣцу. Директоръ школскій, предвиѣаюћи да ће многа дѣчица одъ школе изостати морати, збогъ тога што обуѣе и одеѣе немаю, молю е нашу црквену обштину да баръ нѣколико насиромашніе школске дѣце одене и обуе, надаюћи се да ће

примѣръ свете Матере Цркве раздражити срдца нѣныхъ с' земальскимъ благама обдареныхъ сынова, те да ће тако и ови по могућству свомъ сиромашной дѣци у помоћ притећи, да могу преко зиме у школу долазити. Молба ова премда е одъ нѣколицине разумныхъ и одличныхъ чланова общине под-помагана была, нѣ се могла испунити; ерѣ е већина чланова извикала да се ни крайцаре на сиромашну дѣцу не да. Шта е нама до сиротинѣ, некѣ се сели кудѣ кои знаде, шта ће сиротинѣи школа! Таке су се рѣчи чуле изъ уста гдѣ-когѣ кацуташи, и те рѣчи преотеше махѣ и одржаше побѣду у найвећой сръбской црквеной общини, па јоштѣ у оной истой сѣдници, у којой е мало пре заключено да се одежде свештеничке одѣ свиле, коѣ рифѣ 72 фор. ср. вреди, купе. —

Ј бы ово одѣ жалости прећутао, и не бы никомѣ јавіо, да намѣ се свѣтъ неруга, али е нужно, да се ово дѣло обелодани, не бы л' се барѣ тако они, коихѣ се тиче, поправили и до свести дошли. Као што е Директорѣ школскій у сѣдници общинской прорекао, да ће сва сиромашна дѣца, чимѣ ружно есенѣ време наступи, школу оставити морати, тако се и догодило. Одма сутра данѣ после скупштине, у којой е молба директорова одбачена, наступи рѣаво време, и школе наше остану скоро сасвимѣ праздне. — Па помислите, да се нашло овдѣ людій, којима е жао, што садѣ ни трећій дѣо уписане дѣце не иде у школу. Тешко да ће ихѣ много овакихѣ бити! Барѣ ја самѣ своимѣ ушима слушао више нѣихѣ, кои се у очи Дмитрова дна ругаше учительима с' рѣчма: Гдѣ су вамѣ садѣ дѣца? Ето ти вамѣ плода одѣ Директорова труда и ревности. То су хвалѣне ягоде, праздне котарице!

Упразниѣна мѣста учительска.

За сада су празна учительска мѣста у: Суботици, Сомбору, Футогу, Руми, Дивошу, Парданю, В. Бечкереку, Итебеу, и Каннаку. Кои дѣ свршени препаранда штацие немаю, нека се лично или писмено кодѣ ови община пријаве и упитаю.

ШКОЛСКІЙ ЛИСТЪ.

Одговорный уредникъ: Ђорђе Райковићъ.

Овай листъ излази сваке неделѣ еданпутъ. Цена му е до конца ове године 1 Фор. съ поштаринѣмъ.

Брой 5.

13. Новембра.

1858

Религіозно воспитанѣ.

Што е религіозанъ элементъ слабъ преслабъ, то е грдна рана за наше доба. Едну исту школску науку слушаю деца изъ различни фамилія; еданъ ступа као благочастивъ, другій као неблагочастивъ човекъ у светъ; поединый дакле — наравно наѣ се изузетака — има то захвалити своимъ родительима. Гди се съ домаћимъ воспитанѣмъ, што се религіе тиче, рамлѣ, ту башъ много не поможе школа; съ тога е у томъ погледу посве важно женско воспитанѣ. Човекъ, имаюћи побожну майку, коя му е боголюбну попутнину на путъ кроз-а животъ дала, вратиће се, ма да е колико блудіо, опетъ натрагъ. За матерама е дакле стало найвише. Приповеда се за Наполеона, да е едномъ рекао госпои Кампанъ: „Истина е, старе су системе воспитаня трошне; али шта оскудѣва младимъ людма у Француской, да се добро воспитаю?“ — Оскудѣваю *машере*,“ — одговори госпои Кампанъ Овомъ одговору зачуди се царъ; мисао му бы ясна: „Добро,“ рече, „ево намъ системе воспитаня: Госпо, набав’дете *машере*, кое могу свою децу воспитати.“

Али чему се имамо надати одъ будућегъ нараштая, кадъ се у девойчицама іошъ одъ нѣовогъ дѣтињства не пробуѣуе вера; кадъ се оне майсторіомъ дотерую за свакояке споляшиѣ углаѣености, а изнутра е све

шуплѣ и празно; кадѣ оне французски парлираю, а съ Богомѣ говорити не знаду; кадѣ се знаду само китити, а душа имѣ е лишена свакогѣ накита; кадѣ на балове иду (кои се наравно нѣовимѣ езикомѣ зову „невини“ дечи балови), а овамо за дѣло милости не знаду рукомѣ макнути?!?

Ово е люто зло. Желишѣ ли да све друкче буде, народе мой, а ты се обрати матерама! На ноге дакле! Говори, кои говорити знашѣ, матерама! Пиши, кои писати знашѣ, за матере! Дѣлай, кои дѣлати можешѣ, съ матерама! Матери се найболя згода на руку дае, да прве религиозне клице у детету оплоди. Поуздано бы смео реѣи, да се религиозанѣ животѣ не ће никадѣ посве затрти у човеку, ако га е кротка майчина любовѣ подстицала и подранѣивала. Напротивѣ никако се не ће накнадити штета, кою дете, лишаваюѣи се истините побожности у родителској куѣи, трпи. Гди у домаѣемѣ животу уобште религиозанѣ духѣ не веє, редко л' ће га изванѣ дома стоеѣи, или поединце кѣ дому приступаюѣій учитель моѣи учврстити, а ни наликѣ не ће бити кадарѣ то учинити, ако е на само обучаванѣ ограниченѣ. Религија е едина котва, коя подпору дає у свима одношаима живота; а оѣе л' иста котва моѣи дати подпору, ако ние на дно срца бачена, те израна утемелѣна и утврѣена? — Р.

Рачунѣ съ новимѣ новцима.

(Продуженѣ.)

III.

Преводенѣ форинти шайна у нове форинте.

Нареѣено е да 1 ф. ш. износи 42 нове крайцаре ил' нова новчиѣа;

За 2 ф. ш. добиѣу 2 путѣ 42 новчиѣа, т. е. 84.

За 3 „ „ „ 3 $\times$ 42. то е 126 новч. а то е 1 А. ф. и 26 новч.

За 5 ф. ш. добићу $5 \times 42 = 210$ новч. а то е 1 А. ф. и 26 новч.

Дознаћу дакле колико ћу нови ил' аустр. фор. за фор. шайна добити, кадъ задати брой ф. ш. умножимъ са 42. (ербо 42 новч. 1 ф. ш. чине) и у продукту обе крайне цифре одсечемъ (т. е. до стотина, ербо 100. новч. 1 А. ф. чине) где ми лево, ако ихъ има, А. ф. а десно новч. изађу.

н. п. 12 ф. ш. чине 12 пута 42. то е $5|04$. новч. или одсечено 5 А. ф. и 4 новч.

„ 30 ф. ш. чине $30 \times 42 = 12|60$. новч. или одсечено 12 А. ф. и 60 новч.

„ 50 ф. ш. чине $50 \times 42 = 21|00$. „ „ одсечено 21 А. ф. —

Јошъ лакше се ово израчуна, кадъ задате ф. ш. најпре са 4. умножимъ, и к' продукту 0. додамъ, пакъ обе крайне цифре одсечемъ, где ми лево А. ф. а десно новч. остану, којима јошъ 2 путъ онолико новчића додати морамъ, колико е ф. ш. задато:

н. п. 12 ф. ш. чине 12 пута 4. то е 48. и 0. то е $4|80$ новч. а то е 4. А. ф. и 80 новч. и 2 путъ 12. то е 24. новч. свега 80 и 24 новч. чине јошъ 1 А. ф. и 4 новч. све 5 А. ф. 4 новч.

н. п. 30 ф. ш. чине $30 \times 4 = 120. \times 0 = 1200. \times 2 \times 30 = 60$. свега $12|60$ новч. или 12 А. ф. 60 новч.

„ 50 ф. ш. чине $50 \times 4 = 200 \times 0 = 2000 \times 2 \times 50 = 100$ свега $21|00$. новч. или 21 А. ф. —

Зашто смо овде овако радили? Умножили смо ф. ш. са 4. и додали 0. а то е свеедно, као да смо са 40. умножили; после смо додали јошъ 2 путъ онолико новч. колико е ф. ш. задато, а то е свеедно, као да смо са 2. умножили; дакле и овде смо умножавали задате ф. ш. са 42. као и озго, само смо радъ лакшегъ посла, разделили 42. на 40. и 2. и са свакимъ обашка радили, кое е особито изъ главе далеко лакше.

Рачунъ овай може се и овако израдити: претвори где е сгода, ф. ш. у ф. ср. узми после толико А. ф. и додај свакој јошъ по 5. новч.

н. п. 5. ф. ш. чине 2 ф. ср. добићу дакле за 5 ф. ш.

2 А. ф. и 2 путъ 5. то е 10. новч.

„ 10. ф. ш. чине 4 ф. ср. добићу дакле за 10 ф. ш. 4 А. ф. и $4 \times 5 = 20$. новч.

„ 30. ф. ш. чине 12 ф. ср. добићу „ „ 30 ф. ш. 12 А. ф. и $12 \times 5 = 60$. новч.

ал' ово само у таквимъ случаима иде, где се ф. ш. начисто у ф. ср. превести даю.

Најпосле, може се овај рачунъ и на слѣдуюћи начинъ израдити: претвори ф. ш. у крајц. шайна, и онда ради по слѣдуюћемъ упутству.

IV.

Преводенъ крајц. шайна у нове крајц. ил' новчиће.

Наређено е да 1 кр. ш. износи $\frac{7}{10}$ н. кр. ил. новч.

За 2 кр. ш. добићу 2 пут $\frac{7}{10}$ то е $\frac{14}{10}$ или $1 \frac{4}{10}$ „

За 3 „ „ „ $3 \times \frac{7}{10} = \frac{21}{10} = 2 \frac{1}{10}$ „

За 5 „ „ „ $5 \times \frac{7}{10} = \frac{35}{10} = 3 \frac{5}{10}$ „

или $3 \frac{1}{2}$ новч.

За 10 кр. ш. добићу $10 \times \frac{7}{10} = \frac{70}{10} = 7$. новч.

Дознаћу дакле, колико ћу нов. крајц. ил новч. за кр. ш. добити, кадъ кр. ш. умножимъ са 7. (ербо е и 7. броитель ил умножителъ) и поделимъ са 10 (ербо е 10. именитель ил' делитель).

Јошъ лакше е, кр. ш. са 7. умножити, и крайну цифру продукта одсећи (са чимъ е деленъ съ 10. часомъ свршено) где намъ лево новч. а десно нѣине десетине остаю, (ербо е 10. делитель).

н. п. за 2 кр. ш. добићу 2×7 . то е 14 . одсечено

$1 \frac{4}{10}$ новч.

За 3 кр. „ „ $3 \times 7 = 21$ „ „

$2 \frac{1}{10}$. новч.

За 5 кр. „ „ $5 \times 7 = 3|5$ „ „
 3 $\frac{5}{10}$ или 3 $\frac{1}{2}$ новч.

За 10 кр. ш. добићу $10 \times 7 = 7|0$ „ „
 7 новч.

За 30 „ „ „ $30 \times 7 = 21|0$ „ „
 21 новч.

За 35 „ „ „ $35 \times 7 = 24|5$ „ „
 24 $\frac{5}{10}$ новч. или 24 $\frac{1}{2}$.

Кадъ имамо ф. ш. и кр. ш. у нове новце превести, онда валя са ф. ил по у III. реченомъ урадити, или јошъ лакше, све ф. ш. у кр. ш. превести, и онда све кр. ш. са 7. умножити, пакъ у продукту најпре само крайну цифру одсећи. која значи десетине новчића; после валя јошъ и обе докрајне цифре одсећи, те значе целе новчиће, а остале цифре што напредъ остаю значе А. ф.; н. п. 5 ф. ш. колко чине А. ф. ? најпре преведи 5 ф. ш. у кр. ш.; даю дакле 5 пута 60, то е 300. кр. ш. садъ умножи са 7×300 . то е 2|10|0. Одсеци крайну цифру, та значи десетине новчића 0. После одсеци обе докрајне цифре, то су цели новч. |10. напредъ остаю А. ф. дакле 5. ф. ш. чине 2 А. ф. и 10. новч.

н. п. 5 ф. и 5 кр. ш. чине 305 кр. ш. $\times 7 = 2|13|5$. то е 2 А. ф. и 13 $\frac{5}{10}$ новч.

Зашто е овде овако рађено? Преведене су ф. ш. у кр. ш. да се само онај са кр. посао израђуе, а не и онај съ фор. После е све умножено са 7. ербо $\frac{7}{10}$ новч. 1 кр. шайна чине, дакле е 7. брѣителъ ил умножителъ; најпосле одсечена е крайна цифра за десетине новч. ербо е 10 именителъ ил' делителъ, и онда су јошъ и обе докрајне цифре одсечене, ерѣ стотине десетине означую целе, кадъ се за себе одсеку.

н. п. $213\frac{5}{10}$ то су 213 $\frac{5}{10}$ цели новч. а то су 2 А. ф. и 13 $\frac{5}{10}$ ил 13 $\frac{1}{2}$ новч.

(Продужиће се.)

Задатци за слободне писмене саставе у II и III разреду србски народни школа.

V. СТЕПЕНЪ.

Грађа стварий.

47. *задашакъ.* Одъ кое грађе могу бити ево ове ствари: столъ, табла, клупа, тестера, лонацъ, пећъ, торба. Метните име грађе гди сушто, гди придевно.

Решенѣ. Столъ е одъ дрвета. Грађа е одъ табле — дрво, и клупа е дрвена. Тестера е одъ гвожђа. Лонацъ е землянъ, има га и одъ гвожђа. Гдикоя е торба сукнена, гдикоя вунена, гдикоя кожна.

48. *задашакъ.* Напишите ми више стварий одъ гвожђа, туча, бакра, сребра, злата, стакла, дрвета, землѣ, свиле, коже, вуне и др.

Решенѣ. Одъ гвожђа су: вериге, машице, ватрालи, ножеви, вилюшке, клѣште, мотике, ашови, игле и др.

Одъ туча су: свећняци, аванъ, преѣице, скакавице и др.

Одъ сребра е: талирѣ, кашика, кандило.

Одъ злата е: дукатъ, прстенъ, сатъ, колайна и др.

Одъ стакла су: огледала, окна на прозорима, чаше и др.

Одъ свиле е: альина, прслукъ, шеширѣ, марама и др.

49. *задашакъ.* Ствари имаю по различи грађе различну вредностъ, тежину, снагу, векъ и др. — Сравните ми новацъ златанъ, сребрнъ и бакренъ; альину свилену, вунену и платнену; кровъ на кући одъ црепа, даске и трске; судове гвоздене, дрвене и земляне. (Степени сравњиваня.)

Решенѣ. Новацъ е бакренъ вреданъ, сребрнъ е

вреднии, златанъ е найвреднии. Альина е платнена топла, вунена е топлиа, свилена е найтоплиа. Кровъ е одъ тресе добаръ, одъ даске е больй, одъ црепа е найбольй и др.

VI. СТЕПЕНЪ.

Комади одъ стварй.

50. задашакъ. Напишите ми, чии су делови ев' ове ствари: кровъ, ограда, држалъ, руда, огрлица, ободъ, ножица и др.

Решенѣ. Кровъ е део куѣе. Ограда е тако исто део куѣе, врта, винограда. Држалъ е део сикире, чекиѣа, косе, лопате, мотике, ашова. Руда е део кола. Огрлица е део кошулъ, прелука, альине и др.

52. задашакъ. Попишите ми комаде или делове одъ овы стварй: центе, фунте, године, дана, сата, фата, акова, мерова, форинте.

Решенѣ. Делови су центе: фунте, а делови фунте: лотови. Делови године месеци су, неделъ и дани. Делови су дана: ютро, подне, вече и ноѣъ. Делови су фата: стопе, палци и линіе. Делови су акова: оке, олбе, сатљици, полиѣи и пополиѣи и др.

52. задашакъ. Попишите ми све делове еднога дрвета, и разликуйте главне и узгредне.

Решенѣ. Главни су делови дрвета: коренъ, дебло и круна. Гране, гранчице, лишѣе и цветъ делови су круне. Кора, лика, белина, дрво и срце — то су делови дебла.

53. задашакъ. Попишите ми уда човечиегъ тела, као што стое у I. читанки бр 104 и 105.

54. задашакъ. Попишите ми све делове: куѣе, кола, плуга, — делове нашегъ царства, войводства, места.

(Продужиѣе се.)

З а д а т и

За свакидашня диктанда у сеоскимъ школама.

Народне пословице.

Ако правда непоможе, кривда неће.

Ако неначува, ненатече.

Безъ друштва нема юнаштва.

Безъ здравља нема богатства.

Беле новце валя чувати за црне дане.

Богъ говори: помажи се самъ, па ћу ти и ја помоћи.

Боля е штедня него добра радња.

Болъ бадава ради, само бадава неседи.

Болъ попустити него осрамотитисе.

Болъ с' миромъ него с' чиромъ (:бити:)

Болъ умети него имати.

Болъ не обрећи него речъ неодржати.

Болъ мало стечено с' поштенѣмъ него гомила с' непоштенѣмъ.

Болъ поштено умрети него срамотно живити.

Више е люди помрло одъ ела и пића, него одъ глади и жеђи.

Где е слога, ту и Божји благословъ.

Где е слога, ту и победа.

Где е стида ту и чести.

Где ние лажи ние ни свађе, ни крађе, ни боя, ни батина.

Где се старији неслушаю, ту ни Богъ непомаже.

Дѣвойци никоя аљина лепше нестои одъ стида.

Добаръ гласъ далеко иде, а зао јошъ далъ.

Добаръ се радуе добру, а зао злу.

Добра е газдарица прва на ногу, а последња с' ногу.

Докъ имашъ, донде и чувай.

Докъ се не намучи, донде се ненаучи.

Докъ се човекъ чува и Богъ га чува.

За злато рђа непријаня.

Здрављъ е највеће богатство.

Зло се далъ чуе него добро.

ИЗЪ СВЕТОГЪ ПИСМА

ЗАДАТЦИ

за свакидашня диктанда у срб. народнимъ школама.

V.

Изъ кнѣиге Товинне.

1. Поштуй матеръ свою целогъ живота твогъ; сетисе шта га е силно она претрпила, докъ те е у утробѣ носила, па чини ѿ ѿ по вољи, а не на жао.

2. Сваки данъ поминѣи Бога нашегъ, и немой да ти се захте грешити. ни нѣгове заповѣди преступати.

3. Право ради целогъ живота твогъ, пакъ ће ти иѣи напредакъ у сви дѣли твои, као и свима, кои право раде.

4. Буди милостивъ, пакъ ће и теби Богъ бити.

5. Неодврати лица свогъ одъ бедника, пакъ неће ни Богъ свое лице одъ тебе одвратити.

6. Чини милостинѣ колко можешъ; ако много имашъ, подай много; ако мало имашъ, педай одъ мала мало; тако ћешъ стеѣи себи залогъ за време нужде.

7. Непокажи се ни с' едномъ речи ни мисли гордъ, ербо е у гордости почѣтакъ сви зала и пропасти.

8. Кадъ ти ко узради што, плати му одма што е нѣгово, да те нечека.

9. Никадъ плате наемнику незакини, него му е издай одма, пакъ ће и теби Богъ.

10. Пази на себе, и буди смотренъ при свакомъ кораку твоомъ.

11. Што ниси радъ да теби други чини, немой ни ти другоме.

12. Нарани твоимъ лебомъ и гладнога, и покри твоіомъ алыномъ и нагога, и одъ свакогъ сувишка свогъ чини милостиню, и незазири за нѣомъ.

13. Ишти савета одъ свакога мудрогъ, и не занемари савета.

14. Благосиляй Бога у свако доба, и моли му се

да онъ путове твое управля, и штогодъ предузимао будешъ, држи се Бога, еръ само онъ среѣу зна, и само онъ благословъ дае.

15. Небринисе, сине мой! ако и есмо сиромаси, опетъ ћемо многа блага наслѣдити, ако се Бога бояли, право чинили, и одъ зала се чували будемо. **

И з г н а н и к ъ.

Великій свѣтилникъ цркве и васелѣнскій учитель светый Іоанъ Златоустъ, буде збогъ свое вѣрности у испуњаваню свештенне Архіерейске дужности одъ царице Евдоксіе у дальну и неплодну землю прогнанъ.

Кадъ му явише за одреѣнену казнъ, тада е онъ неустрашимимъ гласомъ рекао: Радо примамъ я ову пресуду; еръ кудгодъ ме пошлю, и гдѣгодъ будемъ живіо, свагдѣ ће бити небо надамномъ, а на небу е благій Богъ. Онъ кои ме е створио и изъ ништавости земальске подигао, старатѣ се за мене, као што се добрый Отацъ за дѣцу свою стара; онъ ће ме любити и тѣшити, надгледати и управляти, ранити и одѣвати.

„Азъ прїимѣхъ вы, и бѣдѣхъ вамъ во Отца, и вы бѣдете мнѣхъ сыни и дщери, глаголетъ Господъ Вседержитель.“

Я ћу васъ прїимити, и быѣху вамъ Отацъ и вы бѣте бити мои сынови и кѣри, говори Господъ Вседержитель. II. Коринт. VI. ст. 18. В.

Писмо о воспитанію деце.

Елена Милици.

Я чуемъ да ты твою децу одвеѣхъ нѣжно воспитавашъ. Ты си рада, да будешъ добра маши; но, драга моя прїятелище, прва дужность е добре матере, да се побрине, да децы своіой не толико гове, колико да їй за рана навикне на основе къ свакой добродѣ-

тели и умерености. Мора се дакле добро узети на умъ, да се нѣжна мати не явя ту само текъ као ласкателъка. Деца, која одрастоше лакома на страсть, немогу никако дражестима чувствены сладостій противстати. По томе дакле, драга моя, дужность е матери, децу тако воспитавати, да ђудь нѣина не узме opakій правацъ, кое бива, кадъ любовь къ забавама душомъ, а непрекидна пріятна наслада теломъ нѣовимъ овлада; слѣдователно тело нѣово мора постати преко мере мекушно и раздражљиво, а душа непріятель сваке раднѣ и свакогъ напрезання. Зато ништа не бы нужднѣ было, него да мы наше питомце найвише упражнявамо у ономъ, одъ чега се они найвише плаше, ако бы се при томъ и мргодили и ядиковали. Овымъ начиномъ одучили бы се быти робови свои страстій, престали бы на радъ мрзко иѣи, а за усладомъ жельно летити; овымъ путемъ научили бы се поштовати све оно, што е красно и племенито, одъ зла бы се уздржали, а на добро скланяли.

Ако ты дакле, драга пріятельнице, децу твою прекомерно и скупощено одгаяшъ, съ великимъ трошкомъ нѣима часъ едно, часъ друго удовольствие чинишъ, ако и пушташъ, да само несташлуке проводе, ако имъ позволявашъ, да они, што имъ годъ на паметъ доѣ, говоре и творе, ако се све бояла будешъ, да ѣе ти мило чедо плакати, и бринешъ се, да се оно све смее, пакъ и сама да се съ нѣиме све смеешъ, и у томъ удовольствие твое налазишъ; ако ти чедо дадилю тукло, и теби самой гадна имена буде издевало; далѣ ако будешъ едину ту бригу имала, да ти дете лети све у ладу, а зими све у топлини седи, да се по душецы само валя — онда ми допусти да ти кажемъ, да врло неправо радишъ. Заръ ты невидишъ, да сиромашка деца, која незнаю за такове неге, лакше се одранюю, брже расту и напредую, и уобште да су пу-

начка и здрава? Ты напротивъ одравяешъ твою децу као неке мале *Сарданапалифе*, и мазећи їй убіяшъ мужску нѣину ѣудъ, тако да се она никадъ повратити неможе. Ал' молимъ те, шта ће бити изъ оногъ дѣтета, кое одма' вришти, чимъ му се одъ оногъ часа кадъ е заискало, неда ести? кое, кадъ огладни, само посластице иште? кадъ е ело вруће, а оно га одъ вриске нестает; кадъ е ладно, опетъ зло: кадъ му се што одрече, оно се изъ грла дере и хоће право да има? кадъ му се све недонесе, што е захтело, а оно одронѣи устне? Изъ такове размажене дѣце, кадъ у зреле године дођу, шта ће да буде друго, него робови собствены и туђи страстїй.

Гледай дакле и настой. драга прїятельце, да предузмешъ са свимъ другу строгость спрема дѣце твое, па у место мекушногъ тогъ, да строго воспитанїе у твоѣмъ дому уведешъ. Учи їй, да трпе гладъ и жеђъ, и зиму и врућину, учи їй, да стрпѣливо снесе кадъ їй други нѣїови вршњаци, или старїи укораваю: — ерѣ, отврднуо радъ и трпѣнѣ тѣлесны неугодностїй за млада срдца е оно исто, што е цеђъ за платвишта, коя ћемо у порфири да боядишемо; што се яче съ тымъ запаяю, све дублѣ продире, све лепша, ватренїя и постоянїя постае боя добродѣтели. Гледай, моя драга, да не буде съ твоїомъ дѣцомъ, као съ лозомъ, коя рѣавимъ сокомъ ранѣи се, рѣаво и грожђе доноси; или како ће иначе роскошно и развѣжено воспитанїе болѣ плодове да доносе, него што е лакомїсленость, надменость и остали пороци?

(Посербїо) Г. Ш.

Афоризми

о училищелю народне школе.

1.

Буди уверенъ, учителю, да си више кадаръ израдити съ онимъ што еси, него съ онимъ што знашъ.

2.

Невештъ и немарљивъ учитель не заслужуе свой лебацъ, ма было овай колико му драго маленъ и црнь.

3.

Питали су некогъ честитогъ учителя: „Колико сатій имате на неделю?“ — „Обично око' четрдесетъ.“ — „Ай, то е напастъ много! Тада кукавна деца мораю сeditи по читавы осамъ сатій на данъ.“ — „Боже сачувай! привати онетъ учитель, „я предаемъ на неделю само двадесетъ сатій; али да се као што валя за обучаванъ приправимъ, потребуемъ равно јошъ толико.“

Поучна забава.

Разбойникъ и опадникъ.)*

Разбойникъ и опадникъ — пагубанъ в и еданъ и другій; онай намъ отимлѣ благо и иманѣ, а овай поштенѣ и име. Ал' што онай однесе, онетъ можемо добавити; а што овай уграби, тешко више повратисмо.

Одъ разбойника се може човекъ сачувати затворомъ — а чимъ ћемо одъ опадника да се сачувамо? Разбойникъ насъ остави, кадъ е, што е болѣ нашао, однео; а е ли опаднику доста, кадъ намъ е поштенѣ окаляо и поверенѣ кодъ людій нарушио? Найпосле, иза разбойника одма видимо шта е учинио; ал' што учини опадникъ, то касно дознамо, дознамо текъ онда, кадъ се тешко више можемо помоћи.

Сребролюбје и раскошлукъ.

Сребролюбацъ збира ђубре, као најскуплѣ благо; разметникъ расипа скупо благо, као последнѣ ђубре. Сребролюбацъ нема никакве радости са своимъ благомъ; раскошникъ троши свое благо на свою пропасть. Сребролюбацъ бы се јошъ могао вратити на правый

*) За обшту читанку.

путь живота; разметникъ се вратити не може, докѣ не пропадне.

Онай има гомилу непріателя; овай има гомилу пріателя, грѣи одъ непріателя. Онога мучи неситя желя, да іошѣ далѣ дотера; овога мучи, горко каянѣ, што е веѣъ до паса' дотерао. Сребролюбие е коренѣ силны зала; раскошлукъ е дрво пуно горкогѣ плода. Сребролюбца поведе брига; раскошника блуданѣ животѣ. Ономѣ е награда стра; овомѣ каянѣ.

Осрамоѣена злоба.

Селянинѣ некій имаѣаше само едно єдино ютро землѣ, ал' ипакѣ своимѣ трудомѣ добіаше више рода, него суседи му са свои многи ютара. Съ тога му почну яко злобити, тако да га наипосле као вештца обтуже суду. Онѣ збия доѣе предѣ судѣ, ал' доведе заєдно и свою снажну кѣерь, узѣ то іошѣ на своя два яка вола довуче сазѣ найоправніи ораѣій алатѣ: „Ето вамѣ — рече — неколико комади одѣ мои врачбина; іошѣ да самѣ мого донети мое рано устаянѣ и касно леганѣ, и сву муку и зной мой, онда бы све врачбине мое уедаредѣ видели.“ Судѣ злобне тужителѣ изсмее, погрди и срамотно отера.

Осрамоѣена гордосшь.

Царѣ Іосифѣ, спазивши некогѣ одѣ свои двораника, гди єдногѣ тежака презируѣи одѣ себе отискуе, заповеди слугама, да се не усуде истомѣ дворанику при обѣду дати леба. Кадѣ буде при обѣду, двораникѣ стане часѣ єдногѣ часѣ другогѣ послушника зивкати и шапѣуѣи искати леба, ал' нико се не усуди послушати га. „Зарѣ ты ниси задоволян сѣ єломѣ, што е предѣ тобом“ — упита га цар. „Єсамѣ ал' ми нису сладка єла безѣ леба, одговори двораникѣ; безѣ леба се не може живити.“ Є ли да се не може, привати царѣ Іосифѣ, па опетѣ презирешѣ тежака и онако не-

милице гурашъ га данасъ одъ себе; а онъ е човекъ кои своимъ кривимъ зноемъ и мукомъ лебъ изъ землѣ вади и насъ нѣме рани.

Стари и нови обичай.

У едне сватове на часть буде између много отмѣни господичића и еданъ старацъ позванъ. Кадъ се ело изнесе, почну се сви еданъ другомъ кланяти и у великомъ жагору за трпезу седати; самъ едини старацъ, мирно се кодъ свогъ места найпре Богу помоли, пакъ онда седе. Кадъ се жагоръ мало утиша, приклони се еданъ одъ господичића старцу, и као у подсмей упита: Ёл' те стари, кодъ васъ иде јошъ све по старой моди, ту се јошъ и данасъ свако пре ела Богу моли? Не свако — одговори старацъ. Шта — упита онај, — та ви сте ваљда старешина у кући вашој, па заръ се невлада ту свако по вашемъ примеру? Не, одговори старацъ, марву и живадъ, што ихъ у штали и по авлији имамъ, нисамъ виђао, да се пре ела Богу моле, по свој прилици ће они по новој моди бити. —

*Найлепше руво. *)*

Овако рече една мати својој кѣри: послушай, да ти кажемъ руво, у kojemъ ћешъ се свакомъ допасти: Накитъ твоје главе, нека ти буде честь; одело — невинось; завеса — стидъ; бисеръ — милости сузе; драгъ каменъ — скромность; огледало — савестъ, а остали адићари — добре мисли и добра дела; то руво на себе узми, па буди уверена, да ће те сваки одма, чимъ те види, и завоleti.

Д о п и с и.

В. Сомборъ, на св. краля Милутина. Поглаварство града Сомбора, као Патронатъ своју у овомъ граду налазећихъ се

*) За девоячку читанку.

србскихъ школа', набавило е овыхъ дана слѣдуюћа средства за предаванъ: Икону за науку гледаня изъ Штутгарта у 5 частій за главну нормалну школу, а осимъ тога за дѣвоячку и обадве салашке школе три примѣрка (екземплара) одъ 4те и 5те части тога дѣла, у којима се налазе иконе изъ Библичне Историје. Далъ набавило е исто Поглаварство за наше школе петъ новыхъ штица' за читанъ, два планиглоба, две Мапне одъ Европе, три одъ Царства Аустрійскогъ и толико одъ Палестине. Старіи разредъ девоячке школе надамо се да ће се одма отворити, чимъ се сгоданъ квартиръ за ту школу нађе.

Изъ Банатске границе. Као што се садъ о напредку говори и пише, не пропуштамъ ево нешто споменути о томе, што се збива око насъ у граници Банатской.

Како су изишле нове књижице школске, одъ тогъ времена се осећа новыи напредакъ наше дечице на све стране. Къ овомъ напредку не мало доприноси и ревностъ г. управителя школскогъ Димитрія Чобића, кои сваке године по дваредъ скупља учитељ у Белој Цркви и у Панчеву, упутства ради у наукама школскимъ као такође и у еднообразномъ пояню. Месеца септембра о. г. сазвао е на 8 дана учитељ у Белу Цркву, а доцније за исто толико дана у Панчево, поштравајући њ къ напредку, као што га иште ово сретније доба. Истыи е г. управитель израдїо учитељима кодъ едне и друге сл. регименте, да подвозъ у штабове своје и натрагъ бесплатно добию. Нѣговимъ упливомъ добио е свакии учитељ при поласку у споменута места по 1 фор. на данъ изъ обштинске касе; окромъ тога израдїо е да су учитељи крозъ време бавлѣня у реченимъ местима добиѣли јошъ и бесплатно обиталиште.

Узъ врлу помоћъ г. полковника Кукулъвића Сакцинскогъ могао е вишепоменутии ревностный г. управитель израдїти, да су одъ 1. новембра о. г. како петъ учителя србски, тако и еданъ романскїи, остаривши у учитељскомъ званїю, съ одређеномъ платомъ пензионирани. Учители су поименце ови: Теодоръ Петровићъ, учитељ Мраморачкїи; Лазаръ Марковићъ, учитељ Ясеновачкїи; Урошевићъ, учит. Кайтасовачкїи; Филипъ Болгарићъ, учит. Избишткїи; Тошковићъ, учит. Врачевчакскїи, и еданъ романскїи учитељ, за когъ се садъ не сећамъ како му е име. Све су ово лепи плоди трудова, и желити е да честопоменутии г. управитель у ревности својој не оладни.

(Друго изданѣ.)

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. —
Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четвртъ год. 1 ф. а. вр

БРОЙ .6

У Новоме Саду, 20. Новембра 1858.

ГОД. I

Огледало добре школе.

В Дозволите ми браћо моя стари и млађи учители, да вамъ предъ очи ставимъ изображение едне добре школе; школе, коя срце правоъ човеколюбца съ найвећомъ радостию испуњава, и у којој човѣкъ, сматрајући поредакъ, расположенъ, правац и тежню, што у нъој влада, долази на ту мысао, да на мѣсту томъ невидимо присутствуе Онай, кои е нѣкада Мойсию рекао: „Изуй обућу твою, ерѣ мѣсто, на коме стоиш, свето е.“

Као што се добаръ човѣкъ лако познае по дѣли свои, све ако о нѣима и не говори; тако се и добра Школа познае по учителю, по нѣговомъ поучаваню и по ученицыма. И овдѣ, као и свагдѣ важи истина оныхъ рѣчій: *Кіиждо ошѣ своихъ дѣлъ или прославишся или посидишся.* — Рђаву школу и сама дѣца по со-
каци разносе, а грађанство съ тужнымъ срцемъ гледа како му омладина у нъој пропада. Но исто тако и добра школа неда се сакрити изпредъ очию людскихъ, Она е свѣтило, кое свѣтлость свою на све стране, по свима разредима човѣческаго садружества, па и у саме просте колебе распростире.

Едно јутро уђемо мы у такву едну школу. Обучаванѣ се јошѣ ние было започело. Учителя затеко-
смо добро расположена и чисто обучена. Онѣ се за-

бавля съ нѣколициномъ старіихъ ученика, кои ће му при обучаваню манѣ дѣчице быти одъ помоћи. Ваздухъ е у школи свѣжъ и прозори се башъ садъ затвараю; патосъ е лѣпо пометенъ, нити е на нѣму чега видити, што бы оку было неугодно. На све стране по соби погледасмо и увѣрисмо се да у нѣой ничега нема што не бы воспитанію и обучаваню служило. На зидовима свуд унаоколо понамѣштане су штице за гласанѣ и земљовиди. Надъ столицомъ учителѣвомъ изображенъ е на крсту распетый Спаситель како мать свою наймилиемъ ученику свомъ препоручуе. Подъ ономъ икономъ стои друга маня, коя представля Светога Савву Просвѣтителя, како благосиля и прима къ себи долазећу дѣчицу, съ подписомъ: *Придише чадо, послушайше мене, страха Господню научу Васъ.* Съ десне стране покрай Иконе Просветителѣве види се ликъ нашего цара Франца Іосифа, а съ лѣве св. патриарха Іосифа. Сва су четири изображения у стаклу и у златномѣ раму. Сматраюћи та изображенія заключисмо, да се учитель нашъ труди одати Богу Божіе, а Цару цареву; и то да е онъ вѣрный сынъ свете цркве и православный Србинъ, кои любѣ вѣру и родъ свой, и кои настои да чувство любави те и на ученике пређе.

Случайно отвори еданъ ученикъ у углу собе налазећій се орманъ. Любопитљиви знати шта е у нѣму, завиримо унутра и нађемо три одѣленія. У најгорнѣм, кое самъ учитель може дохватити, стои списак дѣце, бележница прилѣжанія и похођеня школе, школскій дневникъ и друге учителя тичуће се артие. У среднѣмъ отдѣленію су дѣчи прописи, букварови, читанке и камените таблице, све е то у нейболѣмъ порядку. Доле е напоследку оставлѣнъ сунђеръ, креда и метлица коіомъ се чисте скаміе. Прута, или метле коіомъ се дѣца туку нигдѣ невидисмо и одъ тудъ заключи-

смо, да нашъ учитель у школи своіой тѣлесну каштигу врло рѣдко употребљава.

Дѣца долазаху у школу съ веселимъ лицемъ и умилято поздравляху учителя, називаюћи му: Добро утро! и любећи га у руку. То е знакъ да имъ школа нѣ мѣсто мученя и патнѣ, него мѣсто мило и пріятно, у кое долазе съ оваквомъ жельомъ, съ каквомъ еленхити на водене изворе. Сва су дѣца умивена, очешляна и лѣпо обучена. Учитель ихъ е предусретао съ радошћу, и они обесивъ капе и огртаче свое о рафове, посѣдаше у најболѣмъ порядку и тишини свакій на свое мѣсто.

Чимъ на црквеномъ часоказу избіе осамъ саатій, учитель съ важносћу и побожносћу стане предъ нѣи на среду, а дечица такође поустаю. Учитель и дѣца прекресте се и скрстивши руке скромно одчитаю молитву господню: *Ошче наш*. На кое старіи ученицы умилнымъ гласомъ одпое: *Царю небесный*. Са знаменѣмъ частнога креста сврши се молитва, на знакъ учительвѣ сва дѣца посѣдаю, и обучаванѣ се започне.

Прво, што намъ у очи паде, беше пристойно и управно сѣденѣ дѣчіе. Већій део држаше руке на скаміи. Свію очи управлѣне бяху на учителя, кои е са свога мѣста све ученике могао видити и на све стране пазити. Онъ бы свое узвишено мѣсто само онда оставляо, кадъ е нужно, а нѣе свакій час тамо амо тумарао. Споляшность нѣгова одзивала се нѣговомъ владаню како у школи тако и изванъ школе, о комъ су насъ пріятельи наши већъ дотле извѣстили. Он беше благе и тихе нарави али озбилянъ, строго се држаше реда школскогъ и свога званія, у владаню и цѣломъ начину живота нѣговогъ, као у живомъ добродѣтельи огледалу могла су се огледати не само дѣца, него и цѣла община, коіой онъ служаше. Едномъ речи: Он беше учитель по срцу Іисуса Хріста

О воспитатели! О свештеницы и учителя! Съ-
тите се, да сте вы дужни быти сами воспитани, ако
желите да друге люде воспитавете. Будите примѣрни
у свачему! Старайте се да добродѣтельнымъ животомъ
свѣтите. како бы се и други на васъ угледали, и
видѣши да вамъ животъ отговара правилами, коя вы
нѣма препоручуете, постали и сами добри и благо-
наравни люди. Ово е златно правило доброгъ воспи-
танія; гдѣ се оно обдржва. ту су скоро сва остала
правила воспитанія сувишна; али гдѣ се то необдр-
жава, тамо су сва друга средства и правила узалудна!!

Нашъ учитель непрозива дѣцу редомъ, него часъ
едно часъ друго дѣте пыта, и опетъ зна стварь тако
вѣшто удесити, да скоро сви ученици буду прозвани.
Онъ говори умѣреннымъ гласомъ, али ясно и разговетно,
и говоръ нѣговъ иде одъ срдца. — Прозвани учени-
ци устаяли су ведра лица и весела срдца, одговара-
юћи на питаня безъ свакога страха, ясно, разговетно
и смислено. Само оно дѣте одговара, кое е прозвано,
нити се ту чуе шептанѣ, показиванѣ или одговор од
онога кои се непыта. Ако кое дѣте не бы знало од-
говорити, друга бы дѣца подигла руку и тымъ озна-
чила да су кадра одговорити, а учитель бы одъ тыхъ
зналаца едногъ прозвао да одгсвори.

Тако у найполезниѣмъ занимаю проѣ едан саат
и настане одморъ за 10 минута. На знакъ учительвѣ
изиђу найпре женска дѣца, скамія по скамію на полѣ,
а по повратку нѣиховомъ исто тако у добромъ перед-
ку поизилазе мушка дѣца найпре маня па онда веѣа.
Кадъ време одмора проѣ сва су дѣца веѣъ у школи
и обучаванѣ се продужи.

Старіи ученици приступе наймлађима и стану ихъ
у писаню и читаню обучавати. Свака скамія има по два
такова спомоѣника учительска и обучаванѣ се свршуе
тихо и полагаю. Спомоѣницы поступаю съ дѣчицомъ

благо и озбиљно, али притомъ и любезно. На лицу њиховомъ оназиемо нѣку дѣтиньску важность, која им доликоваше, и која е къ добромъ успѣху дѣчїем много доприносила.

(Продужиће се)

Поступакъ са диктандама.

у обичнимъ школама.

Диктанда се пишу сваки данъ по подне одъ два до пол три сата. За писанѣ одређена су изречения св. писма и оне пословице, кое по децу полезну коју науку садрже.*) Сваки данъ дае се други задатак. Поступакъ е слѣдуюћи.

Учитель има згоданъ задатакъ одабрати. При избору управляће се по деци; девојчки ће учитель друге, а друге мушки, друге стариегъ а друге млађег разреда учитель и друге шегртски учитель одбирати.

Кадъ е задатакъ одабранъ, онда се позову сва деца да пазе, и онда имъ се одређени задатакъ, реч по речъ ясно каже, да сва деца чую. Затимъ се прозове едно бистрие дете, да исто то тако разговетно и правилно изговори, ни едне речи ни гласа де непремене ни пометне. После се прозове јошъ неко среднѣ, и неко лошије дете, да исто то каже.

Садъ сва деца знају и у глави имају, шта ће писати, и садъ се иззове едно лошије дете на табу. То има исти тај задатакъ најпре разговетно казати, и онда га на табли, а сва остала деца у свое прописе писати, свако за себе и у глави слогае задати речіи у гласове растварајући и писмене знакове нађени гласова исписивајући. На табли писајуће дете мора по крупније писати, да му се писмо одъ свуда довидити може, и само то треба ће, и то само съ почетка го-

*) Задатке за диктанда види у Школск. Листу бр. 1 и пр.

дине, на изрикъ слокове разтварати и гласове казивати, писаюћи.

Докъ деца пишу учитель нема ништа друго радити, већъ само пазити, да ниједно неписује, ни с' табле, ни једно одъ другогъ, него да свако из свое главе риди. Чимъ би опазио, да кое прегледа и преписује, то би знакъ био, да е заборавило задатакъ, илѣ да е непажљиво било, или неће само да мисли и да ради, него туђъ радъ краде; зато га валя одма позвати, да задатакъ повтори, и ако га неби знало, валя га за непажню осрамотити, и једно лошије дете прозвати, да му каже; аколи би на коемъ гласу илѣ писмену запело, нека речъ разтвара, и форму писмена рукомъ у воздуху покаже.

Погрешке, што ихъ оно на табли писаюће дете прави, несме учитель исправљати. Нитѣ сме кое дете што говорити, него ће сваки, како ко зна, далѣ радити, а учитель ће само журити, да се побрже свршује. Што више погрешака на табли буде, тимъ болѣ по осталу децу, ербо ће више исправљати имати, а само тим и учити; зато валя најлошије дете на таблу извести, ако само речи разтварати и писмена правити уме. Кое дете ни једне погрешке неправи, нетреба га на таблу изводити, ербо ту немаю остала деца ништа поправљати, па ништа ни научити.

Кадъ су сва деца исписала, онда се позову да устану, да на таблу гледе, и да погрешке на табли исправљаю, кое се следуюћимъ начиномъ ради.

Учитель покаже претомъ прву речъ и пита; имал' у овой речи погрешка која? и одъ оне деце, која дигну руку у знакъ да има, позваће најлошије, да каже, у чему е погрешка, и како е валяло написати.

Ако е озбиља погрешка, има е писаръ самъ исправити, а учитель опомене нѣга и све, да упамте, и да се одъ те погрешке у будуће чуваю.

Ако ние погрешно писар, него исправлячъ, учитель опомене нѣга и све, да и то упамте, и да се и од те погрешке чуваю, и опомене исправляче, да пази шта говори, да се несрамоти.

Ако ли би било погрешке, али е деца неумеду да наѣу, учитель им каже да има, али е непокаже, него пусти, да е деца сама траже, а онъ ихъ само упуѣуе и наводи, докъ годъ а сама ненаѣу.

Правописъ прописанъ е овай, што е у школске кнѣиге узетъ, тога се имаю школе држати; али ни са овогъ ситницама, као што су ерови, ъ. ѣ. ѣ. ѣи, не- треба се много терати ни забалати, ербо би те ситнице по ову децу, коіой су друге далеко озбиљније и крупније науке нуждне, амо врло мало користне, амо врло дангубне биле.

Кадъ су на овай начинъ све погрешке прве речи по реду исправљѣне, онда има свако дете свой преписъ заглѣдати, и свако свое погрешке изправити по томе, како та речъ садъ на табли исправљѣно и правилно написана стои.

Овако се мора, речъ по реч, цело диктандо преѣи, и све погрешке по реду изправити; и онда деца свое прописе сложе, кое ће кодъ куѣе са томъ задатомъ пословицомъ, као прегледалицомъ, пуно исписати: а у школи сад долазе вештбаня правоучителна сваки дан у свима школама, а граматична и синтактична у обичнимъ школама само кадкадъ. Вештбанѣ ово иде слѣдуюћимъ начиномъ:

Сва деца пазе, а увекъ найлошия одговараю на слѣдуюћа питаня: коя божия илѣ друга заповѣдъ заповѣда илѣ забранюе исто то чинити, што и ово диктандо? кое заповѣдъ и пр. забранюе противно томъ радити? како гласе заповѣди? Можелъ се ко сѣтити, где се іошъ ово забранюе илѣ налаже? Ко зна іошъ кою пословицу ил изреченія св. писма из про-

шаста диктянда, где се исто то налаже ил закраћуе? Ко зна јошъ коју? и јошъ коју? Ко ми зна коју приповедку казати, у којој се исто то чинити ил нечинити налаже, одъ библични приповедака, одъ букварски, одъ читанки? Кои люди греше противу овогъ правила? Кои е одъ васъ противу овогъ закона погрешно? и пр. Ова правоучителна вештбана врло су нужна и важна, не само да се сва научена морална и религиозна правила овимъ начиномъ практично повторе и едно съ другимъ веже и утврди, него што е далеко важније одъ знања, да деца свое владанѣ по томъ изправе, и да увиде, да се башъ тога ради све ово пише и чита и говори и учи, а не гологъ знања ради.

(Продужиће се.)

Рачунъ съ новимъ новцима.

(Продуженѣ.)

V.

Преводенѣ нови фор. у фор. среб.

Наређено е да а. ф. износи $57\frac{1}{7}$ кр. св.

За 2 а. ф. добићу 2 путъ $57\frac{1}{7}$ то е $114\frac{1}{7}$ кр. ср. или 1 ф. $54\frac{2}{7}$ кр. ср.

За 6. а. ф. добићу $5 \times 57\frac{1}{7} = 285\frac{5}{7}$ кр. ср. или 4 ф. $45\frac{5}{7}$ кр. ср.

За 10 а. ф. добићу $10 \times 57\frac{1}{7} = 570\frac{10}{7}$ кр. ср. „

За 21 а. ф. $21 \times 57\frac{1}{7} = 1200$ кр. ср. или 20 ф. —

Аустр. фор. илъ нове преводесе у фор. ср. кадъ се са $57\frac{1}{7}$ умноже (ербо $57\frac{1}{7}$ кр. ср. а. ф. даю) и продуктъ тай, кои кр. ср. означава, са 60 подели (ербо 60 кр. ср. 1. ф. ср. чине).

Јошъ лакше се овај рачунъ истера, кадъ се задатомъ брою а. ф. две нуле додаю, пакъ се са 105 подели, и остатакъ (кои увекъ новчића означава) у кр. ср. преведе н. пр.

21 а. ф. с' 00 чине 2100 поделѣно са 105 изно-
си 20 ф. ср.

105 а. ф. с' „ „ 10500 „ „ 105 „
100 ф. ср.

10 а. ф. „ „ „ 1000 „ „ 105 „
са 9. ф. ср. и $\frac{55}{105}$ илѣ новчиѣа не крайцара, кое ва-
ля у кр. ср. превести.

Зашто овде две нуле додаемо и онда са 105 по-
делюемо? Зато да задате а. ф. у новчиѣе преведемо,
кое с' додаванѣмъ 00 уедаредѣ буде; а онда све са
105 делимо, ербо 105 новч. ф. ср. чине. Ово е лакше
и брже негѣ умножаванѣ са $57\frac{1}{7}$.

VI.

Преводенѣ нови крац. у кр. среб.

Нареѣено е да 1. новч. износи $\frac{4}{7}$ кр. ср.

За 2 новч. добиѣу 2 путѣ $\frac{4}{7}$ то е $\frac{8}{7}$ то е $1\frac{1}{5}$ к. ср.

„ 3 „ „ $2 \times \frac{4}{7} = \frac{12}{7} = 1\frac{5}{7}$ кр. ср.

„ 4 „ „ $4 \times \frac{4}{7} = \frac{16}{7} = 2\frac{2}{7}$ „ „

„ 5 „ „ $5 \times \frac{4}{7} = \frac{20}{7} = 2\frac{6}{7}$ „ „

морамѣ дакле задати брой н. новч. са 4 умножити (ер-
бо е овде 4 броитель илѣ умножитель) и продукт са
7 поделити (ербо е овде 7 именитель ил делитель) н.
пр. 3. новч. чине $3 \times 4 = 12$ поделѣно са 7 $= 1\frac{5}{7}$ к. ср.

„ 10 „ „ $10 \times 4 = 40$ „ „ $7 = 5\frac{5}{7}$ „ „

„ 70 „ „ $70 \times 4 = 280$ „ „ $7 = 40$ „ „

„ 105 „ „ $105 \times 4 = 420$ „ „ $7 = 60$ „ „

Кадѣ имамо и ф. и кр. нове у ф. и кр. ср. пре-
вести, онда е найлакши посао, оба задата броя уедно
изписати, са 105 поделити, и остатакѣ, ако га има,
кои новчиѣе означава, у кр. ср. превести, н. пр.

5. а. ф. и 70 новч. чине 570 поделѣно са 105.
даю 5 ф. ср. и 45 новч. 45 новч. даю $45 \times 5 = 180$;
 $7 = 25\frac{5}{7}$ дакле свега 5 ф. и $25\frac{5}{7}$ кр. ср.

21 а. ф. и 14 новч. чине $2114: 105 = 20$ фр. ср. и 14 новч. 14 новч. даю $14 \times 4 = 56: 7 = 8$ дакле свега 20 ф. и 8 кр. ср.

Шта е овде и зашто овако чинѣно? Овде су уписана оба задата броя ф. и кр. аустр. уедно тако да е напредъ брой ф. а за њимъ брой новч. ал уедно стои, а тимъ е учинѣно да су а. ф. уедаредъ у новч. преведене (н. пр. 5. а. ф. и 70 новч. чине 570 новч. 21 а. ф. и 14. новч. чине 2114 новч.) кои се са 105 поделюю, ербо 105 н. новч. 1 фр. ср. чине.

Алъ ово се само онда учинити може, где узъ фор. іошъ и новч. и тѣ. више одъ 10 новч. има, а ако ихъ е манѣ одъ 10 онда се мора иза броя ф. најпре 0 уписати, пакъ онда новч. н. пр. 7. а. ф. и 7 новч. нечине 77 него 707 новч.

Зашто се мора у том случаю 0 уметнути? Зато, да се онолико стотина новчиѣа начини, колико е ф. задато.

(Продужиѣе се и свршити).

Задатци за слободне писмене саставе у II и III разреду сръбски народны школа.

VII. СТЕПЕНЪ.

Своѣенѣ понятія у редъ.

55. *Задашакъ.* Напишите ми шта е столъ, соба, табла, брава, сабля, прслукъ, конь, шаранъ, растъ, ружа, злато и др.

Решенѣ. Столъ е стваръ одъ покуѣства. Соба е одељакъ куѣе. Табла е писаѣа справа. Брана е ратарска справа. Сабля е оружѣ. Прслукъ е одеѣа. Конь е домаѣа животиня. Шаранъ е риба. Растъ е шумско дрво. Ружа е цветъ. Злато е руда.

56. *задашакъ.* Попишите ми презимена людій изъ нашегъ места, а шта су?

Решенѣ. Захариѣ е свештеникѣ. Живковиѣ е судія. Іовшиѣ е адвокатѣ. Секулиѣ е лекарѣ. Димиѣ е учителѣ. Новаковиѣ е трговацѣ. Медуриѣ е кроячѣ и др.

57. *задашакѣ.* Напишете ми, шта су по пословички ова понятія; радѣ, ленѣостѣ, новацѣ, санѣ, слога и др.

Решенѣ. Радѣ е богатство. Ленѣостѣ е сиротиня. Новацѣ е душогубацѣ. Санѣ е лажа, а Богѣ е истина. Слога е божіи благословѣ.

58; *задашакѣ.* Напишете овимѣ задатцима обште име, и то подвуците:

1. Растѣ, буква, брестѣ, бреза, ела, чамѣ.
2. Косѣ, шева, чвораѣ, врабаѣ, лаѣ.
3. Конѣ, крава, овѣ, коза, псето, мачка.
4. Дунавѣ, Сава, Драва, Тиса.
5. Земунѣ, Карловци, Рума, Иригѣ.
6. Столица, столѣ, постеля, орманѣ.
7. Плугѣ, брана, српѣ, коса.
8. Око, уво, носѣ, езикѣ, рука.
9. Гайде, егеде, тамбура, фрула.
10. Ютро, подне, вече, ноѣ.
11. Кошуля, прслукѣ, чизме, шеширѣ.
12. Истокѣ, югѣ, западѣ, северѣ. *)

Решенѣ. Растѣ, буква, брестѣ, ела, чамѣ, то су шумска дрва. Косѣ, шева, чвораѣ; врабаѣ, лаѣ, то су птице, — 3. Домаѣе сисате животинѣ. — 4. Реке. — 5. Вароши сремске. — 6. Собњи намештаи. — 7. Ратарске справе. — 8. Части човечиѣгѣ тела. — 9. Свирале. — 10. Части дана. — 11. Одеѣла. — 12. Стране света.

*) Овај и све оваке задатке нека учителѣ напише на табли, да ѣй деца виде; а да не би губио времена, ваѣя ѣй пре школскогѣ часа написати, да стоѣ готови. Овако и 24. 30. 34. 35. 40. 41. 43. 44. 47. 48. 49. 50. 51. 54. 55. 57. и др.

59. задашакъ. Означите са едним придевним именомъ разлику између пса и лисице, пса и мачке, лисице и овце, мачке и петла, орла и врабца, дрвета и шумња, руже и лале, злата и олова, гвожђа и живе, лета и зиме, снега и кише, Срема и Бачке, вина и воде, и др.

Решенѣ. Пас е питома животиња, а лисица дивля. Пасъ е верна животиња, а мачка е лукава. Мачка е сисата животиња, а петао е птица. Лисица е лукава животиња, а овца е безазлена. Орао е грабљива птица, а врабацъ е певаћа. Ружа е мирисанъ цветъ а лала безмирисанъ. Злато е благородна; а олово проста руда. Гвожђе е тврда руда, а жива течна. Лето е топло а зима ладно доба године. Снегъ е смрзла, а киша е течна вода одъ облака.

Сремъ е бреговитъ, а Бачка раванъ край войводства.

Вино е опойно, а вода е напойно пиће.

60. задашакъ. Напишите ми свакиј: 4 занатлије. 4 домаће животињѣ. 3 пливајуће птице. 5. дрвета 6. цветова. 4. куйнска сасуда. 5. трговачки еспаца. 4 ковачка злата. 4 новца. 7 воћкиј 4 играчке.

Решенѣ. Занатлије су: чизмаръ, кројачъ, ковачъ, коларъ. Домаће су животињѣ: коњ, крава, свинче, петао. Пливаће су птице: гуска, патка, лабудъ, и др.

61. задашакъ Сместите ова имена у свое рпе, и напишите свуда главно име (обште).

Отапъ, крипъ, овца, гвожђе, громъ, гуштер, шеница, лавъ, млеко, салата, мати, споменахъ, крава, купусъ, тигаръ, вуна, кафа, ражъ, жаба, син, зора, гуска, вино, змија, краставацъ, сикира, иловача, ечам, любичица, вукъ, каранфилъ, књи, граблѣ, паунъ, лисица, каменъ, пиво, ротква, зобъ, магла и пр.

Решенѣ. Главе у фамиліа: отацъ, мати, синъ, кћи.

Домаће животинѣ: овца, крава, гуска, паунъ.

Дивлѣ животинѣ: лавъ, тигаръ, вукъ, лисица.

Милови: гуштеръ, жаба, змія.

Цветови: крмн, сиоменакъ, любичица, каранфилъ,

Зелени: салата, краставацъ, купусъ ротква.

Жита: шеница, ражъ, ечамъ, зобъ.

Пића: млеко, кафа, вино, пиво.

Матеріяли: гвозђе, вуна, иловача, каменъ.

Справа: сикира, граблѣ.

Воздушни появи: громъ, зора, магла.

62. задашакъ. Одговорите писмено на ова пита-
ня: место, у kojem живимо, шта е? Кол'ко има кућа?
Кое е найзнатније зданіе? Кое е најлепша кућа? Коя
зданія стое ту близу? Каква су то зданія? Ко се за
њи стара? Има л' свако место та зданія.

Решенѣ. Место, у kojem живимо, село е. Има 105
кућа. Найзнатније е зданіе црква. Најлепша е кућа шко-
ла. Ту близу стои парохова кућа и обштинска кућа.
Црква, школа и обштинска кућа, то су обштинска зда-
нія. За њи се старати мора цела обштина. Мала се-
оца немаю свію еви обштински зданія.

(Свршетакъ ће доћи.)

А Ф О Р И З М И.

о учишело народне школе.

4.

Свештеникъ и учитель валя еданъ другогъ да
подпомажу, а често они себи башъ највише одмажу.
Они су као двоглавъ орао на грбу: едно тело съ две
главе, одъ кои една гледи десно а друга лево.

5.

„Место, гди садъ учителюемъ, ние ми никако по-
вољи“ — Тако ли е? Ал' реци ми збиля: гди е то

место гди ћешъ наћи све, ал' баш све што желишъ? Светски терета има свуда, па и найманъи люто тиште, кадъ ій кркача не уме носити.

6.

Наука безъ примера ние кадра учинити *нишша*; примеръ безъ наука вреди *нешшо*; а наука са примеромъ и примеръ съ наукомъ израдиће *све*.

7.

Кадъ учитель као жена тугуе: „Ево ме злоставе, — газе ногама!“ я бы му тада пунъ мушкога гнѣва радо рекао: „И вредно е да газе оног, кои довољно ячине нема, да злоћу оружѣмъ добродѣтели, само-волю снагомъ закопа а глупость лучемъ истине победи.“

Р.

Поучна забава.

*Бубица и лепширица. *)*

Бубица вирећи изъ траве, опази лепу лептирицу, гди лако съ цвета на цветъ прелеће; па како іой завиђаше и лепоти и дивне бое преливајућимъ лакимъ крилима! Ахъ, уздане у себи, зашто нисамъ я онако лепа, зашто да самъ онако последня — нит' ме ко гледа ни зна за ме.

Истомъ она то собомъ говораше, ал' повеће ято деце ливадомъ се натури за лептировима. Хей, овамо! повиче едно одъ нѣи, гле како е овај лепъ, тога не смемо упустити; и одма се сви кои шаком кои капомъ, кои марамомъ кои мрежом склептаю око кукавне лептирице, увате е, и оногъ іой часа едно пакостно дете крилца сломіе; а друго главу згнѣчи и убіе ю.

Кадъ све ово бубица виде, а она онда наново уздану и рече: Кад су лепота и украси на толику беду и муку, то самъ я сретнія што ій немам, ер ме нико не зна, па и не вія.

* За девоячку читанку.

Игранѣ.

Юшѣ и овай найжалостниѣ случай могѣ живота да вамѣ саобштимѣ, — пише пріятель пріятелю.

Мое три кѣри од 16 15 и 14 година — знамѣ да ѣ се сеѣате, како мила деца біау — буду едно вече кодѣ свое другарице на веселю игранки, и ту се свако око радоваше, гледаюѣи нѣину умилятость. Доцнѣе одѣмѣ и я тамо, ушавѣ у собу башѣ у онаѣ ма, кадѣ се цело друштво дивило како лепо играю. И жена моя, а мати нѣина, сеѣаше ту, пуна радости и задовольства, што су ѣой кѣри цело друштво као обчиниле.

Само еданѣ единѣй човек стаяше поред мене, сѣ озбиљнимѣ и готово намргоѣенимѣ погледомѣ; само се нѣму едномѣ та игра не учини мила. Стоѣи тако на едаредѣ окрене се мени, и озбиљнимѣ ме гласомѣ упита: познаемѣ ли я те девайчице. Нѣговѣ више мрачанѣ него озбиљанѣ погледѣ задржи ме, и чисто му се не смедо одати: по своей прилици су сестре, одговоримѣ му. И я то мислимѣ, придода онѣ, ево ѣи веѣѣ два пуна сата гледамѣ, како без одмора играю; оне знаду да ѣи свакѣ радо гледа и да се отима за нѣи, за то се тако и усиляваю и надмеѣу.

Ове ме речи као обрадую мало, и башѣ кадѣ се хтеде казати, онѣ ме ѣошѣ суморнѣе погледи, па дрмнувши ме за раме, найозбиљнимѣ гласомѣ продужи: за три године дана, будите уверени, ни една вам жива нѣе.

Како ми тада біаше; Као ножеви речи ме те проѣу и збуне ме, те докѣ самѣ се разабрао, человекѣ се тай изгубѣи, и нигда га више очѣ мое невидоше; али после три године уверим се, да ми е истину прорекао, ерѣ одѣ три кѣри не оста ми заиста ни една жива.

Чини.

Едноѣ домаѣици сустизаше се свакѣй часѣ по коя

несрећа, тако да здраво съ иманѣмъ натрагъ удари. Поплашена тимъ, оде некаквомъ старцу пустиньнику и исповеди му се, па држећи да ние чистъ посао у нѣной кући, замоли га, не бы ли онъ какве чини знао.

Старацъ послушавши речи, окрене се, и ушав, у неку оближню коморицу, изађе мало часъ, и изнесе неку запечаћену кутійцу, кою пружаюћи жени рече: Ову кутійцу морате пуну годину дана, по триред свакій данъ и по триредъ сваку ноћъ, кроз куйну и качару, подрумъ и таванъ, и крозъ све куће одае пропети, па не ће бити несреће; а после годину дана донесите ми кутійцу натрагъ.

Жена, имаюћи яку веру у старчеве речи и кутійцу, обилазаше садъ своју кућу врло прилѣжно. Кадъ првѣй данъ уђе у подрумъ, затече гди слуга баш у онай ма хтеде пунъ лонацъ вина однети. Кадъ око по ноћи у куйну уђе, увати служкиню, гди пече яя. Кадъ у шталу уђе, нађе краве у ђубрету до колена, а конѣ прляве, и у место сена у яслама, зобъ подъ ногама изгажену. Тако наилазаше она свакій дан на новъ нередъ, кои е непрестано исправляла и дотеривала.

Кадъ прође година, отиде опетъ къ старцу и благодарѣћи му рече: садъ е све у кући добро, само молимъ, да ми кутійцу ову јошъ едну годину дана оставите. А весео старацъ насмее се и одговори: Кутійцу не могу, али ћу вамъ чини изъ нѣ дати; и ово говорећи отвори кутійцу. Па шта угледа жена у нѣой? еданъ листакъ артіе, и ту ове триредъ три речице написане:

Надгледай своє сама.

Туђа рука нешече.

Пази на млађе.

ШКОЛСКІЙ ЛИСТЪ.

Одговорный уредникъ: Ёорђе Райковићъ.

Овай листъ излази сваке неделѣ еданпутъ. Цена му е до конца ове године 1 Фор. съ поштаринѣмъ.

Брой 7.

27. Новембра.

1858.

Огледало добре школе.

(Свршетакъ.)

Међутимъ докле се најстарији разредъ са израђиванѣмъ езыкословногъ упражненія занимао, обратіо бѣше добрый учитель сву позорность свою къ среднѣмъ разреду. Дѣца овога разреда читаю одну приповѣдку изъ прве езыкословне Читанке. Наипре ю е прочитао учитель, па онда два три ученика. Затимъ се поведе у питањима и одговорима разговоръ о садржаю предмета, о езыкословію и правопису. Дѣца су на учителѣва питања пазила и понайвише добро одговорила. Напослѣдку едно дѣте приповѣди своимъ рѣчма цѣлу приповѣдку споменувши и мудро изреченіе кое е обясњивало у приповѣдки садржавајућу се науку. Савъ овај посао ишао е дѣцы лако, ерѣ е учитель притяжавао способность станю и узрасту дѣтинѣмъ сходно предавати. — Природа хоће да дѣца буду пре дѣца него што люди постану. Ако се овај поредакъ поремети, ако се дѣцы многе за узрастъ нѣиовъ неразумљиве и тешке науке предаю; то ће обучаванѣ можда принети пре времена плоде, али ти плодови неће бити природни, него присилѣни, и увенутѣ пре времена. Дѣтинство има свой собственный начинъ сматрања, мышлѣнія и осѣћаня. То добро зна овај нашъ учитель; онъ управля обучаванѣ свое по свойствености дѣчїой, онъ се сагиба у кругъ дѣтинства, како бы постепено

и природи сходно дѣцу у кругъ познаваня за животъ нуждныхъ стварій привео. После по саата зада учитель ученицыма среднѣга разряда да спишу мало пре прочитану приповѣдку безъ кнѣиге и онако како е кои запамтіо. У тай паръ спомоѣницы оду на свое мѣсто да за себе раде, и садъ приступи учитель наймлаѣемъ разреду. На лицу ове мале дѣчице опазисмо радость, што учитель къ нѣйма долази. Дѣчица та читаю букваръ, а починю писати и вѣштбаю се у сматраню и размышляваню. И овдѣ е обучаванѣ пуно живости. Учитель похвалюе оне кои добро одговоре, и трпелъиво повторавя науку све дотле, докъ ю и найслабія дѣца непостигну. Онѣ е кадаръ и само сувопарно ученѣ читаня, своимъ примѣтбама, сравнѣиванѣмъ, и изясненіемъ дѣцы олакшати и омилити.

Опетъ е саатъ прошао, и садъ настае великій одморъ, кои 15 минута трае. Дѣца изилазе редомъ на двориште, и само нѣколико старіихъ дѣчака заостане у школи, да прозоре поотвараю и припреме учине за далѣ обучаванѣ. Изишавши на двориште наѣосмо веѣъ нашегъ учителя меѣу дѣцомъ. Дѣвойчицама задае онѣ нѣку веселу гимнастичну игру, а старіе дѣчаке упуѣуе у войничкомъ вѣштбаню. Наймлаѣой дѣцы слободно е играти се што хоѣе. Они скачу, смѣю се, сиграю се и учитель ихъ на то поощтрава. Право е то дѣчіе веселѣ у коме учитель найвеѣу радость ужива, увѣренѣ да оно на здравлѣ дѣчіе особито дѣйствуе и да е здравлѣ главно условіе и темель душевнога развитка и напредка. —

Садъ опетъ даде учитель едномъ старіемъ ученику рукомъ знакъ и у средѣ веселе забаве зазвони школско звонце. На махъ се све утиша. Дѣвойчице и дѣца стану у редѣ, ухвате се за руку и пѣваюѣи нѣку лѣпу школску пѣсмицу обиѣу два трипутъ двориште и у найболѣмъ поредку упуते се своіой школи. Обу-

чаванѣ се опетъ са пчелинскимъ трудолюбіемъ про-
дужи.

Сматраюћи обучаванѣ то са сваке стране примѣ-
тисмо, да е нашъ учитель увѣкъ ведра чела и оз-
бильна погледа. Мы нечусмо изъ уста нѣговихъ ни
едне рѣчи, коя бы нѣжность дѣтиню вреѣала, или коя
бы повода дала да се дѣца едно другомъ подсмѣваю
и меѣусобомъ заваде. Кадъ е онъ принуѣенъ едногъ
или другогъ ученика сбогъ неуредности обличити или
укорети; то неподиже онъ вику нити се на нѣму и
найманый знакъ срднѣ може примѣтити, него у томъ
случаю поступа онъ съ отчинскомъ озбильношћу и
любезношћу и изъ поступаня тогъ увѣрисмо се, да
онъ ка'ра само зато, што потреба тако захтѣва, а не
изъ освете, еда и срдитости. И само дѣте, кое се
тымъ начиномъ кара, увиѣа погрешку свою и настои
да се поправи, и любовь учителя свогъ опетъ заслужи.
И то морамо споменути, да осимъ Читанкій невидисмо
у руцы учителѣвой никакве друге кнѣиге. Онъ се за
предаванѣ свое свакий данъ приуготови, па зато му
она лако одъ руке иде, нити онъ потребуе у школи
спомоѣныхъ средства. Особиту лакость и врло добаръ
начинъ има онъ у предаваню рачуна на память. Очи
су нѣгове увѣкъ на дѣцу управлѣне, погледъ нѣговъ
у цѣлой школи влада и дѣца добро знаю, да е онъ
кадаръ сваку погрѣшку и неуредность опазити, па се
стараю да желыи нѣговой у свачему подпуно одговоре.
Али и то опажаю дѣца, да учитель нѣиховъ добро
зна све оно што предае, и да ихъ обучава съ добромъ
вольомъ и ватреномъ жельомъ да и они то науче, па
сбогъ тога башъ поштованѣ дѣчїе према учителю одъ
дана на данъ расте. У сва три разреда и при сва-
комъ предмету опажамо мы кодъ нашегъ учителя, ед-
наку любовь и ревность како къ званію свомъ тако и
къ ученицыма, и врло бы тешко было опредѣлити,

кои е нѣговъ наймилии предметъ. Само кадъ се съ наймлаѣимъ разредомъ бави, или кадъ науку хрістіанску и библийску повѣсть съ децомъ повторавъ, да се примѣтити узвишена живость и озбильность у дѣланю нѣговомъ.

У свачему па и у самымъ ситницама школскимъ учитель е нашъ вѣранъ своемъ задатку. Онъ се недоволява само съ добрымъ одговоромъ, него захтѣва да му ученикъ докаже разумѣли оно што учи. Гди се жельи нѣговой на еданпутъ небы могло за доста учинити; ту бы онъ цѣлисходна пытаня и изясненія употреблявао и тымъ начиномъ цѣлу стварь дѣтету понятномъ учинію. Онъ дакле ніе любитель самага казиваня, него гди предметъ и околности изискую, ту науку свою предлагае у разговорѣ тако, да се тымъ душевне силе дѣтинѣ развіаю и упражняваю. Исто тако неволи онъ много говорити и обширно тумачити. Што сама природа дѣцы предъ очи ставля, што дѣца сама могу видити, сматрати и понятити, на то ихъ онъ само упућуе, а то кодъ дѣце више вреди, него да е дугачкій и найвештіи говоръ о ствари той држао. Онъ е дакле штедливъ и у самомъ говореню, као да бы съ тымъ ученике свое опоменуо, да смо и за сваку непотребну и сувишну рѣчь дужни одговарати. Кадъ се кое манѣ дѣте уленъи, учитель му заповѣди да одма' устане, па онда опетъ да брзо сѣдне, да часть одну часть другую руку подигне, и чимъ бы дѣте то извршило, одма бы се на нѣму примѣтило, да е ведріе, и да посао опетъ съ вольомъ отправля. Кодъ веће дѣце при промени предмета зада учитель да се каква весела пѣсмица одиѣва, и съ тымъ се дѣца за ученѣ другога предмета располаже.

Загледавши у прописе дѣчіе наѣосмо ихъ све чисте како е'ноля тако и изнутра. И саме линіе по ко-

има се пише повучене су удесно, пазљиво и с'размѣрно. Тако се исто чисто држе и камените таблице, на којима се веѣа дѣца у рачуну, а мања у писану упражњавају.

Избиѣ напоследку и еданајстий саатъ, съ коимъ се обучавањъ свршуе. Али се дѣца не разилазе бѣжећи и вичући, него раде свое послове све дотле докъ имъ учитель необяви да е обучавањъ свршено. Сва дѣца смѣрно устану. Учитель опетъ стане предъ нѣхъ на среду и тихо, побожно и умилно одпоисе благодарителна молитва. После тога дѣца опетъ мирно посѣдаю и сложе свое књиге. Спомоћници покупе прописе и оставе ихъ у орманъ, а она дѣца што с' края сѣде раздаю другой дѣци капе и огртаче. Кадъ се све то у миру и тишини сврши, онда на знакъ учителѣвъ почну дѣца изъ школе излазити. Ёдна скамја за другимъ устае и одлази, најпре женске па онда мушке. Нѣихово владанъ на путу подпуно одговара ономе владану, комъ ихъ е учитель у школи привикао.

Посао е свршенъ. Съ умилятымъ погледомъ прати учитель свое кући одлазеће ученике, али е погледъ тай, погледъ любви и задовольства изъ кога се разговетно читати може нѣгова срдчна желя: Дођите опетъ любезна дѣчице!

Посрбіо Н. Ђ. Вукићевићъ.

Поступакъ са диктандама.

у обичнимъ школама.

(Свршетакъ.)

Вештина граматична и синтактична, која се само кадкадъ (едаредъ на неделю) у овой школи ради, иде слѣдуюћимъ начиномъ.

За вештѣаня граматична позову се опетъ сва деца да пазе, и то букварци да памте и уче, часловци да на слѣдуюћа питања одговараю, а псалтирци, да вре-

баю, где ће ови погрешити, пакъ да ихъ изправе. Питаня су ова: кое су у овой речи (кою учитель оће) чиста самогласия, споена, удвоена; кое су сугласия гласна, безгласна; кое су слогови; почетни, свршетни, средњи; кое су речи прости, сложене; кое предлози; кое имена суштна, прилагателна; кое глаголи; у којемъ роду стое, брою, надежу илъ питању, времену, лицу и пр. и пр. На нека одъ ови питання моћиће на свршетку године и букварци одговарати. На која питання неумеду часловци, а та ће одговарати псалтирци; ал прве године мораће учитель самъ казивати и децу научити, докъ себи веште часловце и псалтирце поднегуе.

Вештбана синтактична одређена су за псалтирце, и ови имаю на слѣдуюћа питання одговарати: кое е у овомъ изражаю субектъ, предикат; какавъ е изражај; кое су додатци, разпространенъ, скраћенъ; како би се мого изражај овай претворити у простъ ил' го, у разпространѣнъ, скраћенъ; кое речи спадаю у фамилию ове ил' оне; кое е коренъ; можели се редъ речи променути, како, и како јошъ, и зашто неможе овако; ко ми уме иети тај смисао са другимъ речма изразити, умелъ јошъ ко другчие, и јошъ другчие; и пр. и пр. На нека одъ ови питання моћиће на свршетку године и часловци одговарати.

У читанкама наређено е, да се ова езикословна вештбана узъ читанѣ раде; ал' узъ читанѣ е то и одъ забуне, и дангубно; а узъ диктанда е одъ веће користи, и већма децу интересира, зато су сви вештии учители вештбана ова изъ читанке узъ диктанда пренели, и овде ихъ раде, а узъ читанѣ само покадакъ погдешто узму.

За селске школе ние нужно други вештбана окромъ правоучителни, ни други писмени саставака, окремъ горепоменути диктанда. Само у онимъ случа-

евима, ако би се у којој сеоској школи више деце десило, о којој би надежде било, да ће у далѣ и више школе ићи, ваљало би и одъ тогъ езикословногъ вешт-бана и слободни писмени саставака погдешто радити.

У варошкимъ школама, ма небиле главне, мора се више и езикословия и слободни писмени саставака радити; ал' и у нормалнимъ школама, за кое су слободни писмени саставци прописани *) мораю се и ова горепоменута диктанда писати, и то у I. разреду непрестано, у II. III. и IV. кадкадъ, и то особито у III. и IV. по више изречения ил' пословица уедаредъ, да се неби узъ оне ситнице, ове најглавније ствари, пословице и изречения св. писма, и у њима најкрасније и најсветије науке и правила живота занебрегнули; али, нека е јошъ едаредъ речено, и овде е најглавнији посао, употребленъ исти правила на моралну користъ деци, на исправљанъ живота и владаня, и на облагорођенъ срца, а не само напуненъ ума съ њима. **

Задати за слободне писмене саставе у II и III разреду србски народни школа. VIII. СТЕПЕНЪ.

Допуњавањ и опредељавањ изражая.

63. *задашакъ* Пчела има шесть ногу; тако стои у бр. 75 I Читанке; напишите ми тако исто шта имаю ови предмети: еленъ, конъ, шљива, любичица, ножъ, шеширъ, књига, игла, и др. (све падежъ *шта*).

Решенѣ. Еленъ има гранасте рокове. Конъ има гриву. Шљива има коштицу. Любичица има малу мамузицу. Ножъ има држакъ. Шеширъ има ободъ. Игла има ушицу и др.

64. *задашакъ.* Напишите ми шта ове занатлије праве: зидаръ, дрводеља, тикачъ, седларъ, браваръ, ужаръ, чизмаръ, стакларъ, месаръ, и др. и подвуците слово, кое падежъ означава.

*) За недельно-школску читанку.

Решенѣ. Зидарѣ зида куѣе. Дрводелея теше греде. Тикачѣ тка платна. Седларѣ шіе амове. Браварѣ прави браве. Ужарѣ плете ужа. Чизмарѣ шіе чизме. Стакларѣ урезуе окна. Месарѣ сече месо.

65. задашакѣ. Допуните слѣдуюѣе раднѣ са определенѣмѣ цѣли: Трговацѣ мери . . . Столарѣ прави . . . Мати светуе . . . Войници бране . . . Баѣи уче . . .

Решенѣ. Трговацѣ мери со, сланину, сирѣе, шеѣерѣ и др. Столарѣ прави столове, столице, клупе, сандукѣе и др. Мати светуе деѣу, синове и кѣери, да се добро владаю. Войници бране цара, народѣ, градове и свою отачѣину.

66. задашакѣ. Попуните ове познате пословиѣе: Безѣ муке нема . . . Гди е слога ту е . . . Гди се старіи не слушаю ту . . . Ко едаредѣ слаже . . . Што Богѣ да е . . . Свакій е почетакѣ . . . Лепа речѣ . . . отвара. Човекѣ се . . . познае. Рѣа се не вата . . . Ко не ради нека . . .

Решенѣ. Безѣ муке нема науке. Гди е слога, ту е и Божіи благословѣ. Гди се старіи не слушаю, ту ни Богѣ не помаже. Ко едаредѣ слаже, другій редѣ му се не веруе, ако и истину каже. Што Богѣ дае, све е добро. Човекѣ се по говору познае. Лепа речѣ гвоздена врата отвара. Рѣа се невата за злато. Свакій е почетакѣ тежакѣ. Ко не ради нека и не еде.

67. задашакѣ. Напишите ми шта видите, чуѣте, миришите, кушате и осеѣате, ал' придеѣ да буде суштно име узѣ главно суштно стоеѣе (родителній).

Решенѣ. Я видимѣ светлѣсть сунца, просторѣ света, висину брда, ширину поля, црвенило вечера, руменѣ зоре, мноштво животиня и др. Я чуѣмѣ говорѣ людіи, певанѣ птица, дуванѣ ветра и др. Я осеѣамѣ киселину сирѣета, сласть шеѣера, ладноѣу воздуха, топлѣту воде и др.

68. задашакъ. Напишите ми шта познаете, шта разумете, шта умете, шта разликуете.

Решенѣ. Я познаемъ домаће животинѣ, многе цвѣтове и дрва, неке птице и рибе, неке бубице и лептирове и неке руде. — Я разумемъ учителѣву науку, очинѣ советъ, материнѣ говоръ и др. Я умамъ писати, перо зарезати, пливати и др. Я знамъ разликовати дрво одъ шушня, шеницу одъ ражи, ласту одъ брегунице, лалу одъ сасе.

69. задашакъ. Попуните ове изражае са падежомъ „коме“: Гусеница шкоди Лекъ помаже Игра се допада Добро е дете покорно Добаръ човекъ помаже Туча шкоди Топлота е мила Прутъ помаже Деца треба да су благодарна Богъ сва добра дае Ко може веровати Децо, покоравайте се

Решенѣ. Гусеница шкоди воѣу. Лекъ помаже болеснику. Игра се допада деци. Добро е дете покорно учителю, родительима и свакој власти. Добаръ човекъ помаже свакоме бедномъ и невольномъ. Туча шкоди винограду маторомъ и младомъ. Топлота е мила людина и животиняма. Прутъ помаже невалялой и леньой деци. Деца треба да су благодарна прво Богу, па онда родительима — оцу и матери и учителѣма своимъ. Богъ сва добра дае доброй и послушной деци. Ко може веровати лажи и варалицы. Децо, покоравайте се власти.

70. задашакъ. Попуните ова изреченя са падежомъ „чега (кога).“ Болестникъ треба Деца и люди треба да се бое и да се клоне Я се стидимъ Неваляли се одреку Окани се Деца потребую Благодарно се дете сеѣа

Решенѣ. Болесникъ треба лека и неге, мира и сна, и многе помоѣи. Деца и люди треба да се бое Бога, и да се клоне свакога зла и невалялства. Я се сти-

димъ ленѣости и нераднѣ, нерѣда и нечистоѣе, лажи и невалялства. Деца потребуу поучаваня, упућиваня и светованя. Неваляли се одреку свое вере и цркве, свогъ рода и фамиліе. Окани се неваляла посла. Благодарно се дете сеѣа свои родителя и добротвора и др.

71. задашакъ. Попуните ова изреченя са односнимъ лицама и стварма.

Деца треба благодарна да буду (коме, на чему) Родителѣи се стараю (за кога, зашто) Лекаръ савѣтуе (кога, зашто) Богъ воли (кога, зашто) Мати светуе (кога, зашто) царъ похваљуе (кога, зашто).

Решѣнѣ. Деца треба благодарна да буду родителѣима и учителѣима на нѣовой милости и бризи и труду. Родителѣи се стараю за свою децу, ерѣ су ради, да имѣ буду срећни и честити люди. Лекаръ савѣтуе бѣлесника, да му помогне. Богъ воли добру децу, ербо е милостивѣ. Мати светуе свою кѣерь, да буде добра. Царъ похваљуе и награђуе све добре люде, да буду іошѣ больи.

72. задашакъ. Напишите ми, кадѣ биваю ил' кадѣ бити могу ове раднѣ: ѣакѣ мисли — ѣакѣ иде у школу — сунце се рађа — данѣ дуго трае — школа се држи — постѣ ускршнѣй. —

Решѣнѣ. Ђакѣ мисли непрестано, јутромѣ и вечеромѣ, за време школе и окромѣ тогѣ времена. Ђакѣ иде у школу, неки одѣ лане, преклане, одѣ ове године, одѣ летосѣ, есенасѣ, пролетосѣ, одѣ неколико дана. Сунце се рађа лети рано јутромѣ, а зими касно. Данѣ трае лети дуго, зими кратко. Школа се држи сваки данѣ до подне и после подне и др.

73. задашакъ. Допуните ове изражае, са означѣмѣ места. Мати ради. — Отацѣ ходи. — Овце пасу. — Карловци су у. — Птице живе. — Ловацѣ лови. —

Решѣнѣ. Мати ради по соби, у куйни, на авліи и

у башти. Отацъ ходи на ливаде, нѣиве, и у винограде. — Овце пасу по пољу, ливади, на стрњикама. Карловци су у Срему, на Дунаву, близу Варадина, исподъ Фрушке горе. Птице живе у воздуху, на земљи, на води. Ловацъ лови у шуми, по пољу, на бари.

74. задашакъ. Напишите одговоръ на ова питања: Кадъ се сею жита. Кадъ цвета лала и ружа. Кадъ сја месецъ. Куда тече и утиче Дунавъ, Тиса и Сава. Гди е и кадъ е Христосъ за насъ умрѣо и воскресао.

Решенѣ. Жита се сею у есенъ ил' у пролеће. Лала цвета у пролеће а ружа у лето. Месецъ сја обноћъ, а сунце обданъ. Дунавъ тече крозъ войводство и утиче у црно море. Тиса тече између Бачке и Баната, и утиче исподъ Титела на спрамъ Сланкакена у Дунавъ. Сава тече између Срема и Србије и утиче исподъ Земуна на спрамъ Београда у Дунавъ. Христосъ е умрѣо за насъ у Ерусалиму, и трећий данъ е после смрти воскресао и вознесао се на небо къ свомъ оцу.

75. задашакъ. Напишите ми какве могу бити, за што, и съ чимъ ове раднѣ. Петаръ говори. — Братъ пише. — Царъ Давидъ уби Голијата. — Ученицу Ану сваки воли. —

Решенѣ. Петаръ говори лепо, ружно, чисто, нечисто, разговетно, јасно, лагано, споро, брзо. — Братъ пише лепо, ружно, чисто, сложно, правилно, неправилно, неразговетно. Царъ Давидъ уби Голијата каменомъ изъ пударке. Ученицу Ану сваки воли съ нѣзине мирноће, стидљивости, смерности, умиљности, чистоће и др.

76. задашакъ. Напишите ми узрокъ за што; цѣль нашто: и изворъ — одкудъ бива ово: Много е дете — умрло. Сила е деце — страдало. Такъ — буде похвалѣнъ. Сваки мрзи — дете. — Поштенъ се човекъ чува. —

Решенѣ. Много е дете, не чувајући се одъ зеле-
ногъ воѣа, разболело се и умрло. Сила е деце купа-
јући се на забранѣнимъ местима страдало. Бакъ, кои
се добро влада и добро учи, буде похвалѣнъ. Свакъ
мрзи непослушну децу, еръ то су найневалялія деца.
Поштенъ човекъ чува се срамоте.

77. *задашакъ.* Допуните ова изреченя са сваке
стране. Воѣе се бере. Пасъ лае. Птице певаю. Сунце
сія. Богъ помаже.

Решенѣ. Воѣе се бере у есенъ кадъ е зрело. Пасъ
лае ноћу и даню кадкодъ туѣинъ у кућу улази; ла-
янѣ явля то газди. Птице певаю у воздуху и на гра-
нама, ербо су веселе и свомъ творцу благодарне. Ярко
сунце лепо насъ съ неба обасява и огрева. Милостивъ
Богъ помаже свакомъ радо, ко му се годъ моли и по
нѣговимъ заповестима живи.

(Свршетакъ ће доћи.)

Нека педагогичка питаня и одговори.

Пит. 1. Чимъ постае човекъ — *човекомъ*?

У *Лишваніи* се нашао едномъ дечакъ некій међу
медведима. Кажу да се юначки браніо ноктима и зубима,
кадъ га ктедоше уватити; немогоше га ни укротити,
а то ли навикнути на одело и рану човечію. У *Ир-
ландской* уватише едномъ неко дивляче, кое е траву
пасло, као овца бляло, и само се текъ тешкомъ му-
комъ могло некако припитомити. Такова животна у
човечіемъ облику, коя су, будући безъ говора и ра-
зума людскогъ, четвороношке трчећи међу зверѣмъ
одрасла, налазили су люди више пута.

Одг. 1. Човекъ постае човекомъ *међу* людма и
чрезъ *люде*, т. е. *воспишанѣмъ*.

Пит. 2. Шта ће то реѣи: воспитати?

Тежакъ некій наѣе на своіой нѣиви ябукову стаб-
лицу. „Дрвце е ово створъ Божіи“ рече онъ. „Богъ

га е ту посадио; нека га тако, я се надамъ да ће добра плода принети.“ Дрво нарасте и ояча. Али му плодъ біяше кржлявъ, тврдъ и кисео. Само што га за неволю ктедоше свинѣ ести. То суседъ некій узе на умъ. Онъ потражи здраву гранчицу съ ябуке, за кою е знао да дае добро воће, накалами свое дрво као што то научіо біяше одъ искусны баштована, те съ мудримъ стрплѣнѣмъ очекиваше плоде труда свогъ. Ал' ипакъ за то непрестане око воћкице шушкати. Часъ е прекопавао землю унаоколо, да може унутра пробити роса и киша. Часъ е плевіо коровъ, кои би иначе ускратіо воћки најболъ сокове. Онъ истреби гусенице, кое би другчіе нѣжанъ цвѣтъ повле; кадъ оно зими якъ мразъ удари, обвіе воћку сламомъ, и баци мрежу преко воће, кадъ птице и оси долетише, да оно мало плодова, што се први появише нагризу и пограбе. Едномъ речи: онъ е неговао и заливао, а Богъ даде благослова, те се снага у бильки развила и у свое доба многій красанъ родъ донела.

Свему томе не нађе богатый *Гойко* замерке, само што е кудио лаганость своего суседа и обликъ нѣгова дрвета. Чекати да текъ после неколико година окуси одъ жуѣнога плода свога, то нѣму ние ишло у рачунъ. Имао е стаклену башту, ту е валяло да зими изради фуруна оно, што снегъ и ледъ одрекоше. Онъ ябучицу свою, посадив' е у лонацъ, кои е было пунъ приреѣне ѣубревите землѣ, смести у ту стаклену башту. Свакій боговетный данъ долазіо е, да надгледі милу свою воћку. „Нећешъ ми незграпно расти, као твоє друге тамо на полю! Расті ми округла!“ То рекав' веже яке жице о стабло и гране, да му стое *онако, како бы онъ кшео*. Радостно ли узвѣкиваше *Гойко*, кадъ е првый плодъ узабрао те пронашао да е красанъ. Али, ево муке! радость му за мало біяше. Младицу е валяло преместити на слободанъ зракъ. Ту іой

оскудѣваше обична земля. За дуго е куняла; те най-после кадъ залади време увене са свимъ. Ко ово чита нека се куцне по челу! Деца неваля да су *дивляке*, кое се познаю по своіой киселини; али не треба ни да буду — *билъке изъ стаклене баште*, кое се калупе по ѣуди богатаца; деца наша некъ буду *здрава*, снажна дрва, коя да издрже буру живота, те да принесу добаръ плодъ.

Одг. 2. Воспитати, то ће рећи: одклонити одъ детета све оно, што бы му могло сметати у ячаню теломъ и душомъ.

(Пордужиће се.)

Афоризми

о учишелю народне школе.

8. Они, кои се за учителъ бираю, треба да су засведочили велику вештину, оштаръ разматраюћи духъ, велику мекость душе и племенитость срца. Само най-изврстниимъ людма у народу треба да се повери брига за големо благо народно.

9. Чіе е званіе трудніе одъ учительскогъ! Чіе е званіе нужніе и заслужніе за државу, него учительско? Па чіе е званіе у држави, као ово нѣгово, лишено достойне награде и одликованя?..

Учительска су званія найдуховнія званія у држави; еръ поглавито учительи изображаваю и изощтраваю духъ, даюћи држави мудре грађане. Гди школе пропадаю или гди њй никако и нема, ту е све само глупо варварство.

10. Врстна личностъ учителѣва и была е и быће найпоузданія гаранція за успѣхъ свакогъ педагогичкогъ труда.

11. Можешъ ли, друже, одъ кога му драго што научити, учи! Сети се шта е рекао мудрацъ некій:

„Може л' ме нравъ чему научити, я одо тад' нраву у школу.“

12. Кадъ у школи говоримъ деци моіой, а то я свагда погледамъ : а. горе къ Богу, да онъ моимъ речма снагу даде и крепость; б. на мою обуку, да ученицима моимъ добримъ путемъ преднячимъ; в. на скаміе, да просто и разумливо, што' но Латинъ вели посве ad hominem — дечиємъ разуму и дечиємъ срцу говоримъ. Р,

Поучна забава.

Красна душа.

У соби некога главногъ лекара у Паризу чекау неки отмѣни люди да на нѣи редъ дође, између кои и еданъ „князь“ са своіомъ кѣри. Доцніе уђе и некій посве просто обученъ, седъ и немоћанъ стараць, да за свое болно дете потражи лека. На то ће еданъ младъ неучтивъ Французъ, као да се подемене старцу и нѣговомъ простачкомъ оделу, рећи: Смео бы се обкладити о 12 дуката, да га не бы полюбила ни една девојка. Ал' лепа и учтива Рускиня, извадив' 12 дуката, приступи старцу говорећи: „Допустите ми, старый! да васъ по светомъ обичаю мое землѣ полюбимъ“ — па полюби старцу руку. Застиђенъ Французъ извади 12 дуката, а девојка іѣ узевши преда старцу, и рекне: „Ово е, старый, ваше; русской е девојци най-светія дужность поштовати старость.“

Найвећи адиђари.

Корнелия, жена едногъ одъ найвећи римски великаша, сеђаше едаредъ у друштву међу найотмѣниимъ римскимъ госпођама, кое поносећи се своимъ драгимъ каменѣмъ и украсима, утакмице богатство и адиђаре показиваше и нѣимъ се хвалише. Найпосле замоле и Корнелию, да имъ и она свое адиђаре и украсае и бо-

гатство покаже; на кое ова найкраснія одъ свію жена оба своя мала синчића — кое найбрижљивіе негова-ше — за руку узевши предъ госпође изведе, и рекне: „Ово су мои найвећи адићари, мой найвећій украсъ и богатство.

Д о п и с и.

В. У Сомбору. На Воведеніе. По уставу свете наше Цркве и по школскомъ обичаю свѣ наша школска дѣчица при-мила су юче на служби Божіой тайну Св. причешћа, пошто имъ е прексиноћъ Преч. Г. Катихета молитве за каянѣ од-читао и отеческо Поученіе дао. Премда е врло рано на ютре-нѣ звонило, ипакъ су дѣчица доста порано у Цркву дошла. ютронѣ и службу одстаяла, и у најболѣмъ порядку приче-стила се. По свршетку причешћа пало намъ е у очи што дѣца нису као досада, одъ олтара управъ кући ишла, него е свако на своме мѣсту край службе, и благодарителну мо-литву, коя се у Св. Георгіевской Цркви томъ приликомъ пр-вый путъ велегласно читала, дочекало. Кући идући чули смо гдѣ дѣца едно другомъ по лѣпомъ христьянскоме обичаю на-зиваю: *Тѣлу на здравлѣ а души на Спасеніе!* и одговараю: *Да Богъ да.*

Скромна ова свечаность служила е на велику духовну утѣху свима присуствующихма. Желити е само да у будуће Свештенство дозволи да се служба Божія кадъ седѣца при-чешћую, баремъ у 8 сатій започне. Тако бы се дѣца найпре на каталогу искупити и ту красне молитве предъ светымъ причешћемъ слушати па онда у реду у цркву доћи могла.

Данасъ су ученици реалне школе и препаранди на све-чаной Литургіи свето причешће примили.

Машина за рачунъ.

најболя и најѣфтиніе се може добити у Пештикодъ: Johan Mayr-hofer Drechslermeister zu Pest, Theresienstadt, kleine Feldgas-
se Nr. 27. Thür 3.

Прави ихъ 5 стопа високе, и 20 палаца широке. Офарба-но и политиране дае за 4 а нефарбане за 3 фор. сребра. Ал' овако ѣфтино само ихъ онда давати може, ако више наруч-бина добие, зато би валяло све обштине да се на нѣга брате. Такве наручбине примаће и књижаръ Карлъ Хинцъ у Но-вомъ Саду.

ШКОЛСКІЙ ЛИСТЪ.

Одговорный уредникъ: Ђорђе Райковичъ.

Овай листъ излази сваке неделѣ еданиутъ. Цена му е до конца ове године 1 фор. съ поштариномъ.

Брой 8.

4. Децембра.

1858.

Ко ние све броеве досадашнѣ примио, нека са отворенимъ или незапечаћенимъ писмомъ на Експедицію Школ. Листа изволи явити, кои му броеви нису дошли, пакъ ѣму се одма послати.

Тко воспитава дѣте?

I.

Многи родители држе да су дужности своіой задоства учинили, кадъ дѣцу свою прилѣжно у школу шалю мислећи, да е учителѣвъ посао воспитати и на добро упутити дѣцу нѣихову. Но они се люто вараю. Као годъ што све на свету узаймнымъ садѣйствіемъ различитыхъ сила постои, исто тако и око воспитанія дѣтинѣгъ выше чинителя — фактора — има, коихъ заведничкомъ радньомъ право дѣтинѣ воспитаніе особито оно душевно, постићи се може.

Прво воспитаніе добья дѣте у породици, и то понайпре одъ матере. Између немоћнога дѣтета и матере, збогъ неге кою ова дѣтету свомъ дае, постае якій союзъ. Зато што мати свое одойче воли, негуе и тимари, тежи и чезне ово за сладкомъ своіомъ майкомъ и онда кадъ му негата већъ выше ние толико одъ потребе, и кадъ већъ на своя собствена крила

осланяти се може. Исто тако матери є дете у толико миліе, у колико ю є већега труда и пожертвованя стало однегованѣ нѣгово, нити є игда кадра она помодарска мати, што безъ нужде дѣте туђой наемничкой неги повери, у толикомъ степену свое дете воleti и за вѣиме гинути, алъ одъ нѣга и люблѣна быти, као права Србска Мати, коя дете сама дои, сама одравлює, надгледа и воспитава. Ова узаймна любовь матери и детета, сдружена са зависимошћу детиньомъ одъ матери, одлакшава овой савъ теретъ воспитанія. Изъ зависимости раѣа се покорность и поштованѣ, изъ любви мило предусретанѣ, или другимъ речма дете є готово матеръ слушати и нѣной воли слѣдовати; оно се дає своевольно и радо одъ свое майке управляти на добро. Мати є дакле онай Анѣео Хранитель, кои невинно детенце с' најсветіомъ и најчистіомъ лювави негує, и даноноѣно надъ нѣиме лебди. Любовь материна незадовалава се само с' тымъ, што дете физично одрани, него іоштъ му она снажи моѣ гледаня, улива прва представленя и понятія; она га учи говорити; она чувству и воли дѣтиньой правацъ дає и тымъ му изображава савестъ.

Одъ какве є велике важности првый упливъ материнъ на развіанѣ и на правацъ душевныхъ сила дѣтиньихъ, то свакій увидити може, кои знаде, да оно што смо као малена деца чули, пріимили и обвикли, постає нашомъ вечитомъ собственошћу. И заиста изъ тисућу и тисућу примера могло бы се доказати, да є упливъ материнога воспитанія одсуданъ и мѣродателанъ за васъ целый животъ детинь. Ако желимо да одсудный упливъ материнога воспитанія nebude на штету, него на користъ и спасеніє детинь; то смо дужни свомъ снагомъ настојавати да пре свега дѣвойчице, одъ коихъ ће временомъ матери постати, задахнуте буду духомъ благочестія, духомъ свеспаси-

телне науке Хрістове. Благочестива и христiански воспитана мати єсть найячій стубъ доброга воспита- нiя. Гдє такове нема, тамо зарана-расте зараза нева- лiяства и распростирє се буйнымъ стремомъ одъ поро- дице на породицу, одъ колѣна на колѣно. Блаженъ и преблаженъ є свакій онай човѣкъ, кои стазє живота на дѣтиньску прошлостъ свою обачревши се, сѣтити се може да є имао честиту, и побожну матеръ. Тай ѣе доиста у успомени нѣзиной налазити найслабу у- тѣху кадъ га годъ беда и неволя обузме, и у самомъ часу искушенiя, доѣи ѣе му она предъ очи као благiй Анѣо Хранитель чуваюѣи га, да непаднє у безданъ светскихъ зала. Нити є игда iоштъ за рукомъ пошло невалялцу на зло навести и на свою руку сасвимъ придобити оногъ човѣка, кои є добродѣтельну хри- стiански воспитану матеръ имао. Право є дакле имао мудрый Фенеломъ, што є рекао: Само є' добрымъ ма- терама можемо изобразити добре воспитателъ, и бо- лый нараштай людскiй. —

Любавъ материна само є онда почитанiя достойна, ако є чувствомъ благочестiя освеѣена. Како є приатно за душу и срдце гледати, кадъ мати млађаный духъ свога детета учи у висъ полетати; кадъ му є' стра- хонштованѣмъ о Богу говори; кадъ се предъ нѣмъ и за нѣгову среѣу и здравлѣ Богу моли; кадъ га учи да буде добаръ и да се одъ зла клони, зато што Богъ добро воле а зло негодує, и кадъ му озбиљно казує, да бы га пре желила мртва него неваляла видити.

Найкраснiє примєре матернѣ любви налазимо мы у прошлости Христiанской. Антисса мати Св. iоанна Златоуста, Нонна мати Григорiя Назiанзина и Моника мати блаженога Аугустина, єсу и остаю идеали до- бре воспитательке и зато вечитый споменъ и подра- женiє заслужую!

Да небы любавъ материна у претерану нѣжностъ

и мекость прешла и тымъ шкодљива постала, нужно е да у породици буде една безусловна покорность изискуюћа власть и важность. Я рекохъ безусловна покорность; еръ покорность, коя извире изъ увиђеня да е стварь добра и изъ познаваня користи и важности онога што се заповеда, нїе веѣъ права дѣтиньска покорность, него е *своевольность*, коя на првомъ о-вомъ воспитанія степену нїе добра. — Власть и важность према детету у породици представля отацъ. Дѣте мора имати одъ отца респекта, мора га се бо-яти, нити е игда по дѣте добро ако га отацъ мазіо буде. Само онай, кои се изъ младости и у дому родительскомъ покорности и послушности навикао, ка-даръ ће бити као човекъ, свое дужности вѣрно, са-вестно и точно свршивати; кадъ и гдѣ буде требало да заповеда, заповедати, и строго извршиванѣ своихъ заповестій, одъ оныхъ што су му подвластни, изи-скивати. Непокорность пакъ, кою неки родители ма-зенѣмъ свое деце, кодъ те подранюю, изворъ е мно-гихъ зала, она носи у себи клицу претераногъ вла-столюбія и често се догађа да размажена и непокорна деца доцнїе најжешѣи гонители своихъ собственныхъ родителя буду.

Где се у породици осимъ родителя, іоштъ браће и сестара налази, тамо свако старіе дѣте помаже ро-дительима воспитати млађу дѣцу. Ако су старія деца добра, прилѣжна, богобоязљива и учтива; то се при-мѣромъ нѣиховымъ млађа деца свима тымъ врлинама тако обвикну, да имъ оне у наравъ пређу, исто тако као што се у доброуређеной школи свакій новъ уче-никъ брзо и лако навикне свима онымъ врлинама, ко-има су старіи саученици украшени.

Пытали су некогъ човека, кои е мало новаца а много дѣце имао, како е то, да онъ са своіомъ же-номъ свакій боговетный данъ на надницу иде, па су

му опетъ сва дѣца добро воспитана. А онъ имъ одговори: Кадъ е Богъ мене и мою жену с' првымъ детомъ обрадовао, трудили смо се мы, што смо болъ могли, да то првенче наше добро воспитамо; с' осталомъ дѣцомъ имали смо много манъ посла; еръ е свако старіе дѣте примеромъ своимъ знаменито намъ одлакшавало трудъ при воспитанію млађе дѣце.

Напоследку и све оне особе, с' коима дѣте у дому родительскомъ у саобраћенъ долази, па брояле се оне међу чланове породичне или не, имаю великій упливъ на воспитаніе дѣтинъ. Зато се неможе доволно препоручити родителѣма, да при избору дадилъ, служителя, а особито домаћега воспитателя найвећій позоръ имаю, ако желе да имъ деца у дому родительскомъ све саме добре примере виде, и добра, па онда и срећна и благополучна постану.

Изъ свега овога лако е погодити, у каквомъ отношенію стои школа према воспитавајућемъ упливу породице. Учитель треба да зна одъ какве е велике важности упливъ тай, и да немысли, да цѣло воспитаніе одъ нѣга и одъ школе само зависи. Ова бы мысао особито тамо шкодљива была, гдѣ родители држе, да су они дужности своіой задоста учинили, ако дѣцу у школу шалю, а сами се о воспитанію свое дѣце ни найманъ нестараю, него іоштъ рѣавимъ примѣромъ дѣцу развраћаю и на зло наводе.

(Пордужиће се.)

Светый Отацъ Николай.

Светый Отацъ Николай родіо се у малой Азій у области Ликіи. Родители нѣгови, побожни и отлични Христіяни, навикли су сына свога изъ малена на добро. Они су га учили Бога познати, и нѣму се молити и нѣга свимъ срдцемъ любити. Како е то красно было

видити кадъ се Св. Николай іоштъ као дѣте са склопљенимъ рукама за здрављѣ и срећу своихъ родителѣ Богу молио.

Подъ надзоромъ своихъ родителѣ напредоваше побожно дѣте ово свакиъ данъ у добродѣтели и страху Божиѣмъ, тако да е свима своимъ вршњацима за угледъ служило.

Николай беше покоранъ, миролюбивъ, задоволянъ, прилѣжанъ, умѣренъ у елу и пићу, милостива срдца, прашташе увредѣ, и чуваше се свакога дѣла за кое знадіяше да е Богу неповольно.

Родителѣ даду га у школу на науку. У школи е онъ радо назіо, прилѣжно се учио, и съ вольомъ примао савете, опомене и мудру науку своихъ учителя. Благодетно сѣме науке падало е кодъ нѣга на благу земљу, и принело е у свое време обилне плоде. У школи превазилазио е онъ своіомъ чистотомъ, уредношћу, прилѣжношћу, богобоязливостіу, покорношћу и добримъ владаніемъ све свое саученике. Свакиъ посао ишао му е одъ руке; еръ га е съ Богомъ и у име Божиѣ починао, а вольомъ и постояннымъ трудомъ радіо, докъ га годъ израдіо ніе.

Кадъ е годъ у школу ишао, морао е покрай цркве проћи. Ту предъ домомъ Божиимъ увѣкъ се онъ Бога сећао, и кадъ е годъ цркву отворену нашао, свагда е унутра сврнуо и съ подигнутымъ къ Олтару очима молио се Богу за срећу и здрављѣ своихъ родителѣ, молио се за благословъ, да може свое школске послове са успѣхомъ свршити и тай данъ у Славу Божию провести.

Кадъ е годъ одъ Отца ил' одъ Матере новаца добыо, нигда ихъ ніе трошио на послатице и на играчке, него ихъ е дѣлио онымъ своимъ саученицима, кои су добри а притомъ сиромашни были. И одъ ела што е добыао, давао е своимъ друговима, кои су

гладни были. Добротворство коме се светитель у дѣтиньству навикао, пратило га е крозъ цѣлый животъ, и было е увѣкъ нѣгова наймилиа забава.

Кадъ е светый Николай веѣъ великій быо, и законъ Божіи и друге науке добро изучіо, науми онъ посветити себе чину свештеничкомъ. Сви познаници нѣгови томе се радоваху, напредъ знаюћи да ће онъ у томе чину многа добра чинити, а уякъ нѣговъ тадашній Архіепископъ града Мира, кадъ га е за свештеника рукоположіо, ове е рѣчи прорекао: Съ Николаемъ засіяће св. цркви ново свѣтило; благо стаду коме га Богъ за пастира одреди!

Ове рѣчи у свое време су се испуниле. Светый Николай као Свештеникъ Бога вышнѣга дѣлао е неуморно у винограду Христовомъ. За нѣга се каже да е Христово Евангеліе испуніо, а то ће рећи: онъ се у свему онако владао, као што Христосъ у светомъ Евангелію учи да се владати треба. Онъ е готовъ быо и душу свою за стадо свое положить; незналице е учіо, сиромaxe надгледао; путницима на суву и на мору у помоћи быо, и невино облагане браніо. Особито е онъ надгледао малу дѣчицу држећи се примѣра Спасителѣвогъ, кои е рекао: Пустите дѣцу къ мени! После смрти свога уяка избранъ буде Св. Никола за Архіепископа Мирликійскогъ. Као Свештеникъ, и као Владика учио е Светый Отацъ Николай дѣцу Богу се молити, старіе поштовати, приповѣдао имъ е красне приповѣдке изъ библіе, и толковао свето Евангеліе. Добру дѣцу утврђивао е све веѣма у добродѣтели, а невалялу исправляо е советомъ, опомономъ и каштигомъ. Сиромашнымъ родителыма спуштао е онъ ноѹу крозъ прозоръ новаца, да с' нѣима дѣцу свою обдаре. Збогъ тога се и данасъ добра дѣца радую празнику Светога Николе, и радо пое нѣговъ тропаръ: „Правило вѣри и образъ кротости, воздер-

жанія учителя яви тя стаду твоєму яже вѣщей Истина.“ В.

Задатци за слободне писмене саставе у II и III разреду сръбски народны школа.

IX СТЕПЕНЬ.

Описиваня.

Досадъ су имала деца само по едно просто изреченъ да кажу о поединой ствари; а садъ долази, да о одной ствари кажу више изреченя, т. е. да стваръ опишу. Учитель ће, питаюћи и разговараюћи децу и овде као свудъ, обавестити иѣ да знаю шта се иште. Овде мора, што се форме тиче, местоименіе употребљено бити (рпопомен). Неке задатке нека напишу у обичной, а неке у писменой форми. § 67. и 84. I. Читанке, показуе методъ за ово.

78. *задашакъ*. Напишите ми све што знате о столу и употребите место суштногъ имена мѣстоименіе.

Решенѣ. Столъ е собный намештай. Онъ има четири ноге и плочу (делови). Столъ е начинѣнъ одъ дрвета (граѣа). Нѣга прави столаръ (ко га прави). Столъ се поставља, на нѣга се међу ела и пиѣа; може се и писати на нѣму (користъ).

79. *задашакъ*. Опишите леньиръ.

Решенѣ. Леньиръ е писарска справа. Онъ е дугачакъ и узанъ (форма), начинѣнъ е одъ дрвета, а има иѣ и гвоздени. Дрвене леньире прави столаръ. Леньиръ мора бити сасвимъ правъ и раванъ (какавъ мора бити). Нѣга употреблявамо за вученѣ прави линіи, отуда му име линіяръ или правачникъ.

80. *задашакъ*. Опишите ми ову коцку, нѣне стране, сеченице, врхове, положай, граѣу, и наведите кою стваръ, на коцку наликъ.

Решенѣ. Коцка има 6 страна као огледала. Све

по две стране стичу се у едну сеченицу ил' гребенъ. Коцка има 12 сеченица. Све по три сеченице стичу се у еданъ врхъ, коцка има 8. врхова. Она може стати на свакой страни. Стране съ ребра стое стрмо на странама горнѣгъ и дойнѣгъ дна. Ове две противне стране равнотечне су. Ова е коцка одъ дрвета, ал' може бити начинѣна и одъ гвожђа и кости и артие. На коцку има многій каменъ наликъ и многій сандукъ, — и наша е соба налик' на ню.

81. *задашакъ*. Опишите ми перо: одкудъ добіјамо пера, кое су части пера, какавъ е држакъ, какво весло, како се разликују обе стране весла, на што употребљавамо перо. —

82. *задашакъ*. Ево едно насликано псето, опишите све штогодъ видите на нѣму: удове, боју, и напишите шта може радити псето, кадъ и за што, и напишите кол'ко разни врстѣй паса познаете.

83. *задашакъ*. Опишите ми плодъ ябуку: најпре кажите шта е, и избројте делове по реду, држакъ, люску, месо, семеникъ и семе, и кажите о свакомъ по кои придевъ, најпосле и о користи што.

84. *задашакъ*. Реците ми најпре устимице, шта е у § 74. I. читанке речено о горњој альбини. По истоме томъ примеру напишите, шта о шеширу знате.

Решенѣ. Шеширъ е одећа. Онъ има ободъ и капу. Шешира има различити боя. Најобичнији су црни, пепеляви и жути. Шешире праве шеширцие, највише одъ вуне.

85. *задашакъ*. Гледните у § 75. I. читанке, кои е редъ у томъ опису; истимъ редомъ опишите ми липу, дудъ, ора и др. (Подражаванѣ.)

Решенѣ. Липа е високо и лепо дрво. Она има лепо зелено срцасто лишће. Нѣна е кора витка. Одъ нѣ е најбоља лика. Липовина се дае лако и лепо резати.

86. *задашакъ*. Подражаванѣ по § 80. I. читанке.

Пиши писмо оцу, и опиши какву ти е књижицу съ ликовима майка на именданъ поклонила.

Милый отаць!

Майка ми е на мой именданъ поклонила едну књижицу са иконицама; да знашъ како самъ се радовао. У нъой има 24 листа. На свакоме листу стои на левомъ краю по една иконица за прегледанѣ. Садъ ѣу чертати. Дођи отаць, ми смо сви здрави и едва те чекамо. Твой синъ Н. Н.

87. *задашакъ*. Теби е отаць данасъ купио нову ручну таблицу; опиши е твоѣмъ брату Миливою.

Миливое брате! Данасъ ми е отаць купио нову ручну таблицу, да ти кажемъ каква е. Начинѣна е одъ лима, има 10 палаца у дужину, и 6 у ширину. Ова е боля него оне одъ камена, не разбиѣ се кадъ падне. Одадъ ѣу на нъой писати, рачунати и чертати. Дођи да ти покажемъ. Твой братъ Н.

88. *задашакъ*. Твой отаць купио е краву и коня; опиши ѣй твоѣме другу; подражавай § 79, I. читанке.

89. *задашакъ*. Пиши твоѣме брату, кое е веѣъ доба године, како е онъ отишао; кое си веѣъ цвеѣе видіо да цвета, кое су птице веѣъ дошле и кое си бубице и лептириѣе веѣъ видіо.

Милый брате!

Одъ како си отишао, веѣъ и пролеѣе доѣе. Како е садъ лепо на полю. Све е веѣъ озеленило. Висибаба и саса веѣъ е прецветала. Садъ цвета лала и зумбулъ и ѣурѣицъ. Ласте и косови и славуи веѣъ су ту. Милина е слушати како певаю. И мрави и бубице веѣъ трче и играю се по полю. И лептирова веѣъ много има, я самъ ѣй много лепи наватао, да само скоро доѣешъ, да ѣй видишъ. Твой братъ Н. Н.

ИЗЪ СВЕТОГЪ ПИСМА

ЗАДАТЦИ

за свакидашня диктанда у срб. народнимъ школама.

III.

Изъ кнѣига Соломови.

1. Бога се Бой и одъ зла укланяй.

Богъ праведнике брани, и онъ ихъ на нѣиновимъ путови-
ма чува.

2. Богъ горде мрзи а смерне милуе.

Богъ куће добри благосиля' а куће неваляли проклинь.

5. Богопочитанъ е почетакъ науке и мудрости.

Благъ одговоръ утиша срдитогъ, а прекъ га распали.

Болъ сиромѣ у поштеню, негъ богатъ у срамоти.

Болъ тврђи посао кои те лебомъ рани, негъ слава и бо-
гатство, поредъ кои одъ глади скапавашъ.

Болъ манъи добитакъ с' правдомъ, негъ найвећи с' не-
правдомъ.

10. Болъ мударъ бити него яки.

Болъ памети имати него богатство.

Болъ е добаръ гласъ, него сребро и злато.

Болъ е добро име, него икое благо.

Болъ е манъ благо с' поштенѣмъ, негъ найвеће с' непо-
штенѣмъ.

15. Будала свогъ ближнѣгъ срамоти, паметанъ покрива.

Будале се другима ругаю, а паметни ћуте.

Будале с' езика гину, а паметни сретни постаю.

Будале непазе науке и савете, а паметни слушаю и по-
правляю се.

Будале ће довекъ слуге мудрима бити.

20. Вреданъ ће радинъ свега имати, а лень ће довека у
сиротинѣи живити.

Вреданъ слуга завлада иманѣмъ леньогъ господара.

Вредна ће рука довекъ господарити, а ленья довекъ сиро-
товати.

Вредна е жена круна мужевлѣва, а ленья е гной што му се
у кости залеже.

Добром е човеку мио и свои скотова животъ, а невалялог е срце немилостиво.

25. Довекъ е раздоръ међу будалама, аовекъ любовъ међу паметнима.

Заптъ е немио онемъ, кои с' пута сврће, алъ ко на заптъ мрзи, срамотно ће скончати.

За чимъ се будале ягме, оно ихъ убия; сама срећа неваляле упропасти.

Иди к' мраву и види како онъ ради, па ради и ти онако и буди мудрии одъ нѣга.

Иди чели и види трудъ нѣнъ, и какавъ іой е валянъ посо, и како е свакъ любви и слави, ма да е мала и слаба.

30. Ко бедногъ гони Бога вређа; ко Бога любви, тай е и бедномъ милостивъ.

Ко враћа зло за добро, никад му зло изъ куће изаћи неће. Кога Богъ милуе, онога и кара.

Кога ће Богъ да казни, найпре му паметъ узме.

Когодъ се у свађу плете, лудъ е.

35. Ко добро тражи, онъ ће га и наћи; а ко за злимъ иде, нѣга ће и сустићи зло.

Ко другомъ яму копа, самъ ће у ню пасти.

Ко другомъ замке плете, самъ ће се у нѣи заплести.

Ко злобу разпалюе, и погинуће одъ нѣ.

Ко на своя уста пази, свою душу чува; ко на свою беседу непази, тога ће зло снаћи.

40. Ко неуме служити неуме ни господарити.

Ко неће плачъ бедногъ да чуе, неће ни нѣга у беди други чути хтети.

Ко оца свогъ и матеръ свою срамоти, томе ће се угасити свећа.

(Продужиће се.)

З а д а т ц и.

За свакидашня диктанта у сеоскимъ школама.

Х.

Народне пословице.

(Продуженъ.)

Кадъ е нужда найвећа, онда е Богъ найближе.

2. Како семе посиєшъ, онако ћешъ жито жети.
Како старији свира, онако млађи некъ игра.
Ко високо полеће ниско пада.
 — Кога валя молити, неваля га срдити.
 — Ко добро чини, болъ дочека.
Ко другоме яму копа, самъ ће у ню пасти.
 — Ко за другимъ добро рекне, и за њиме ће други.
Ко за туђомъ вуномъ пође, самъ остриженъ кући дође.
 4. Ко зло чини и дочека га.
 — Ко зло чини некъ се добру ненада.
Кои здраво диже носъ, онъ ће скоро ићи босъ.
Ко лети ладує, (пандує) зими гладує.
Ко неради нека и неєде.
Ко недржи брата за брата, онъ ће туђина за господара.
 ① Ко неуме служити. неуме ни господарити.
 / — Ко нечува туђе, неће имати ни свое.
 — Ко рано рани, две среће граби.
 — Ко радо лаже, радо и краде.
 + Ко с' врагомъ тикве сеє, све му се о главу обию.
Ко се са злимъ сдружи, све се на зло тужи.
 2. Ко се ненамучи, тай се ненаучи.
 + Ко се ячемъ неумоли, неодбрани се.
Ко се туђемъ злу радує, некъ се своме нада.
Ко силомъ у зло срля, и пропадне у нѣму.
 2. Ко у младости ништа невреди, неће ни у старости.
 + Ко неслуша материне опомене, она ће свекрвине укорє и псовке.
Коя се често огледа, слабо кућу надгледа.
 + Ко єдаредъ слаже, други редъ му се неверує, ако и истину каже.
Ко єдаредъ украде, довека се за хр'суза држи.
Ко є радъ у старости да одпочине, у младости валя да се труди.
 2. Ко є дужанъ, тай є тужанъ.
 — Лепа речъ гвоздена врата отвара.
 — Леня младость, вашљива старость.

Мравъ и чела уче, како се тече.

Медена уста гвоздена врата отвараю.

Моли се Богу, алъ и ради.

1 Лажъ и крађа увекъ су заедно.

Ни за кога ние добра кавга.

2 Нема освете безъ луда брата.

3 Нечини зла, па ти неће бити зло.

Нечини другомъ неправде, па неће ни теби други.

4 Обуци крмачу у злато, она ће опетъ у блато.

Одъ зле ђуди нема већегъ зла на свету.

Одъ ината нема горегъ заната.

Одъ како се ослободи, одонда се осрамоти.

Одкудъ ветаръ дува, одунудъ валя и опаклию окретати.

(Продужиће се.)

Нека педагогичка питања и одговори.

(Продуженъ.)

Пит. 3. Кадъ изъ многи рђаво или башъ никако нешколованы людій произиђоше ипакъ добри чланови обштине; то ево питамъ: а да у којој су се школи они учили?

У селу едномъ јошъ одъ вайкадашњи времена све до данашњегъ дана постои нека *просха школа*, којомъ една стара учитељка рукуе. Грдно л' ти она поступа съ кукавни ђаци, кои, понајвише зрели и одрасли, прелазе у нѣзину школу. Обичанъ нашъ школскій бой — то е цвеће спреамъ боя у нѣзиной школи. Уздисаи, сузе, учмали образи, горко кајањ, неспаванъ, сиротиня и неволя — то су нѣне школске казни; може се дакле лако разумети, како ти ђаци захвалюу родитељима и пређашњѣмъ учитељу, што овако доспеше са зла на горе. Они, кои текъ лоше, или никако не научише рачунати, биваю кажњѣни већомъ или маньомъ глобомъ, докъ се не освесте; а они, кои не навикнуше очи добро отворати и испитивати: *ко? шта? како?*

за што? ~~на~~ што? западну варалицама у лукаве шаке, докѣ се не ~~опамете~~. Та клета учителька комшии шлендріану дае мршаву жетву и болестну марву, докле не почне сравњивати, премишлявати и мозгати. Инатціе каштигуе процесима, пиянице и блудне синовеolestима, крадљивце и бунціе тавницама, па то трае тако непрестано докѣ се ђаци не науче памети, кое е наравно и у првој школи, те јошѣ оевтиніе могло бити. „Али, за Бога милога! гди е та баба?“ Она ђари по свему свету, а по свој прилици и у твома селу. *Та сшара учишелька зове се нужда, а нѣнѣ бичѣ — шшеша.* „Штета и лудому очи отвори“ — и „Ко се еданпутѣ ожеже, и на ладно пуше,“ вели мудра србска пословица. Нѣнѣ е методѣ и најстаріи и најновіи. Она учи разматрати и испитивати, јошѣ те како! ерѣ она ђаке свое носомѣ удара о оно, што ѣе имѣ користити, остављајући маѣисторима Б а = ба, заедно сѣ 4. вида рачуна. „А за што да сме та баба чинити до века недело међу нама То Богѣ зна. Али да се на многимѣ местима люди труде избити јој владу изѣ шака и то знамѣ; ерѣ искуство учи, да свакако можемо бити безѣ ове црне школе, те да се уедно трошкови за нова аришта, за криминалне процесѣ и губишта могу уштедити, само ако се зарана јошѣ ђаци навикну размишляти, покоравати се и право чинити.

Одг. 3. У школи нужде уче се они, кои се у де-чјој школи нису ничему учили.

(Продужиће се.)

Поучна забава.

Девойка и любичица.

Скривена у трави цвета любичица, маленѣ ал' красанѣ и мјо цветаѣ — млогій е и не опази; ипакѣ она и невиђена свој мјо мирисѣ свуда распростире. Тако

е и смерна девојка; ако е нико не опажа, опетъ она добро чини; не стара се оће л' не ће л' ко нѣна красна дела гледити и хвалити, нити се икадъ она поноси, но у свомъ добротинству осећа своју најслађу награду.

Мала любичица свакоме е мила и драга; ко е годъ нађе, обрадуе се нѣзиной лепоти, јошъ више нѣзиноме миломъ мирису. Тако е смерна девојка својомъ тиости и пріятности, својомъ смерности и скровитости јошъ милија и дража, па свакій јој се радуе кадъ е види. Она безъ поноситости својомъ смерномъ умиљатошћу свакога као обчини. — Смерностъ е највећа красота на девојци. Смерностъ е своју добара и милина знакъ.

Трнъ.)*

„Тако ти Бога, за што запинѣшъ за свачіе аљине?“ упита врба трна, „шта ће ти оне помоћи, што ли су ти скривиле?“ — „Ништа,“ одговори трнъ, „нит' јй требама, нит' су ми што скривиле, него ми е тако воља да јй чупамъ и деремъ, а да за што самъ трнъ?“ —

Нѣгово Высокопреосвештенство господинъ Епископъ Платонъ изволио е 20 фор. ср. листу овоме послати са жельомъ, да се за те новце шалъ Школскій Листъ сиромашнима учителяма и школама у нѣговой епархіи Бачкой. — Благодарехи на овоме дару, стараћемо се да се племенита ова архиерейска воља испуни.

Упразнѣна мѣста учительска.

 У Диняшу (Модошкомъ срезу у Банату) упразнѣно е учительско место. Кои су га добити ради, нека се са писменама дотичнимъ властима пријаве.

.) За недељно-школску чѣтанку.

Издаванъ и штампанъ д-ра Дан. Медаковића у Н. Саду.

ШКОЛСКІЙ ЛИСТЪ.

Одговорный уредникъ: Ъорђе Райковићъ.

Овай листъ излази сваке неделѣ еданпутъ. Цена му е до конца ове године 1 фор. съ поштаринѣмъ.

Брой 9.

11. Децембра.

1858.

Тко воспитава дѣте?

II.

Другій главный воспитатель есть природа. У нѣой ояча тѣло и духъ дѣтиньи. Како се силна представлєня раѣаю у уму дѣтинѣмъ при сматраню многостручныхъ и различитыхъ прємета' и появлєнїя природныхъ! Као што су негда сынови Израилєви кадъ су првый путъ у пустиньи манну угледали повикали: Манху? т. е. Шта е то? исто тако и дѣте при сматраню природе често врло често предлаже то пытанѣ. Сматранѣ природе есть наиболѣ средство за вештбанѣ у говору, за развїянѣ силе уображеня, за снаженѣ памтеня, за негованѣ чувства естетичнога. Кадъ се дете нагледа предмета каквогъ, то почне оно само безъ свакогъ упутства сматрати поедине делове и знаке, по коима се еданъ део одъ другога разликує. Одтуда долази оно на понятїє о целоме и о деловима, о обштемъ и понаособномъ, о узроку, цѣли и слѣдству, а тымъ се опетъ вештба снага мышлєня и рассуѣиваня, и добыя се могућность са познатымъ чувственнымъ предметомъ, непознатыи и надчувственный сравњивати, тако н. пр. кадъ дѣте сматра птице у ваздуху, кое Отацъ небесный рани и храни, и бѣлый кринъ, кога Онъ тако дивно краси; то му е лако поняти науку о промыслу божїемъ, а кадъ му покаже како сѣме у землю бачено,

найпре иструне, па онда изникне и изъ нѣга произиђе плодовито растинѣ; то ће му лако понятномъ учинити науку о васкресенію мртвыхъ.

Природа побуђуе и волю дѣтиню на радню. Она показуе границе између могућности и немогућности, а с' тымъ дае на знанѣ, да смо мы ограничени, и да зависимо одъ выше неке волѣ, што надъ нама влада. Па како се радо дѣте с' природомъ забавля, како весело тежи оно изъ зидина' собныхъ у слободну божію природу, да се нагледа дивоте и милина', и да се одъ природе, ове најболѣ учительке, уредности, точности и дѣятелности научи.

Неће излишно бити навести овде рѣчи славнопознатогъ педагога нѣмачкогъ Келнера: „Природа, овај великій учитель, показуе намъ умиљато лице; она говори у вѣчно понављајућој се промѣни; у нѣ су речи истоветне са понятіама, и мы се нѣ нигда доволно нагледати неможемо. Она се као права любителька оmlадине pojavљуе свагда ведра и свагда млада. У нѣ ніе ништа мртво, ништа тавно, ништа замршено; него е све живо, ясно и разговотно, и све говори нама разумљивымъ ѣзыкомъ. Овај учитель нигда ніе ѣудљивъ, нити се у своимъ начелима поколебати дае; него остае свагда еднакъ и истоветанъ, и само оно обећава што е испунити кадаръ. Што дѣте одъ природе научи, то е оно одма и употребити кадро, и чему га е природа данасъ научила, то стои у најтешнѣмъ саюзу са юче наученымъ, и прави путъ к' сутрашнѣмъ задатку. Па к' томе іоштъ цѣло ученѣ бива тако олако, да малый ученикъ и неосећа, како се свакій данъ новымъ и новымъ знаняма обогаћуе. Заиста су путови божіи дивни и неизслѣдими! Начину обучавања подпуно одговара планъ предавања кодъ овогъ најболѣгъ учителя: Четири степена воспитанія биваю у четири годишня времена. Тихо протичу части године, и дѣте

прелази изъ едне у другу, множећи свое знанѣ, напредуюћи тѣломъ и духомъ. Свакій данъ има три задатка: утро, подне и вече, и тѣмъ задатци слѣдую е-данъ другомъ у найкрасніемъ порядку, и даю животу учениковомъ све нове и нове способности и пріятности. Између нѣи стои одморъ тавне ноћи, и кнѣига природе затвара се приимаюћи у обятія своя дѣте, да сая о ономе о чему му е чудноватый учитель вазданъ приповѣдао. И теченіе повраћа се увѣкъ едно и исто, и опетъ све ново и ново, и са свакима повто-реніемъ быва знанѣ све яснѣе, а кругъ познаваня и размышляня све то веѣма распростире.“

Кадъ дакле природа, као што смо изъ предиду-ћега видели, тако силно дѣйствуе на дѣтињѣ воспита-ніе: то ће се добаръ учитель постарати, да упливъ нѣзинъ своимъ садѣйствіемъ подпомогне. Онъ ће при-роду на многостручный начинъ у школу свою уводити, да бы тако сматранѣмъ природе и нѣныхъ поява знанѣ дѣце свое умножіо, а сердце нѣихово облагодарио. Онъ ће дивный строй природе, и нѣзинъ упливъ на животъ човѣчи, на користъ своихъ ученика' употребити знати, и нѣи чувати одъ преступаня природныхъ закона. Онъ ће напоследку цело обучаванѣ найпре на сматраню чувственною, на после и умномъ оснивати, и е' тымъ себи олакшицу, а дѣци темельность и задовольство у свему, штогодъ учила буду, прибавити. Но почиту-юћи и уважаваюћи упливъ природе при воспитанію, дужанъ е учитель чувати се да непадне у грѣхъ про-тивъ саздателя природе; а то бы онда было, кадъ бы онъ природу место Бога поштовао, као што су неки учени мужеви у такво заблуженѣ пали. Одъ тогъ за-блуженя сачуваће се христіанскій учитель представля-юћи дѣци природу као дѣло едногъ всемогућега, пре-мудрогъ, и преблагогъ сушества, и као предметъ нѣ-говогъ свагдашнѣгъ промысла. Онъ ће притомъ свое

ученике извѣстити, да човѣкъ нити е робъ природе, нити е пакъ нѣзинъ неограниченый господаръ, него е само одъ Бога поставлѣный надзиратель и обдѣлатель природе, коме е она одъ Творца предана да ю по вѣчнымъ законима и подъ теретомъ одговорности ужива.

При овакомъ поступаню дѣте ќе се зарана привикнути на сматранѣ природе, научиће се радостъ у природи уживати и Творца вселене славећи дужности свое точно извршивати.

Задатакъ средњи школа.

На питанѣ: шта треба да буде задаткомъ средњи школа? могло бы се данасъ найпре одговориги: *Воспитаванѣ изображене среднѣ класе.* Съ тогъ обзора не сме се никако ограничити обучаванѣ само на мушкѣй полъ. У томъ и есте велика мана наши средњи школа, што су оне женскѣй полъ посве занемариле. Ако истинито желимо да намъ се народъ изобрази, то онда не смемо съ прекрштенимъ рукама гледати, како намъ женскѣй полъ назаданъ остае...

Као што е благость духа уобште главна женска врлина, тако е она особито важна у погледу воспитания, а овде опетъ навластито у поступаню съ ученицима. Зло е, гди се и учитель на женску децу люти и осеца, али гди башъ сама учительица ученице свое бие и на нѣи се бреца и издире, ту е правацъ промашенъ. Заиста, много бы намъ болѣ кућеванъ животъ цвѣтао, и много бы напредачнѣ у воспитаню нашемъ корачили, да е срећомъ овай духъ тихости, сдруженъ са точнимъ знанѣмъ и чврстомъ вољомъ, помеђу ма-терама више распространѣмъ него што есте.

Супруга, мати, домаћица — та троина не сме се

сметати съ очію, ако оѣмо да женско воспитанѣ правимъ путемъ истиниту свою мету достигне.

а. *Домаћица*. Чувство за *домаћносшь*, *чисшошу* — то су две найглавніе точке при изображенію домаћице. Особито е чистота главна врлина *женскога пола*, истинита подпора сваке домаће среће, темель, безъ кога се скоро никаква друга женска врлостъ не може ни мислити. — Далѣ су знаменитіе точке за воспитанѣ домаћичино: вештбанѣмъ стечено и точно разумеванѣ женски ручны као такође и свію економички послова; улюдно поступанѣ съ челяди, безъ прекомерне поверености, а исто тако и безъ заповедничке самовольности. Само се собомъ разуме, да ће разлика станя допустити модификаціе, али и ништа више ерѣ *домаћсшво* е у свима одношаима *врлосшь жена'*, а и онако се унапредакъ не може знати, у какву ће кућу будућа супруга запасти. Кадъ е већъ мати по себи врстна домаћица, онда ће нѣзинѣ примеръ и нѣзина управа имати найлеше послѣдице. Гди е више кѣрій у кући, ту нека на изменце свака кѣи посебномъ граномъ економіе управля; само бы морала онда свака, нужногъ прегледа ради, одправлянѣ целогъ домаћства за време на себе узети.

б. *Супруга* већъ самимъ тимъ, што е врстна домаћица, доноси мужу своје честитѣ миразѣ. Иначе зло е, што многи кодъ жена држе много на лажну светлостъ и на површно многознанство, а сасма мало на езгру правогъ изображеня и осталу честитостъ. Овомъ приликомъ нека ми буде допуштено особито се къ вама обратити, о млади мои другари! Будите опрезни у избору ваше будуће супруге; мотрите на ведро здравлѣ и красностъ тела и душе, на разумъ и верно срце, на крепкій, смерный, племенитый духъ више него на новацъ и споляшный накіть! Навикните се на то, да свакоме начину раднѣ и мишлѣня право

име дате; хвалите, што хвалити, кудите, што кудити треба, изъ млитаве любви къ миру не реците за црно да е бело, а за бело — црно; уздижите се сами къ свему, што е истинито, добро и красно, тада ќе ваша супруга имати у вама помоћ и подпору!

в. *Маши*. — највеќе е достоинство жене. Съ ове точки понајпре валя гледати на здрављъ девојчино. О трошку здравля умно или индустријално изображенъ у висину терати, то ќе реѣи: згрешити човечанству. У осталомъ шта добро воспитана мати вреди, поредъ свега тога што мы данасъ морално зло стоимо, — сватко знаде. Дубоко и пророчки у духъ воспитаня проникнувшій *Пешалочи* осимъ свега иште, да се матери као што валя изобразе. Къ томе треба додати, да свакој грани дужности женске чиста побожность круну полаже. Само кадъ се побожношћу любовь супруге, управа домаћице, воспитательный радъ матери посвети, просинуће истинита домаћа срећа! Р.

Разделѣнѣ часова.

у сръск. нар. школама.

Разделѣнѣ школски часова уобште е слѣдуюће: сваки данъ е пре подне:

прво — Наука християнска 1,
 после — Рачунъ 2,
 и онда — Читанъ 3,
 после подне: прво — Писанъ 5,
 затимъ — Читанъ и умна игра 6,
 и напоследку — Приповеданъ 7.

Примедбе.

1. За учителъ 1. разреда илѣ буквараца.

1. Изъ Науке Христ. имаю се у овомъ разреду Молитвице свршити, и то све оне, што су у маломъ (за бачку дицезу наређеномъ) катихисису изложене. Посо е: сва-

когъ се понеделъника найпре препита све, штогодъ е досадъ свршено, и онда се еданъ одсекъ далъ казуе и изяснява, докъ га деца ненауче. У остале дане, само се ючераня лекция препитаюћи е повтори, и далъ ступа. Суботомъ се повторавя све, што е те неделъ свршено, и далъ се неиде, него се зада да све одъ прошасте неделя научено у неделю повторе, кое се опетъ понеделъникомъ препита, и далъ иде. И о праздницима е задаћа, све досадъ научено повторити, кое се идући данъ препитуе. Дечии е дакле у неделъне и праздничне дне посо, све изъ Науке Христ. донде научено повторавати, тако те дне найболъ праздную.

2. Изъ Рачуна има се коло броева до 100. и све промене у четиръ главна вида умно и писмено научити. Посо е: с' почетка, докъ деца писати ненауче, ради се само умно, а после четиръ пута на неделю умно, а едаредъ писмено, и само на краю године може се по едаредъ више писменъ на место умногъ узети.

3. Читанъ има се рукописно грађанско и црковно баръ механично научити. — Први 13 илъ 14 неделя нема читаня, ербо ние юшъ писанъ истерано, а пре нѣга невалячитанъ предузимати. За то време дакле, узимлѣ се одъ тогъ за читанъ пре подне одређеногъ часа, четвртъ за писанъ, т. е. одређена черта илъ писмо покаже се, и деца е само неколико реда у школи начине, а далъ е писанъ за домаћу задаћу, било да е кодъ куће изписую, илъ после свршене школе, у школи. Остало 3 четврти за читанъ одређеногъ часа употреби се на науку гледаня, мишленя и говора, (по упуству за букварске науке, у коемъ е изложенъ материялъ гледаня и разговора; — и по краткомъ упуству, у коемъ е на стр. 3. подъ III. ставлѣна една мустра тога разговора.) За ови 13 илъ 14. неделя, свакидашня е о подну задаћа, да свако дете целу таблицу свою са задатомъ чертомъ илъ писменомъ чисто изпише, и после подне покаже. — 14те и 15те илъ, кадъ се мала писма изтераю, престае то преподне писанъ; на место нѣга наступа читанъ рукописногъ, силабиранъ (т. е. слаганъ

гласова у слокове гласанѣмъ а не срицанѣмъ) грађанскогъ, и познаванѣ црковногъ. — Одъ 16те неделѣ почитанѣ грађанскога, а одъ 20тенеделѣ и црковнога; и почемъ грађанскогъ найвише има, што се свршити мора, зато сваки данъ пре подне само то узимлѣ, и кадъ е до приповедака у бу-квару дотерано, онда се сваке суботе тай за читанѣ одре-ђенѣ часъ на то узме, да деца све, колкогодъ су приповедака те неделѣ читала приповедаю, да тимъ приповедке и оне лепе и полезне у њима науке и правила владаня повторе и већма упамте. (Остало о читаню види подъ 6.)

4. Изъ Пояня има се сваке неделѣ една песмица научити. Прве две три неделѣ дана пева се и шкала, да се гласъ и грло мало изчисти и оснажи. — Овде е посо увекъ понедељ-никомъ одређену песму децу учити, а све остале дане то повторава, препитуюћи најпре болю, после средню и ло-шию децу, а суботомъ се препитую све и оне одъ пређа-шњи неделѣ научене песме; и сама тада одное понеку песму сва ускунѣ деца, а по неку само ова илѣ она скамѣя деце, другчѣе увекъ свако дете самце.

5. Писанѣ, има се за 16. неделя дана научити. Први 6 неделя пишу се черте, затимъ 6 илѣ 7. неделя мала пи-смена; догде се пише и пре и после подне. Одъ 14. нед. на-ступаю диктанда; за ова одређене су пословице и изречения Св. Нисма, а узгредно се тада уче и велика писмена правити, сваки данъ по едно илѣ два. (Шта ће се за диктанда задавати, и како се при писаню диктанда поступати има, види пређашнѣ броеве овогъ листа). Одма одъ 14. нед. одреди се по еданѣ часакъ у неделѣи, да деца сва досадъ писана диктанда напа-метъ кажу, колко кое зна, да се тимъ повторе и већма за-памте. — Свакидашня е вечерня задаћа, да свако дете целу та-блицу свою са задатомъ чертомъ илѣ писменомъ, као и о подну, а доцниѣ, да свако свой прописъ са задатомъ посло-вицомъ чисто изпишу, у ютру донесу и покажу. Кое би дете погдекое писмо ружно правило, томъ се зада, да четврткомъ

читаве прописе, само с' тимъ єднимъ писмомъ изписує, дотле докъ га лепо написати неизвєшти се.

6. Читанѣ поподне и умне игре. До 13. нед. нема читаня, него се одъ тогъ за читанѣ одређеногъ часа 3 четврти узму за науку гледаня као што є озго подъ 3. споменуто; а четвртъ сата узимасе на умну игру, и то: єдаредъ за игру сећаня, (именованя ствари) други редъ, за игру представляня (описиваня ствари) єдаредъ за игру сравњиваня (ватаня на личия и различия ствари) а єдаредъ за игру ствараня (извожденя нове ствари). [Мустру радъ овогъ види у краткомъ упућству подъ III. у разговору о прозору, и то: за представлянѣ подъ 3, за сравниванѣ подъ 5, за стваранѣ подъ 4]. Ове игре оставляю се увекъ за после подне, а остало у краткомъ упућ. подъ III. у разговору о прозору подъ 1. 2. и 6. наведено, ради се пре и после подне у томъ за науку гледаня одређеномъ часу. Задатци за ове игре, биће у идућимъ броевима овогъ листа означени.) 14. и 15. неделѣ наступа читанѣ рукописногъ, си-лабиранѣ грађ. и познаванѣ црковногъ, а после и читанѣ обоєгъ овогъ; и почемъ се рукописно и при писаню диктанда чита, то га є доволно єдаредъ недельно изъ књиге; црковногъ има у буквару мало, и може се лако свршити, кадъ се дваредъ на неделю узме; єдаредъ остає дакле јошъ и за грађанско; а умне игре иду као и досадъ.

7. За Приповеданѣ одређене су библичне приповедке. До Божића имаю се приповедке изъ старогъ завѣта свршити, одъ Божића изъ новогъ; и увекъ се тако удешава, да деца изпредъ праздника и приповедку знаю, и икону праздника познаю. Посо є: свакогъ понеделъника по подне, на свршетку школе, учитель єдну приповедку (изъ дома-щиѣ и училиштне библиє) лагано и разговетно деци припо-веда, и одма єдно илъ двоє бистриє, сутра данъ єдно илъ двоє среднѣ, после неко лошиє дете препита, а петкомъ пита, да му и оне одъ пређашњи неделя казиванѣ приповеде, да се тимъ и то повтори и болъ запамти.

(Продужиће се.)

ЗАДАТЦИ

за свакидашня диктанда у срб. народнимъ школама.

III.

ИЗЪ КНЪИГА СОЛОМОНОВИ.

Ко памети има тежи за наукомъ, а будале тераю лудость.

45 Ко свой посо ради, он ће леба имати; а лень ће довека пунъ сиротинъ бити.

Ко прутъ штеди, тай свою децу мрзи; а ко свою децу милуе тай ихъ и каштигуе.

Ко свогъ отца и матеръ вређа, биће срамотанъ и несрећан.

Ко свое уво окреће одъ плача бедника, тай ће самъ плакати, а нико му се сажалити неће.

Ко свою землю ради, биће ситъ леба, а ко неради, биће ситъ глади.

50. Ко се бои да ће поклизнути непоклизне, а не бойша се увекъ у зло ували.

Ко се бедномъ смилуе, Богу чини, онъ ће му напуно вратити.

Ко се бедномъ смилуе, и нѣму ће Богъ.

Ко се науке клони, самъ себе мрзи.

Ко се у пиянство даде, никадъ памети нестече.

55. Ко се радо части, никадъ се обогатити неће.

Ко се туђой несрећи радуе, дочекаће свою.

2 Ко се туђемъ злу радуе, неће проћи безъ свога.

Ко се у туђъ инатъ плете, наликъ е на оногъ, што туђегъ пса за репъ вата.

Ко сее зло, он ће га и жнети.

60. Ко се с' паметнимъ сдружи биће паметанъ, а ко с' будалама, постаће имъ раванъ.

Ко укорѣ прима, тай себе воли, а ко не прима, себе мрзи.

Ко у частима време проводи, тай ће свою кућу у срамоту сломити.

3 Ко е одъ детинства размаженъ, никадъ свой господаръ nebude.

4 Ко е размаженъ, довека ће туђъ слуга бити.

З а д а т ц и.

За свакидашня диктанда у сеоскимъ школама.

Х.

Народне пословице.

- Одъ мира глава неболе.
- Одъ подмукла псета чувай се.
- Одъ слоге нема тврђегъ града.
- Одъ уста сдврзи а на себе врзи.
- Одъ човека се ништа отело ниє.
- Отето проклето.
- Ругала се руга, па јој била друга.
- Покажи ми лажу, да ти покажемъ крадљивца.
- Покрай пећи седећи, ништа се недобия.
- Покорну главу сабля несече.
- Поштенъ є претежниє одъ новаца.
- Поштуй стариє, пакъ ће и тебе твой млађи.
- Поштуй своє альине, пакъ ће и оне тебе.
- Права мука никадъ негине.
- Празна кеса готова грозница.
- Празна рука мртвой друга.
- / Празна є торба тежа одъ пуне.
- Према губеру валя се пружати.
- / Радину човеку и Богъ помаже, леньомъ ни Богъ неће.
- / Ради па ћу ти и я помоћи, вели Богъ.
- Радљивой девојци у брзо статови.
- Радня є за човека, а штедня за жену.
- Раноранилацъ и доцнолегацъ кућу тече.
- Руга седи у край пута, па се руга свакоме, а нѡйзи свако.
- Рђава речъ, шаку у главу (добие.)
- Санъ є лажа, а богъ є истина..
- / Све надвлада воля озбиљна.
- Сваки по свомъ начину, а магарацъ по старински.
- / Свако зло изађе на видило.
- / Све што добра, одъ Бога имамо.
- Себи орешъ, себи сеєшъ, себи влачиш, себи ћешъ и жети.
- С' кимъ си онаки си.
- Сетила се преля куделъ уочи неделъ.
- Умиљато ягнѣ две овце сиса.
- Тешко ономъ свакоме юнаку, кои неслуша свога стариєга.
- Туђа рука неспори. Туђа рука нетече.
- У лажи є плитко дно. У лажи су кратке ноге.

- Уклони се пияну, као и луду.
 У пиянцу ние ни друга ни юнака.
 У радише свега бише, у штедише јоште више.
 / Учини добро некај се, учини зло надај се.
 / У ратара црне руке али бела погача.
 Уклонисе лютиту као и маниту.
 / Чини добро па се некај.
 / Што Богъ дае, све е добро.
 Што се предъ другима стидити чинишъ, стидисе и предъ собомъ.
 / Што е право и Богу е драго.
 Што е дикла навикла, то невеста неодучи.
 / Што ко ради оно ће и патити.
 / Ђданъ другомъ валя да помажемо, па ће нама Богъ.
 Кое ће одъ ови пословица писати млађа, кое стария деца кое женска кое мушка и кое шегрти, те ће сваки кадъ ихъ едaredъ прочита знати, зато ние нужно обашка их овде обележавати.

Поучна забава.

1. Право Човѣколюбіе.

У Француской живи еданъ кардиналъ, кои веѣій део дохода свога троши на подпомаганъ сиротинъ, а самъ се с' малимъ задовољавао. Ђданпутъ опомене га дворишица нѣговъ, да су му хальине обветшале, и да бы требало нове купити, ал' Владика одговори: Сиротиня нема леба, а мое хальине могу јоштъ за кое време послужити. Другій путъ заиште дворишица одъ кардинала новаца да му купи кошулъ, и буде опетъ одбіенъ на далъ. Садъ се присети служитель, како ће свогъ господина е' кошуляма снабдѣти, па га после нѣкогъ времена замоли да нѣкомъ сиромасу 12 кошуля поклони. Добротворный мужъ, одма извади новце, за колико се 12 кошуля купити могло, и да му ихъ. Служитель купи кошулъ, па ихъ у орманъ владикинъ остави. Сутра данъ хтѣде се Владика пресвуѣи, и кадъ опази нове кошулъ запыта дворишицу, како се усудіо нѣму кошулъ купити за оне новце што су си-

ромаху наменѣни были. На кое служитель одговори: Истина е Ваше Высокопреосвещенство да самъ я за Ваше новце сиромыху кошулъ купю, али тай сте сиромыхъ вы сами.

Сагни се, сагни!

Веніаминъ Франклинъ, славанъ онай мужъ, момкомъ одъ 18 година одъ куће у светъ полазећи, оде своме свештенику да се опрости. Овай га најсердачнѣе прими и, посветовавши га, испрати. Излазећи изъ баште, дођу на вратаоца, која тако ниска біау, да се свакій сагнути морао. Франклинъ у разговору неспазиде су врата ниска: и у кои ма свештеникъ викну „сагни се, сагни се“ Франклинъ се већ главомъ о греду яко ударіо.

„Упамти“ рече му свештеникъ, „то е мала неповольность, а ты младъ у светъ полазишъ; ту ћешъ врло често имати прилику, да обикнешъ сагибати се, ако си радъ да се о што не ударишъ, и да не искусишъ што бы ты неповольно было.“

Овай малый советъ и маный примеръ младоме Франклину тако се дубоко усади у главу и срце, да га се у крайной старости, чакъ у 79 години живо сећао; те истый тай случай унуку оногъ свештеника едаредъ приповедајући, придода: „Тай лепый советъ твога покойногъ деде тако ми е дубоко остао у па-мети, — толико ми е пута у животу користанъ быо, да га се и данасъ сећамъ, особито кадъ видимъ когъ човека, како се срамоти и страда единцато съ тогъ што високо носъ диже.“

Свешски невалялци и невалялице.

Младый Любомиръ, изучивши кодъ оца занатъ, а намеранъ полазити у светъ да занатъ іошъ болъ испече, оде са своимъ оцемъ къ свештенику и учителю, да имъ руке полюби и да се опрости.

Старый учитель, између осталы красны наука,

найживлѣ Любомира световаше, да се клони од светски невалялаца и невалялица, ако е радъ да се оцу и кући, теломъ и душомъ здравъ, и сретанъ врати: „ербо — придода учитель — нико ние у варошима младоме човеку опасни и убитачни одъ светски невалялаца и невалялица, а нѣи ћешъ по овоме познати:

Кадъ ти ко дође и стане те навраћати на кое ружно и неваляло дело, говорећи: не ће насъ нико видити, то ние никакво невалялство ни грехъ и т. д., — упамти мое речи, Любомире, то е за цело невалялацъ и клони га се!

Кадъ ти ко дође, па оде на християнске обичае, на твою православну веру, цркву и свештенике роптати, — ругати се и одъ нѣи те одвраћати —: упамти мое речи, Любомире, то е за цело невалялацъ, и чувай га се!

Кадъ ти ко дође, и узме се размаивати: како е овогъ ил' оногъ преварио; овомъ ил' ономъ у пакостъ што учинио; или кадъ се стане поносити, како е одонудъ утекао, одовуда се извукао, — онамо кога у беду или у зло ил' у срамоту увалио, или у беди оставио, — упамти мое речи, Любомире, то е за цело невалялацъ, избегавай га!

Кадъ ти ко дође, и стане свогъ господара и газду оговарати, — кућевне тайне, кое е приликомъ веселя ил' иначе видію, издавати, — упамти мое речи, Любомире, и то е за цело невалялацъ и чувай се нѣга!

Кадъ чуешъ да нетко безобразно говори, или срамотне песме пева, или честну свою госпођу и нѣне кѣри, или другу кою поштену женскиню безсрамно оговара и опада, — нѣиовъ честанъ животъ на гласъ износи, — упамти мое речи, Любомире, и то е за цело невалялацъ, те бежи одъ нѣга.

И ко те годъ стане наговарати да узаймашъ, да се задужуешъ, и свое мучно и криво заслужене ствари залажешъ, да свою сиротиню продашъ те съ нѣмѣ ноу идешъ, по коекаквимъ смрадовима да се завлачишъ, — упамти мое речи, Любомире, и то е за цело невалялацъ и клони га се!

Юшъ ако видишъ да се кое женско необично облачи, да се са безсрамницама меша, да безстыдно гледа и говори, да се смерности и поштеню руга, — упамти мое речи, Любомире, то е невалялица и клони е се!

Найпосле гди годъ кога чуешъ, да сва ова зла и невалялства грди, а овамо опетъ видишъ да ѿй изреда чини, — упамти, али добро упамти, Любомире, то е найвеѿий невалялацъ, и тай ће те найпре у зло и срамоту увалити; тога се юшъ веѿма чувай!

Кадъ ове речи учитель Любомиру, кои непокваренъ и свестанъ момакъ бѣяше, изговори, онъ га тада загри и полюби, завршивши съ овима речма: „Што годъ узчинишъ, синко, себи ћешъ самомъ!“

Д о п и с и.

В. Сомборъ на Николь данъ. Хитимъ вамъ у изводу саопштити писмо изъ Бае, кое самъ одъ своего прѣтеля добыю. Оно намъ може служити за доказъ, у колико е чезня за школекимъ напредкомъ и нашу по горњимъ предѣлима разсѣяну Србску браћу обузела. — Мили пријатељу! Немогу вамъ описати какову радостъ осећамъ кадъ ми броеви Школскога Листа до руке дођу. Мы га овдѣ у 4 примѣрка добывамо: ерѣ осимъ Учителя, држи га и Директоръ, а на препоруку нашегъ честитогъ господина Директора и сами мали наши ученици држе Школски Листъ, и редомъ га носе кући па родителѣма читаю, и тако се пуно надамъ да ће се читанъ овога не само за учителъ него и за савъ народъ найнужднѣга Листа овдѣ свима омити тако, да ће одъ нове године и грађани листъ тай држати. Училиштну и

домашну Библију преосвештеногъ Епископа Платона, одъ когъ самъ летосъ єданъ примѣракъ изъ Сомбора донео, тако су овде наши добри Срѣбли завололи, да самъ само я 25 комада те књиге као алву распродао. Милина є садъ видити, како се у породичнимъ круговима, гдѣ се досадъ свако вече картало, у мѣсто тога света ова књига чита. Како ће силно читанъ то дѣйствовати на облагороженъ срдца и душе нашихъ грађана, а особито нѣховега подмладка. Заиста бы желити было да и кодъ васъ у Сомбору баремъ стотину Срѣски кућа овай драгоцѣнный би-серъ набаве, и да у мѣсто тралявыхъ туђинскихъ романа, — съ коима се тамошнѣ лепотице, забавляю, — ову свету и за све насъ найполезнѣю књигу прилѣжно читаю. Єданъ примѣракъ Упутства за Учителъ послао самъ господину Учителю Ловранскомъ, у Ади Чепельской; онъ ми пише, да се тако поноси съ нѣмъ да га небы ни за 100 дуката продао; шта ли ће ми писати за Школскій Листъ, одъ когъ самъ му послао неколико броева да ихъ Обштинама околнымъ препоручи. Срѣски учители у Баранѣи, Толни и у горнѣмъ Подунавлю радо бы куповали нове школске књиге и Методике, ал' незнаю како ће до нѣхъ доћи, кадъ тамошнѣ књижари неће Срѣске књиге да доносе.“

Упразнѣна мѣста учительска.

 На упразнѣну учительску штацию у Дивошу (Срем. илѣчки срезъ) исписамъ є конкурсъ до новогъ лета. Плата є: 160 фор. 30. мерова жита. 25 мерова кокуруза. 6 фати дрва. 12 фун. свећа. — Они, кои то мѣсто желе, нека се молбомъ и свѣдочбама поглаварству поменуте обштинѣ до тога рока прияве.

ШКОЛСКІЙ ЛИСТЪ.

Одговорный уредникъ: Ъорђе Райковићъ.

Овай листъ излази сваке неделѣ еданпутъ. Цена му е до конца ове године 1 фор. съ поштаринѣмъ.

Брой 10.

18. Децембра.

1858.

Тко воспитава дѣте?

III.

Найважнѣи упливъ на воспитаніе млађенога нараштая има *Црква*. Она е самымъ Богомъ установљена, и чрезъ выше одъ 1800 година потврђена и осведочена рода човечіегъ воспитателька и приводителька къ вѣчноме спасенію. Већъ са знаменѣмъ частнога креста, коимъ црква дѣте пре крштена благослови и огласи, показуе она, куда е управљена сва воспитателска радња нѣна: къ приведеню грѣхомъ падшега човѣка на првобытно достояніе и блаженство чрезъ Іисуса Христа.

Црква, као чедолюбива майка, млѣкомъ христіанства обилно напая малолѣтно дѣтенце, и тымъ дае му одговоре на главна питаня мудрости, с' коима човѣкъ лакше, савршеніе и ясеніе постизава праву цѣль, кое е ради одъ Бога створенъ, него што су то, при свой высокой учености и дубокой проицательности духа свога древни незнабожкѣи мудраци постићи могли. У примѣру Спасителѣвомъ представля црква невиномъ младенцу найкраснѣи узоръ добродѣтели и светости, коме срце свакогъ доброгъ дѣтета подражавати тежи. А да не бы молодой човѣкъ, сматраюћи божествену выси́ну ове добродѣтели и сравниваюћи ю са своіомъ слабости, у очаяніе пао, показуе му православна црква рича и у иконама великѣи зборъ светителя, кои су люди стра-

стима подложни као и мы были, па су опетъ постоянно вольомъ и добродѣтельнымъ животомъ заслужили царство славе небесне.

За постиѣи ту свету цѣль, учи црква невиногъ младенца прекрестити се, руке склопити и молити се Отцу небесномъ, одъ кога свако благо и сви дари долазе. Црква учи дѣте молити се пречистой дѣви Маріи, найизбраниою одъ свію земнородныхъ, заступниці рода човечіегъ, и поручивати се Ангелима Хранительима и светымъ одъ вѣка Богу угодившимъ мужевима. Она напослѣдку призива дѣте у скупштину одраслыхъ людій на обшту богомолю, да бы се млађане ерце нѣгово добрымъ примѣромъ старіихъ крѣпило и напредовало у добру.

Безкрвно жертвоприношеніе новаго завѣта, кое се на божественной литургіи свечано свршуе; умилно поянѣ, облаченѣ у стихаре, читанѣ апостола, светенѣ водице о богоявленію, ношенѣ литіе, божиѣ, воскресеніе и друге црквене светковине удивленія достојанѣ упливѣ имаю на дѣтинѣ воспитаніе. Тако отвара света црква наша богато сокровиште духовныхъ упражненія, на спасоносно сазиданіе свію вѣрныхъ а особито малолѣтне дѣчице, кою она подъ матерня крила своя приима и е' особитомъ милости негуе, сѣћаюћи се божественогъ установителя свогъ: „Пуштайте дѣцу къ мени, ерѣ е таковыхъ царство божіе. — Кои приими єднога одъ овыхъ малыхъ, мене ѣе приимити.“

Као што занимаѣ поединога човѣка, коме се он ердцемъ и душомъ оддао, дае карактеристичный значай споляшности нѣговой; тако исто означава духъ православне побожности цѣле предѣле, даваюћи имъ фізіогномію светинѣ, по коіой ѣещѣ лагко познати да ту Христосъ влада и осѣтити силу онога гласа: „Изуи обућу твою; ерѣ е мѣсто, на коме стоишѣ свето. Наша фрушка гора засаѣена црквама и манастирима,

остале наше пустиньске обители; цркве часовне (капелице) крстови и иконе на стародревномъ дрвећу, по варошима, селима, у гори и украй путова, свуда насъ опоминю на законъ божій и побожно око с' неисказаномъ радошћу сматра ове дивне споменике христіянске вѣре, кои цѣлымъ предѣлима неизгладимый типъ светинѣ даю. Па заръ тай споляшній христіянскій изгледъ предѣла єдногъ нема уплива на воспитаніе? Ево како. Гдѣгодъ стоишъ и кудгодъ идешъ свагдѣ є Богъ с' тобомъ. Не само у цркви и у соби, него и у полю и у гори бди око Божіе надъ тобомъ; с' тобомъ су мысленно свагда свети божіи анђели и светители; на то те опоминю частни крстови на раскршћу, цркве и иконе. Они ясно говоре, да ніе доста само у цркви и при богомолби на Бога мыслити, него да цео животъ твой треба да буде усрдна молитва Богу!

Само самцито стои пастирче у гори кодъ свога стада, и бави се можда свакоякимъ мыслима, али кад баци погледъ и опази тамо у дальини частный крстъ, на махъ се пробуди у нѣму мысао на Бога, и на свагдѣсушность нѣгову; онъ се сети свое миле майке, коя га є учила Бога познати, сетисе свое цркве, и свєтога еванђелія кое є слушао и целивао, — па ако му є башъ опака каква намѣра у намети была, тогъ часа ю одъ себе одбаци, и повраћа се на добре мисли и добра дѣла.

Црква, у свему поступа као найбільій учитель, кои природу дѣчію и природу людску добро познає. Сву науку свою представля она сматраюћимъ начиномъ. Найвиспреніи смисао представля она подъ видомъ споляшнихъ знамена; у символничномъ чинодѣйствію своме дає намъ она познати найважніє и найспасителніє истине. Уђимо у найманю сеоску црквицу, па гле како є ту лѣпо, пріятно, и свето. Иконостасъ, двери и друге иконе по зиду представляю намъ найглавніє чле-

нове вѣре наше, и лица подражанія найдостойнія. Оне прекрасне библичне повѣсти, што намъ є учитель у школи приповедію, чудеса и притче изъ светого еванѣлія, роѣнѣ, крштѣнѣ, преображенѣ, распетіє воскресеніє и вознесеніє спасителѣво излазе намъ предъ очи, а то да є веѣу живость и утисакъ оной повѣсти кою смо слухали и оной науци, коя се изъ те повѣсти изводи.

Притомъ дѣте є и у цркви радеѣи чланъ общине. Оно се облачи, носи свеѣу предъ свештеникомъ, носи рипиде, крестъ, баряке; отвара мале двери; додає свештенику кнѣигу и кадїоницу, чита трисветое и апостолъ, и поє у цркви. Све є то тако уредила наша православна црква и употребила на воспитаніє срдца и душе свое млаѣане дѣчице. Све те красне обичає примили смо мы одъ своихъ побожныхъ предака'. Само бы требало на те лѣпе обичає и на нѣихово право значенѣ веѣма пазити, па хтети и умети ихъ тако употребити да се средствомъ нѣи дѣца доиста воспитаваю.

Нека нитко немисли, да се црква само о томе стара, како ѣе дѣцу за небо, а не и за землю воспитати. На свакій є начинѣ главна цѣль црковного воспитанія приводити вѣрне къ вѣчному спасенію и блаженству; али црква приводеѣи човѣка к' вѣчному спасенію, тымъ самымъ приводи га к' земальской среѣи нѣговой. Заръ она заповѣсть божія: „Шестъ дана ради и поради у те дана све свое послове, а седмый данъ Богу на славу одпочини“ не налаже намъ трудолюбіє, уредность у свакоме послу нашемъ? Заръ честно супружество, благонравіє, цѣломудріє, справедливость према личности и иманю ближнѣга, нису главна условія дружественного живота, общинского благостаня и свакогъ напредка? А сваколика условія та єсу одъ цркве божіє освеѣена, и чине нѣне найглавные заповѣсти.

Изъ предреченога ясно се види да се и само земальско благостанѣ ничимъ другимъ неможе тако подпомоћи, као точнымъ и свесрднымъ испуњаванѣмъ оныхъ заповѣдй, кое намъ е Богъ преко свете наше цркве дао. Гдѣ люди у Бога вѣрую, па у слоги и любви живе, тамо цвета землѣдѣліе, напредуе радиность и наука, едномъ рѣчію, тамо постои земальско благостанѣ или рай земный; напротивъ, гдѣ се люди Бога небое; цркву и црквене служителѣ презиру; дѣцу свою на добро неупућую, и заповѣди Божіе неиспуњавая: тамое клетва и пропастъ престолъ свой поставила.

У свакой доброуређеной држави школе, а особито народне школе стое подъ управомъ или баръ подъ контроломъ духовне власти, коя се о моралномъ владаню учителя и ученика и о успѣху и знаню нѣховомъ у струци благочестія старати има. Свакій учитель, коме напредакъ воспитанія, и среѣа повѣрене му дѣчице на срдцу лежи, дужанъ е припознати аuctorитетъ цркве, и важность црквенога уплива у школи. Онъ треба да рѣчма и дѣломъ засведочи да е цркванъ и побожанъ човѣкъ; цѣло предаванѣ нѣгово треба да е задахнуто духомъ истиного благочестія, и онъ се нигда несмѣ задовольити са добрымъ успѣхомъ свога ученика, ако владанѣ овога нѣе добро. При предаваню науке Христіанске и толкованю св. Еванѣлія, о исповѣди, и светомъ причешћу, на литіи, о погребу, и при свакой другой црквеной свечаности строго е онъ дужанъ пазити да се дѣца смерно, озбиљно и побожно владаю исправляю и казнећи како несташне и раскалашне, тако исто и притворне ученике. Наиболѣ средство къ постиженю Христіанскогъ воспитанія есть добаръ примѣръ одъ стране учителя и свештенника, кои бы требало да свуда и свагда у слоги и любви живе, и да своимъ добрымъ примѣромъ омладини и цѣлой общини предходе.

О саєдиненю цркве и школе навешѣмо іоштѣ овде речи гореспоменутогѣ школскогѣ Савѣтника и єдногѣ одѣ найславнѣихѣ Педагога нашегѣ времена Г. Келнера: „Саєдиненѣ Цркве и црквенога живота єсть велика мысао, коя найплеменитѣя срдца одушевлява, мысао, коя лепшу надежду дає, него раздвоенѣ ова два заведенѣя, коя є самѣ Богѣ саєдинію. Нико неможе одреѣи да саєдинѣ ове две потенціє небы многа добра човечеству принело. Мы живимо у времену ассоціаціє, у комѣ све кѣ єднообразности тежи, и свакій део хоѣе да се са своимѣ цѣлымѣ спои, па опетѣ бы многи желили да се школа одѣ свое Майке Цркве растави! Не бы л' зарѣ болѣ было да се измеѣу та два най-полезнѣя и найсветѣя заведенѣя іоштѣ тешнѣя завезѣ учини и утврди? Заиста кадѣ бы се ово у дѣйство привело, и кадѣ бы поглавари и пастири црквени своимѣ снагомѣ своіомѣ школу подпомагали и о благостанію нѣномѣ старали се, то бы мы изгублѣнный рай іоштѣ овдѣ на землѣи нашли.

(Продужиѣе се.)

Пописѣ

свакидашня лекція у срб. нар. школама.

1. Изѣ Молишвица.

1. Неделя 1. Лекція, у Понеделякѣ: Позивѣ, т. є. Оче нашѣ, иже єси на небесѣхѣ. — 2. Лекц. у вторн. 1. Прощеніє, т. є. да святитсѣ имя твоє. — 3. Лекц. у Среду 2. Прощ. 4. Лекц. Петацѣ 3. Прощ. — 5. Лекц. Суб. Повторенѣ свега. (Суботна илѣ 5. Лекц. увекѣ є нато да се све те неделѣ научено повтори.)

2. Нед. 1. Л. 4. Прощ. — 2. Л. 5. Прощ. — 3. Л. 6. Прощ. — 4. Л. 7. Прощ. — 5. Л. Повторенѣ свега.

3. Нед. 1. Л. Богородице дѣво — с' тобою. 2. Л. — чрева твоего. 3. Л. до края. 4. и 5. Повтор.

4. Нед. 1. Л. Одѣ одра — Госпеди. 2. Л. — срце. 3. Л. — Троице. 4. Л. до края.

5. Нед. 1. Л. Господи Ісусе Христе — сие. 2. Л. до края. 3. Л. Ядятъ убози — его. 4. Л. до края.

6. Нед. 1. Л. Благодаримтя — благ. 2. Л. — царствія. 3. Л. — им. 4. Л. до края.

7. Нед. 1. Л. Возвеселилни — твоихъ. 2. Л. — Возрадуемся. 3. Л. — Господи. 4. Л. — моемъ.

8. Нед. 1. Л. — умножишася. 2. Л. — почию. 3. Л. до края. 4. и 5. Повтор.

9. Нед. 1. Л. Господи Боже нашъ — прости ми. 2. Л. — даруй ми. 3. Л. — зла. 4. Л. до края.

10. Нед. 1. Л. Ангеле Божи — Бога. 2. Л. — пути. 3. Л. — душу мою. 4. Л. до края.

11. Нед. 1. Л. 1. Членъ въре. 2. и 3. Л. 2. Членъ. 4. Л. 3. Членъ.

12. Нед. 1. Л. 4. Членъ. 2. Л. 5. Членъ. 3. Л. 6. Чл. 4. Л. 7. Членъ.

13. Нед. 1. Л. 8. Членъ. 2. Л. 9. Членъ. 3. Л. 10. Членъ. 4. Л. 11. и 12. Членъ.

14. Нед. 1. Л. 1. Заповѣдь Божія. 2. Л. 2. 3. Б. 3. Л. 3. 3. Б. 4. Л. 4. 3. Б.

15. Нед. 1. Л. 5. 3. Б. 2. Л. 6. 7. и 8. 3. Б. 3. Л. 9. 3. Б. 4. Л. 10. 3. Б.

16. Нед. 1. Л. 1. Заповѣдь црковна. 2. Л. 2. 3. Ц. 3. Л. 3. и 4. 3. Ц. 4. Л. 5. 3. Ц.

17. Нед. 1. Л. 6. 3. Ц. 2. Л. 7. 3. Ц. 3. Л. 8. 3. Ц. 4. Л. 9. 3. Ц.

18. Нед. Дѣла милости душевне. 1. Л. 1. 2. и 3. — 2. Л. 4 и 5. — 3. Л. 6 и 7. — 4 и 5. Л. Повтор.

19. Нед. Дела милости телесне, исто тако поделъ.

20. Нед. Тайне новогъ завѣта.

21. Нед. Дари Духа светогъ.

22. Нед. Плоди даровъ Д. Св.

23. Нед. Греси смртни.

24. Нед. Греси вапиюѣи на небо.

25. Греси туѣи.

Све остало време године остае за повтораванъ.

2. Изъ Катихисиса

Катихисисъ е изяснение молитвица, изъ нѣга су исте те лекције, како изъ молитвица, и имаю се у исте те дане свршити

3. Изъ Свештене Истории

Има се сваке неделѣ по една глава у виду приповедке поне-дельникомѣ приповедити, а остале дане препитивати; тако се има за 23. Нед. дана свршити цела, и све остало време остав за повторавањѣ.

4. Библичне приповедке стар. и новогa Завета.

а. за 1. разредѣ илѣ букварце.

Изъ старогъ Завета. — Створенѣ света (види училиштну и домашню библию приповедку 1.)

Први грѣхъ и казнѣ првогъ грѣха. (5 и 6)

Прва жертва, братоубиство и казнѣ (7. 8. и 9)

Невалялство света, пропасть и Ное (10, 11. и 12)

О Авраму (15—18)

О Јосифу до славе нѣгове 31—37)

О слави Јосифовой (37—46)

Мойсеово рођенѣ и воспитанѣ (47.)

Десетѣ Божіи заповѣди (57)

Три младића у ужаленой пећи (129)

Данилѣ међ' лавови у ями (132)

Очекиванѣ испушителя (145)

Изъ новогъ завета. Рождество Ісусово (7)

Мудраци одъ востока (13)

Дванайстолѣтни Ісусъ у храму (15)

Крштенѣ Ісусово (22)

Ісусъ и царски чиновникъ у Канерн. (32)

Младић у Наину (51)

Ісусъ утиша буру (60)

Ісусъ нарани више тисућа люди (64)

Воскресение Лазарево (86)

Соборѣ Юдеа, Судѣ Пилатовѣ, смрѣ и погребение Ісусово 89. 94. 95. и 96.)

Жене на гробу, воскресение (97)

Воснесение Ісусово и Сошествие Св. Духа (99 и 100)

Гдегодѣ е више броева заедно метнуто, ту се све те приповедке уедно казую, алѣ врло скраћено.

6. За II. разредъ илѣ часловце.

Изъ старогъ завѣша. Створенѣ света. Адамъ. Рай. Ева.
први грѣхъ и казнѣ (1—6)

Права жертва, братоубиство и казнѣ, невалялство света
и пропасть, Ное. (7—14)

О Авраму (15—23)

О Іосифу (31—37)

О Іосифу (37—46)

О Мойсии (47—50)

О Мойсии (50—57)

О Мойсии (57—64)

Илии, синови и Самуило (72—75)

Давидъ и Голиятъ. (79 и 80)

Илина чуда (102 и 103)

Елисеева чудеса (105. и 106)

О Іони (108—111)

Робство Израилтяна (116)

О Товии и Товиту (117— 126)

Младићъ Данилъ и пр. (127—132)

Браћа Макавеи (141)

Изъ новогъ завѣша.

Благовѣштенія (1 и 2)

Рождество Іованово (5)

Рождество Іусово. пастири, Симеонъ. (7—12)

Мудраци одъ востока. Ирод. Бегство. (13 и 14)

Дванайстолѣтни Іусъ. (15)

Іусъ као отрокъ и младићъ (17)

Іоанъ у пустинѣи и крштенѣ Іусово (18—23)

Свадба у Кани (28)

Богати риболовъ (34)

Проповѣдъ на брегу и најлеша молитва (37 и 40)

Іусъ и костобольни. (45)

Іусъ и болникъ (47)

Смртъ Іоана крститеља (63)

Милосрдни Самарянинъ (71)

Таленти (76)

Воскресеніе Лазарево и улазакъ у Єрусал. (86 и 90)

Страданѣ, стртъ и погребеніе (89. 91—96)

Воскресеніе и Вознесеніе Іусово и Сошествіе Св. Духа
79—100)

(Продужиће се.)

Разделѣнѣ часова.
у сръбск. нар. школама.
Шема часова за I. разреда.

Часъ.	Понеделѣн.	Вторн.	Среда	Петакъ	Субота
8— $\frac{1}{2}$ 9	Повторенѣ сви досада свршени молитвица, и една лекція далѣ.	Испитио-черанѣ лекције, и една дал.	као юче.	као юче.	Испитѣ сви лекція те неделѣ.
$\frac{1}{4}$ 9— $\frac{1}{4}$ 10	рач. умни	као юче.	као юче.	као юче.	р. ум. пис.
	до 14. нед.	$\frac{1}{4}$ с. писанѣ, а $\frac{3}{4}$ с. наук. глед. миш. и гов.			
$\frac{1}{4}$ 10— $\frac{1}{4}$ 11	14. 15. си-лаб. грађ. од 16. читанѣ грађ.	позван. црковн. као юче.	читанѣ рукопис. као юче.	као по-неделѣ. као юче.	као вторн. ч. грађ. и испит читаногѣ те неделѣ.
$\frac{1}{4}$ 11—11	Песма се се покаже и пое е нај-бистрия д.	пое е средня д.	пое е лошия д.	пое ло-шия д.	испит сви досадѣ научени пе-сама.
2— $\frac{1}{2}$ 3	до 6. нед. пишу се черте, а одѣ 6. до 12. писмена. одѣ 12. нед. пишу се диктанда.			дик. и из-питѣ сви дос. дик.	неделѣни
	до 14, неделѣ; наука гледаня, миш. и говор.				
$\frac{1}{2}$ 3— $\frac{1}{4}$ 4	14. 15. си-лаб. грађ. 16. читанѣ грађ.	познав. славенс. силаб. и чит. слав.	читанѣ рукопис. читанѣ рукопис.	познав. славенск. као втор.	испитѣ
$\frac{1}{4}$ 4— $\frac{1}{2}$ 4	игра сеѣан.	иг. пред.	иг. срав.	иг. ствар.	и
$\frac{1}{2}$ 4—4	Приповеда-нѣ и испит бистрие д.	Испитѣ среднѣ д.	Испитѣ лошиѣ деца	Испитѣ сви доса-даш. пр.	вечернѣ.

Ова деца имаю дакле недељно: Науке Христ. 2 и по сата, рачуна 3 и три четврти. Читаня са приповеаднѣмъ и умномъ игромъ 11 сати. Пояня 3 и три четврти. Писаня 2 ускупа 23 сата.

Приметба 1. Субота по подне изпредъ вечерня одређена е за недељни испитъ. Ту има учитељ, дошао одъ гостию ко илъ недошо, едно дете изазвати, да молитвицу те неделъ научену изрецитира, друго ће сва диктанда казати, едно ће библичну приповедку приповедити, а друго букварску, едно ће рецитирати ако е што изъ буквара напаметъ учено, едно ће пояти, едно рачунати, едно читати (изъ учитељвогъ буквара, еръ деца тада књига ненесе) а сва ће свое прописе показати, (и ови ће до понедељника кодъ учителя остати, да ихъ све прегледа и класифицира) пакъ онда ће после примљене похвале и ободреня у цркву ићи.

Пр. 2. Ако би преко неделъ у кои данъ изванъ четвртка празникъ пао, онда се мора четврткомъ школа држати, и они се предмети предузети, кои су у данъ празника заостали. Што времена вечернѣ изпредъ празника однесе, то се има исти тай данъ пре подне (*anticipando*) накнадити, тай данъ мораю сва деца до пола 12 сати у школи остати.

Пр. 3. По селима обично, алъ и по варошима деца и пре 2 сата у школу дођу, и учитељ би мого готово свуда већъ у пола 2 школу почети, пакъ између поедини предмета по мало одмора деци дати.

Пр. 4. Гди е обичай да се и четврткомъ до подне у школу иде, ту нека се они предмети предузимаю, у којима су деца заостала, нека дакле то по дана као накнадно за све предмете стои.

II. Приметбе за учитељ II. разреда или Часловаца.

1. Изъ Науке Христ. има се у овомъ разреду цео катихисисъ свршити, т. е. све што е подъ именомъ молитвица у I. разреду напаметъ научено, има се деци овде изтолковати одсекъ (како ће у идућимъ листовима означено бити)

деци изяснити, колики е у I. разреду за рецитиранѣ одређенѣ, и одма затимѣ, найпре по неко бистрие, после среднѣ и лошиє дете препитати; окромѣ тогѣ едаредѣ у неделѣи искати, да и молитвице рецитираю, ради повтореня. А будући да за овај радѣ неће више одѣ четвртѣ сата на данѣ отићи, то се има други четвртѣ сата на ученѣ и тумаченѣ текстова, за пѣниє, за идућу неделю одређенога употребити.

2. Рачунѣ ради се по триредѣ на неделю умно, а дваредѣ писмено, и то I. течения србскимѣ говоромѣ, а II. теч. покушаваю се деца да при томѣ писменомѣ рачуну немачки говоре, што ближе краю године то више.

3. Читанѣ пре подне. Триредѣ читанка, а дваредѣ Часловацѣ. Изѣ читанке чита се дваредѣ грађанско а едаредѣ рукописно, и узѣ читанѣ се едаредѣ рецитира оно, што е изѣ нѣ напаметѣ учено, едаредѣ се приповеда све што е читано, а едаредѣ се разговара граматично. Исто се тако узѣ читанѣ часловца едаредѣ рецитира оно изѣ нѣга напаметѣ учено.

4. Поянѣ, као у I. разреду, (види ту) и само ако би понеделякѣ недомого, да деца одређену песму науче, онда се мора и вторникѣ на ученѣ, а остали дани за изпитѣ и повторавањѣ узети.

5. Писанѣ. I. течен. пише се само србски, и то: прва 2 илѣ 3 месеца сама диктанда, 1. месеца по една, а после по 2 3 и више пословица; а 3ћегѣ месеца и далѣ, само по дваредѣ на неделю диктандо, а по дваредѣ слободни писменѣ саставѣ, како читанка прописує. (Види задатке за те саставе и мустре решеня у школск. листу одѣ броя 1 и далѣ) — II. течения пише се едаредѣ немачки, и едаредѣ латински, и то с' почетка, т. е. 3. и 4. месеца преписує се с' табле, а последнѣгѣ се диктира. Текстѣ за немачка диктанда најсгоднии е с' почетка србски, да лакше деца гласове разтворе, а доцниє немачки. Дваредѣ на неделю пише се србски, и то едаредѣ диктандо, а едаредѣ слоб. писм. састав. Домаћа е задаћа, у оне дане кадѣ има диктанда, било србско илѣ немачко, цео прописѣ, с' нѣимѣ да се изпише и сутра данѣ покаже;

а у оне дане кадъ є писменъ саставъ, тай илъ пређашня ди к-танда на чисто у обашка књижицу лепо уписивати, илъ ако би дете кое србско, немачко илъ латинско писмо лепо прави ти неумело, онда читаве прописе само с' тимъ писмомъ дотле изписивати, докъ га лепо правити неизвеште се.

6. Читанъ поподне и умне игре. I. течения триредъ на неделю грађанско, и игра сравњиваня (алъ увекъ по више одъ две ствари) II. течен. Дваредъ на неделю немачки букваръ и изпитъ немачки речи, едаредъ часловацъ, а едареъ читанка, а умне игре као и I. течения.

7. Приповеданъ библич. пропов. као у I. разреду, (види ту) алъ само неколико приповедака више.

Домаће су задаће овде: учити на паметъ одређене задатке изъ читанке, немачкогъ буквара, часловца, црковногъ пѣнія, и писанъ прописа.

(Продужиће се.)

ИЗЪ СВЕТОГЪ ПИСМА

ЗАДАТЦИ

за свакидашня диктанда у срб. народнимъ школама.

III.

Изъ кнѣига Соломонови.

65. Ко є очи оца и матер не поштую, те валя орли и гав-рани да икопаю и поеду.

Кудакодъ се окрене неваляли, нестаетъ га, а добри ће стояти довека.

Ленъогъ се иманъ непрестане сманява, а вредногъ непрестано расте.

Ленъомъ никадъ ништа за рукомъ неизађе.

На честь човеку служи клонити се свађе, а ко се плете у ню, будала є.

70. Небуди пияница; пияница осиромаша, и подртъ ходи и рите носи.

Неваляле оставля Богъ за погибеони данъ.

Невалялцу є непрестано до ината.

Незаборавляй мое науке, већъ є у срцу чувай, она ће ти донети дугъ векъ и сретанъ животъ.

Неиди с' невалялима, и где ихъ покуплѣне видишъ, обиѣи и уклони се, ерѣ они се несмире' докѣ коме зла неучине.

75. Неплети зла на друга твогѣ.

Непрепири се нискимъ безъ велика зла, да ти неучини и веѣе.

Никадѣ за рукомъ неизаѣе, што се безъ волѣ ради.

Паметни види зло и уклони га се, а будала срля у нѣга, пак и пропадне у нѣму.

Паметни се гаде одѣ гадни речи, а будале срамоте друге пакѣ сами срамотни буду.

80. Паметни люди парнице стишаваю, а будале ихъ под-жижу.

Паметни се и по погледу познаю, а будале тамъ — амо зверая.

Паметни се о добру брину, а будале све о лудости мисле.

Паметне слуге владаѣ надѣ будаластимъ господарима.

Паметни ѣе свудѣ господарити, будале довека служити.

85. Паметни ѣе славу наслѣдити, а будале ѣе срамоту до-чекати.

Паметногѣ чуваю усне нѣгове, а будале се своимъ злимъ езикомъ упропасте.

Паметноме више укорѣ асни, негѣ будали батине.

Поштенѣ векѣ продужуе, а невалялство га скраѣуе.

Покоравай се науци оца твогѣ, и неодбаци савета матере твое.

90 Поштуй у свакомѣ човеку подобие Божие.

Праведни ѣе населити землю и добри ѣе остати на нѣой, а неваляли ѣе изтреблѣни бити са нѣ, и кои неправду чине, про-гнани изѣ нѣ.

Расудлѣивѣ человекѣ расудлѣиво и ради, а будала свудѣ свою лудость показуе.

Силанѣ допадне зла само с' невалялогѣ езика.

У паметни и погледѣ е паметанѣ, у будале и погледѣ е будаласть.

Поучна забава.

Корняча и орао.

„Научи и мене летити“ рече корняча орлу. Од-говара іой орао: „Нема одѣ тога ништа, твой створѣ ние за то, ты немашѣ ни снаге ни справе за летенѣ.“

Ал' корняча не ктеде се оканути, него салеташе и навалъиваше дотле, докѣ е найпосле орао не узе и, увисине дигнувши пусти. Корняча паде, па се ираспаде.

Пословице. Ко лети ладуе, зими гладуе. Ко лети пева, зими плаче. Гди си певао летосъ, певай и зимусъ. Ртъ на репу седећи не улови зеца. Ко не ради нека и не еде. Ко не тера лебацъ у кућу, нѣга ће гладъ изъ куће. Добро ти е Айдару у ладу, нит' га колю муве ни обади, само му е помучно одъ глади.

Два плуга.

Еданъ ковачъ скуе два са свимъ еднака плуга, те едного одма прода некомъ радену и вредну човеку, а другогъ, не имаюћи муштеріе, тури у шупу и забаци, докѣ га се чакъ после осамъ месецій сети, и свега зарђана на светъ извуче.

Како се овај кукавацъ зачуди, кадъ ту случайно спази друга свогъ, кои садъ чисти и сјивји біаше, него кодъ ковача. „Како е то?“ упита овај рђашка, „пре некогъ времена біасмо посве еднаки, а гле садъ! Та я се баръ нисамъ ни мучіо ни прляо, него мирно лежао безъ икаква посла и бриге, — башъ знамъ, да ниси ни ты беспосленіе и безбрижніе могао; па какавъ си ты чистъ и сянъ, а какавъ самъ я нечистъ и яданъ.“

„Башъ тай нерадъ учини толики покоръ одъ тебе“ одговори овај. Нерадъ е трулежъ, отацъ сваке болести; Радиностъ е мати здравля и снаге. Мене е радъ овако углачао; само нѣму имамъ захвалити, што самъ данасъ овако чистъ и здравъ, и одъ рђе сачуванъ.“

Пословице. Ленность е мати свію зала и неволя у свету. Ленность е светъ просяцима напустила.

Попаць и мравъ.

Попаць, когъ е люта стегла зима, дође къ суседима своимъ — мравима, просеѣи: „Дайте ми за ело што, да не скапамъ одъ глади.“ — „А заръ се ты ниси зимусъ спремио?“ упитаю га мрави. „Нисамъ, одговори попаць, „еръ мало спремити, држао сам, ние вредно; а много, нисамъ имао каде.“ — Нисамъ имао каде?“ запитаю зачуѣни мрави, „а да шта си радио цело пролеѣе, лето и есень?“ — „Вы знате шта“ одговори попаць, „свирао самъ.“ — „Е, кадъ си ты летосъ свирао,“ реку му мрави. „а ты, брайко, свирай и зимусъ, имашъ кадъ,“

Пословица она подъ „Корняча и орао“ долази овдѣ.

Школе у Маѣарской.

У будимскомъ управномъ предѣлу (Vervaltungsgebiet) има 5 препарандия за учителъ и за учительке. Препаранда има сваке године више али зато опетъ јоштъ е еднако оскудица на учительима. Ние то ни за чудо, еръ у томе окружию ови послѣдњи година отворено е 500 нови школски класа. — На ата-ру или салашима сегединскимъ садъ има 21 школа али осѣћа се потреба за јоштъ 7—8 школа, или учителя. Одъ сада ће вальда бити и учителя еръ на 6 препарандия има ове године 74 препаранда више него што е прошле године било. У пештанской препарандіи има садъ препаранда 156, у острогонской 30, у калочкой 33, у Ерлав. 53, у сегединской 62, у женской препарандіи у Пешти има 38 препарандкиня.

* У Лвову е умро ерменски митрополитъ римск. обрета Самуилъ Станковићъ. Живио е 108 година. Живио е подъ краљвима польскимъ Августомъ, Станиславомъ, подъ царевима Мариомъ Терезиомъ, Јосифомъ II. Леополдомъ Франьомъ, Фердинандомъ и 10 година подъ Нѣг. Вел. Францъ Јосифомъ.

ШКОЛСКІЙ ЛИСТЪ.

Овай листъ излази сваке неделѣ еданцутъ. Цена му е до конца ове године 1 фор. съ поштаринѣмъ.

Брой 11.

25. Децембра.

1858.

Тко воспитава дѣте?

(Свршетакъ.)

IV.

Са упливомъ, кои породица, природа и црква на воспитаніе имаю, мора се сдружити и воспитателскій упливъ народне школе, коимъ се упливъ предизложенихъ чинителя при воспитанію управля, подпомаже, допуњава а кадъ потреба изискуе и слаби. Ово последиѣ онда бы нужно было, кадъ бы дѣте у породици све саме рѣаве примѣре виђало, и одъ нѣи се злу навикло.

Ако учитель и нестои у тако близкомъ отношенію према дѣци, као што стое родители, то инакъ башъ збогъ те дальине може онъ много на нѣихово воспитаніе дѣйствовати. Онъ е за дѣцу образацъ, по комъ се ова веѣма управляю, него по родительима, и нѣгова воля дѣци е законъ. Средствомъ простихъ и найнужднѣихъ вештина читаня, писаня, пояня и рачуна развиаю се и вештбаю умни, морални и религіозни дари духа дѣчїега. С' тымъ што се у школи неправи разлика између богате и сиремашне дѣце, што се дѣца безусловной покорности, уредности, точности, и чистоти навикаваю, допуњава се и усавршава домаѣ нѣихово воспитаніе.

Притомъ добаръ учитель допринеѣе к' воспитанію своихъ ученика найвеѣма с' тымъ, ако е с' родительима

нѣиховымъ у сношеніе ступію, и домаће воспитаніе своимъ разборитымъ предлозима, и савѣтима управляю буде. Кадъ се деца за школу способна уписую, приликомъ болести кога дѣтета, о свечарима и у многимъ другимъ случаєвима дає се учителю прилика, да може домаће воспитаніе дѣчїе на добро изводити.

В.

Пописъ

свакидашњи лекци у срб. нар. школама.

в. За III. разредъ илѣ псалтирце.

Изъ Старогъ Заѣша. О створеню света до казни првогъ грѣха (1—6)

О првимъ людма до потопа и Ноя (7—15)

О Авраму и Ісаку (15—26)

О Іакову (26—31)

О Іосифу (31—47)

О Мойсии до пустинѣ (47—54)

О Мойсии до смрти (54—65)

О Рути (69—72)

О Или и Самуилу (72—76)

О Цару Давиду (76—96)

О Соломону (96—102)

О Ілии, Ёлисии и Іони (102—112)

О Ісаии, Ёремии, и Ёзекии (112—117)

О Товии и Товиту (117—127)

О Данилу (127—133)

О Естири (133—138)

О Макавеима (138 до края). —

Изъ новогъ заѣша. О Захарии Марии и Іоану (1—7)

О рождеству Христовомъ, Симеону, волєвима, и бегству у Ёгипетъ (7—15)

О детинству Ієусовомъ (15—18)

О Іоану и крштеню Ієусовомъ (18—23)

О Ієусу до явногъ живота (23—29)

Исусъ у храму, Самаританка, Самарянинъ (29—33)
 Проповедъ у Назарету и на брегу (33—40)
 Чудеса Исусова (40—59)
 Чудеса Исусова (59—69)
 Наука Исусова (70—86)
 Воскресение Лазарево до улазка у Ђрусалимъ (86—91)
 Издайство, страданъ, смртъ, погребение, воскресение и вос-
 несение Исусово и сошествие Св. Духа (91—100)
 Апостоли и првомученици после Христа (101 и т. д.)
 У IV. разреду исто се ово повторавя.

5. Толкованѣ Св. Евангелия и Апост.

Недельна Евангелия и Апостоли читаю се и толкую пре-
 ко неделъ у одређене дане (види шеме часова), а празнична Ев.
 и Апост. на те дане пре службе Божиѣ.

6. Толкованѣ Ёкшениѣ и св. Литургиѣ.

Сваке неделъ у одређене часе (види шеме часова).

7. Жишия свѣшихъ.

Као свечанскихъ празника найглавниа су: Житие матере
 Божиѣ. — Св. София и нѣна деца, — Стефан Шчиляновићъ. —
 Св. Параскева. — Св. Лука. — Св. Димитрие. — Стеф. Дечан-
 ски. — Арханђелъ Михаилъ. — Еванг. Матия. — Првозвани
 Андрия. — Св. Никола. — Св. Спиридонъ. — Св. Стефанъ. —
 Св. Василиѣ. — Св. Јованъ. — Св. Савва. — Св. Три ерарха. —
 Симеонъ мироточ. — Теодоръ Тиронъ. — и кољиво. — 40 Му-
 ченика. — Св. Ђорђе. — Св. Марко. — Св. Јованъ Евангел. —
 Царъ Константинъ и царица Ёлена. — Св. Петаръ и Павле. —
 Косма и Дамянъ. — Св. Пантелиа. — Майка Анђелиа. — Ус-
 пение Богородице. —

Мелодиѣ Пѣния.

а. За I. разредъ илъ букварце.

1. Ёлицы во Христа крестистеся.
2. Хвалите имя Господне.

3. Буди имя Господне благословено.
4. Оца и сына и святаго Духа.
5. Благословенъ гряди во имя Господне.
6. Буди Господи милость твоя на насъ (Прок. гл. 1.)
7. Яко возвеличишася дѣла твоя (Прок. гл. 4.)
8. Ти Господи сохраниши ни (Пр. гл. 5.)
9. Спаси Господи люди твоя. (Пр. гл. 6.)
10. Помолитесь и воздадите Господеви. (Пр. гл. 8.)
11. Пойте Богу нашему. (Пр. гл. 3.)
12. Крѣпость моя и пѣние. (Пр. гл. 2.)
13. Господъ крѣпость людемъ своимъ дать. (Пр. гл. 7.)
14. и 15. Нед. Рождество твое Христе Боже нашъ.
16. и 17. Нед. Во юрданѣ крещающуся.
18. Благослови душе моя Господа.
19. Хвали душе моя Господа.
- 20—27. Блажени на 8. гласова.
28. Кресту твоему покланяемся.
29. Спаси Господи люди твоя и благослови.
30. Общее воскресение.
31. Христосъ воскресе.
32. Сей день Бгоже сотвори Господъ.
33. Вознесся еси во славу.
34. Благословенъ еси Христе Боже нашъ.

(Продужиће се.)

Разделѣнѣ часова.

у сръбск. нар. школама.

Шема часова за II. разредъ.

Часъ.	Понеделѣн.	Вторн.	Среда	Петакъ	Субота
8— $\frac{1}{2}$ 9	Толмаченѣ едногъ одсека молитвица, и ученѣ текста за пѣние.				Изпит мо- литвица
$\frac{1}{1}$ 9— $\frac{1}{4}$ 10	Рачун умни	Рачунъ писмен.	Рачунъ умни	Рачунъ умни	Рач. писм. II. теч. не- мачки гов.
$\frac{1}{4}$ 10— $\frac{1}{4}$ 11	Читанка грађ. и припове- данъ.	Часловац	Читанка рукопис и грама- тично вештб.	Читанка грађан. и рецити- ранъ.	Часловац и рецити- ранъ.
$\frac{1}{4}$ 11—11	Ученѣ пе- сме и из- питъ болъ деце	Изпитъ среднѣ д.	Изпитъ лошиѣ д.	као юче.	изпит сви досадъ на- учени пе- сама.
2— $\frac{1}{2}$ 3	I. теч. прва 2 ил 3 мес. диктанда сръ. са 2 илъ више пословица				неделѣни испитъ и вечернѣ.
	4. мес. сръ. составъ	диктандо	составъ	диктандо и изпитъ	
	II. теч. не- мачки	сръ. дикт. и изпит. латински		диктанда сръ. саст.	
$\frac{1}{2}$ 3— $\frac{1}{2}$ 4	I. теч. Чи- танк. грађ. и игра сра- вњив. II. теч. немач- ки букв.	Часловац и игра ствараня часловац	Читанка рукопис. и игра сравњ. читанка рукоп.	Читанка грађ. и игра сравњ. немачки букваръ	
$\frac{1}{2}$ 4—4	Приповеданъ и изпитъ библич. припо- ведки као у I. разреду				

Пр. Све приметбе изподъ шеме за I. разред вреде и овде.

III. Приметбе за учителѣ III. разреда или Псалтираца.

1. Изъ Науке Христ. прописана е овде свештена Историја која се има цела свршити, и библичне приповедке. До Божића се има стари завѣтъ свршити, одъ Божића нови. Посо е: свакогъ понедељника у јутру казуе се деци една глава свешт. Историје у виду приповедке, и одма се едно илѣ двоє бистрије, а у остале дане сваки данѣ по неко среднѣ и лошије дете препитује; едаредѣ у недељи препитую се рад повторенја и приповедке прошасте недеља, а окромѣ тогѣ, едаредѣ и молитвице, да се неби заборавиле.

2. Рачунѣ, ради се дваредѣ на недељу умни с' писменимѣ, и триредѣ писмени, едаредѣ са србскимѣ а дваредѣ немачкимѣ говоромѣ.

3. Читанѣ пре подне. Дваредѣ се чита немачки узѣ кое се едаредѣ рецитира немачко напаметѣ учено; дваредѣ се чита србска Читанка, и узѣ то се едаредѣ рецитира напаметѣ учено изѣ нѣ, а други редѣ се раде синтактична вештбанја; а едаредѣ се чита и тумачи Псалтирѣ, и рецитира изѣ нѣга напаметѣ учено.

4. Поянѣ, триредѣ на недељу по по сата, где се одѣ части повторава оно у II. разреду научено, и спремаю за недељу она деца, која су одређена да у цркви поје; а дваредѣ се чита и тумачи онај апостолѣ, кои ће се идуће недељѣ на св. литургии читати.

5. Писанѣ. Дваредѣ немачка диктанда и узѣ нѣи вештбанја у немачкој граматикѣ; едаредѣ срб. диктанда с' латинскимѣ словима, и узѣ то се испитую диктанда, а едаредѣ слободанѣ писменѣ саставѣ србски, и узѣ нѣга србски синтаксѣ.

6. Читанѣ поподне и умне игре. Дваредѣ срб. Читанка и узѣ нѣи игра сравњиванја; едаредѣ Псалтирѣ, а едаредѣ немачко читанѣ и узѣ нѣи игра стваранја.

7. Приповеданѣ библи. приповедака као у I. разреду (види ту) само јошѣ више приповедака него и у II. разреду.

Домаће су задаће: учити напаметѣ Псалме, и одређене задатке изѣ србске и немачке читанке, а писати на чисто диктанда, и слободне саставе.

Све приметбе изподѣ шеме за I. разредѣ, вреде и овде.

Шема часова за III. разред.

Часъ.	Понеделън.	Вторник	Среда	Петакъ	Субота
8— $\frac{1}{2}$ 9.	Припове- данъ Свеш. ист. и исп. бистрие д.	Испитъ среднѣ д.	Испитъ лошие деце	Испитъ проша- сти при- поведака	Испитъ припове- дака и мо- литвица
$\frac{1}{2}$ 9- $\frac{1}{4}$ 10.	Рачун умно писмен срб. говоромъ	Рач. пи- смен не- мачк. го- воромъ	Рачунъ писменъ немачк. говором	Р. умно писменъ србс. го- воромъ	Р. писмени немачк. говоромъ
$\frac{1}{4}$ 10 $\frac{1}{2}$ 11	Читанъ не- мачко и из- пит напам.	Читанка, граф. и вештб. синктак.	Псалтир и реци- тиранъ	као По- неделякъ	Читанка, граф. и рецити- ранъ.
$\frac{1}{2}$ 11-11.	Пѣние.	Пѣние.	Пѣн. и Апостол.	Пѣние	Апостол и Пѣние
2— $\frac{1}{2}$ 3.	Немачко диктан. са граматичн. вешт.	срб. дик. с'латинс. писм. и испит.	срб. слоб. састав и синктак. вешт.	као По- неделякъ	Недельни егзаменъ
$\frac{1}{2}$ 3— $\frac{1}{2}$ 4.	Читанка србска и игра срав.	Читанка немачка и игра ствараня	Псалтир и игра сравнѣи.	Читанка србска и игра ствараня	и вечернѣ.
$\frac{1}{2}$ 4—4.	Приповеданъ и изпит библиј. припов. као у I. разреду.				

Ова деца имаю недељно: Науке Христ. т: е: свешт. Ис-
торие и библични Приповедки $4\frac{1}{2}$ сата; Рачуна $3\frac{3}{4}$ Читаня
свега $10\frac{1}{4}$ Појаня $1\frac{1}{2}$ Писаня 2. свега 23 сата.

Св. Іоаннъ милостивый.

Светый Іоаннъ милостивый родіо се у граду Ама-
тунту на острову Кипру год. 558 после Хр. Збогъ
велике милости према сиротинѣи, назвала га е црква
милостивымъ. Онъ е био сынъ богатихъ родителя, кои
су га у закону Христіянскомъ воспитали и за грађан-
скій животъ приуготовили.

Кадъ е Св. Іоаннъ до мужескогъ возраста до-
спео, жени се онъ по желѣи своихъ родителя, и у
дому своемъ као богатъ грађанинъ деліо е милостиню
слѣпима, клястима и сиромасима. Ни еданъ неволь-
никъ, кои бы помоћи кодъ нѣга потражіо, ніе изъ куће
нѣгове безъ утѣхе изишао.

После нѣкогъ времена жена и дѣца светого Іо-
анна помру. У туги за своима могао се онъ само с-
тымъ утѣшити, што е тврдо вѣровао да е Божія воля
была да тако буде, и што е у ударцу томъ сматрао
позивъ е неба на нѣга управлѣный. Слѣдуюћи савету
еванђелскомъ распрода онъ свое иманѣ и ступи у мо-
нашкій чинъ гдѣ наскоро свештеникомъ постане. Служе-
ћи Богу и людма задобые Св. Іоаннъ велико по-
штованѣ и повѣренѣ и у петдесетой своіой години
избранъ буде за Патріарха Александрійскогъ. На овомъ
найвећемъ степену архіерейскога достоинства блистао
е онъ као звѣзда одъ прве величине. Свію очи бяху
на нѣга управлѣне; нѣговъ примѣръ, нѣговъ начинъ
живота уливаше у срдца вѣрныхъ Христіянску лю-
бавъ, коя е испуненѣ закона и саюзъ савршенства.
Многе е онъ незнабожце привео къ светлости еван-
ђелске науке, многе заблудѣнике обратіо е онъ на путь
спасенія.

Као Патріархъ добые св. Іоанъ довольно средства,
да може бѣду и неволю убогихъ сиромаша у великомъ
граду Александріи и у околини овога ублажавати, и

то е онъ доиста чиніо с' найвећомъ любви са нечувенымъ пожртованіемъ и одрицаніемъ себе самого. Све свое доходке трошіо е онъ на благотворне цѣли, а самъ се задоволявао простомъ раномъ, простымъ одѣломъ и простымъ намештаемъ дома свога.

Одъ онога дана кадъ е на престолъ патріаршескій ступіо, шилъ е св. Іоанъ слуге свое често по свима краєвима града гдѣ сиротиня живяше, и призивао у дворъ свой ниште и убоге, старе и неяке, слепе и сакате кои немогаху себе лебомъ ранити. Брой сиромыха' кое онъ надгледаше и за кое се стараше узлазіо е много пута на 75000 душа.

По себи се разуме да Светитель не бы у станю быо све те сиромыхе самъ своимъ трошкомъ ранити и издржавати, али е примѣръ нѣговъ учиніо, да су се многи засушени кладенци водомъ милосердія испунили. Многи богатырци видеѣи шта ради Патріархъ доношаху му сильный новацъ с' молбомъ да га онъ употреби на користъ сиротинѣ. И тако што е Светитель сиромыхе већма угледао, то е све выше средства добыао, да може с' нѣима по желѣи срдца свогъ дѣла милости тѣлесне чинити слѣпима, клястима и изнемоглима.

Едномъ опомену га служители да се умѣри у деленю милостинѣ; еръ ће се иначе изворъ доброты скоро изцрпити морати, а светый имъ одговори: И кадъ бы сви люди милостинѣ потребовали я бы опеть изнашао средства да свима помогнемъ; еръ е сокровиште Божіе милости неизцрпимо. Я слѣдуемъ нагону срдца свога, и подпуно самъ увѣренъ да ће свакій, кои сѣе, обилно и пожнѣти.

Нѣкій човѣкъ коме е св. Іоанъ у нужди помогао припадне му к' ногама благодарѣи на учинѣной милости. Светитель, кои одъ людѣй никакве хвале тражіо нѣ пресѣче му бесѣду овимъ рѣчма: Драгій брате! Нашто толика хвала за мало добра, кое самъ

ти учинію. Я нисамъ крвѣ свою за тебе пролію, као што є Христосъ Спаситель свою драгоцѣнну крвѣ за све насъ излію. Нѣму буди на свачему хвала. В.

Поучна забава.

Найскупоцѣннѣи бисеръ.

Іоасафъ є быо царевѣхъ у дальнѣой землѣи Индіи. Онъ є одрастао као язычникъ и ништа нѣ чуо о Богу и о дѣлима Божіима али є у срдцу свомъ увѣкъ чезнуо за истиномъ. Єдаредъ дође у дворъ царскій нѣкѣй странъ човѣкъ, приависе кодъ служителя и рекне му: „Я имамъ єдно зрно бисера, кое драгоцѣношћу превазилази сво драго каменъ: ерѣ има у себи снагу да може душевне болести лѣчити. Бисеръ мой отвара очи слѣпоме да увиди вѣчну истину; отвара уши глувѣме да чує Божіє рѣчи; па іоштѣ к' томе кадарѣ є свако зло разтерати бисеръ мой.

Служитель одговори: Однеси бисеръ тай моме царевѣху, и одведе га к' Іоасафу.

Царевѣхъ прими странѣа пристойно, и пошто ихъ служитель на само остави, запита га: Гди є тай бисеръ да га видимъ. Странацъ се поклони Іоасафу и одговори: Светлый Царевѣху! Бисеръ кога ты видити желишѣ єсть вѣчна истина; а онай одъ кога самъ я тай бисеръ купіо єсть царъ надъ свима царевима. Одъ нѣга долази животъ, среѣа и свако добро; нѣговъ є престолъ надъ свима престолима. Онъ є три-светый, свевышній и непостижимый Богъ, кои се у облику човѣчѣемъ на землѣи появіо и съ людма поживіо!

Іоасафъ послуша ове рѣчи па онда рекне: Одавна жели срдце мое познати вѣчну истину, ал' ми се твое рѣчи виде чудне быти. Тко си ты, и какавъ є

то царъ за кога велишъ да е надъ свима царевима и да онъ раздае животъ среѣу и свако добро.

Нато почне странацъ приповѣдати о створеню свѣта, о раю, о грѣху праотачкоме, и о Іисусу Христу Спасителю рода човечіегъ. Приповѣданъ то слушаше царевиѣ с' найвеѣомъ пажљивошѣу. Нѣгове умне очи отворе се; у радости сиѣе се онъ с' престола, и загрли странца говореѣи: Доиста я веѣъ напредъ осеѣамъ да бисеръ твой има снагу душевне болести лѣчити. У души е моіой, као оно кадъ се зора появи и помрчину растеруе. Говори, приповѣдай далъ о твоѣмъ бисеру и о цару одъ кога си га добыю.

Са умиленѣмъ продужи станный мужъ бесѣду свою овако: Царъ за кога чути желишъ естъ Іисусъ Христосъ превѣчный Богъ, кои е у времену постао човѣкомъ и донео на землю найдрагоцѣнни бисеръ вѣру у нѣга и нѣгову свету науку. Садъ послушай царевиѣу какву снагу има тай бисеръ! И онъ продужи бесѣду о крштеню, о покаянїю, о царству небесномъ и о воскресенїю мртвыхъ.

Срдце царевиѣево пламтеѣомъ се желѣомъ испуни, и повиче: Светый Мужу! казуй шта имамъ чинѣти да блаженъ будемъ. — Странацъ на то одговори: Покайсе и крстисе да ти се опросте грѣси, пакъ ѣешъ онда примити даре светого духа и познаѣешъ правога Бога.

Пошто е странный Мужъ іошть млоге рѣчи о Богу и о закону Христїанскомъ изговорїю, запыта га царевиѣъ: „Како ти е име и одкуда си? А онъ одговори: Я самъ Пустиньикъ и зовемъ се Варлаамъ. У пустиньи има іошть много людїй кои вѣрую Іисуса Христа, и нѣму с' добры дѣли служе.

Царевиѣъ се томе зачуди па рекне: А я самъ мыслію да си ты трговацъ! Ал' кажи ми молимъ те: Одкуда вамъ у пустиньи ело и одѣло? Варлаамъ од-

говори: Зелѣ и воѣе орошено росомъ небесномъ есть наша рана, а ако намъ тко леба даде, мы га едемо и благодаримо Бога. Одѣ овчіе коже и простога сукна правимо мы просто одѣло, па се съ нѣимъ одѣвамо.

Па гдѣ си оставіо те хальине? запыта царевиѣъ. Варлаамъ сбащи са себе горню хальину, исподѣ кое е была сиромашка пустиньичка мантиа, па рекне. Ону горню лѣпшу хальину обукао самъ зато да добыемъ приступъ у твой дворацъ.

Царевиѣъ видеѣи га тако сиромашки одѣвена умилято му рекне: Я ѣу теби и твоемѣ братству болѣ и пристойніе ризе поклонити. — Варлаамъ одговори: Найлѣпша и найпристойнѣя риза, коя Христѣянина краси, есть одежда невинности; ту треба чувати да е неизгубимо.

Царевиѣъ Индѣйскѣй прѣими Свето Крштенѣ и одлазаше често у пустыню к' Варлааму, кои га обучаваше, у Закону Христовомъ.

Царъ Авениръ отацъ Іоасафовъ трудіо се найпре претнѣомъ, затымъ ласканѣмъ па напоследку чувственнымъ усладама младиѣа приволети да се Христа одрече, али Іоасафъ и у огнѣной пеѣи искушенѣя одржи побѣду надѣ страстима, сачува на себи у светомъ крштеню добывену одежду нетлѣнѣя, и чрезъ само то искушенѣе постане непоколебимъ у вѣри Христовой. Добывши одѣ отца наслѣднѣй део царевине отиде у ню съ войскомъ предѣ коіомъ е ношенѣ частнѣй крестъ, и ту владаше праведно, богобоязливо и милостиво, уважающѣи выше одѣ свѣю драгоцѣностѣй онай бисеръ, кои му е Спаситель преко Варлаама даровао. *)

*) Упуѣуемъ читателѣ на Миней Мѣсеца Новембра дне 19. — гдѣ е после редовне службе Св. Пророку Авдіи у виду повѣсти ставлѣна служба С. Варлаама. и Іоасафа Царевиѣа Индѣйскогъ.

Два браша.

Бияу два брата. Еданъ одъ нѣи нитъ е ктео што зарадити, нит' е имао волѣ што уштедети и сачувати, него е све довека говорио: гди ништа нема, ништа и не пада. Ал' како човекъ мисли и ради, онако и прође. Тако ти намъ и овай братъ оста читавогъ века — братъ Ништнемало; еръ онъ никадъ не држаше за вредно мало по мало штедети и мрвицу по мрвицу на страну метати, па тако полагао дотерати до веѣга иманя. Кодъ нѣга е било „што куц' то муц'!“

А нѣговъ братъ, онъ опетъ имаѣаше обичай реѣи: гди ништа нема, може да буде. Пакъ онъ оно мало, што му одъ оца остало чувајуѣи, а къ томе свойски радеѣи и јошъ свойские штедеѣи, займао е мало по мало све више. Съ почетком му е ишао посао споро и тешко, али нѣгова у обичай узета речъ: „гди ништа нема може да буде, — и она доцнија: гди има мало, може да буде много“ увекъ га е рабрила да вольомъ не клоне; она му е наданѣ оживљавала и нову снагу придавала. Тако буде овай мало по мало све имуѣнии, те своимъ трудомъ а особито штеднѣом постане богать човекъ; и ено га данасъ, гди онога свогъ брата Ништнемала децу рани и воспитава, ербо онай ни коре леба, ни костіи нема да глоѣе.

Пословице. Штедня е највеѣи приходъ. Рад е лева штедня е десна рука богатства. Ако се не начува, не натече. Боля е штедня, нег' добра радня. Боля е штедня него ли течня. Што човекъ не потроши оно е добио. Мравъ и чела уче, како се тече. Ко нечува мало не може имати много. Ко не чува карантане, не брой цекине. Болъ е и вреѣу отрести, него торбу начети. Беле новце валя чувати за црне дане. Ко оѣе да штеди, некъ зарана почне. Докъ имашъ, донде чувай. Ко чува у младости не проси у старости. Доцна е

штедня, кадъ нема чега. Доцна е штедня на дну; онда е и найманѣ и најгоре остало. У радише свега више, у штедише јоште више. Капля по капля, ето Морача; длака по длака, ето беляча; зрно по зрно, ето погача. Ко не купи мрвице, не ће стећи пунице.

Занашъ.

Занатъ е знатанъ. Никакавъ капиталъ не може бити болѣ уложенъ, него у добро изученъ занатъ. Занатъ е најлѣпше наслѣдство. Занатъ е највећи приход. Занатъ е најболѣи лебацъ. Занатъ е свакидашњи добитакъ. Занатъ е најсигурније иманѣ. Са занатомъ ћешъ далѣ отићи, него съ пунимъ товаромъ блага. Занату е савъ светъ отворенъ, и само ћешъ га са занатомъ и најевтиније и најкористније проћи и кадъ се дома вратишъ, свое усрећи. Не стиди се дакле свога заната, него свойски приони и испеци га. А нема тога заната, кои свогъ вештака не зарани и не обогати, само ако овај оће. Али немой да своју главу разбиашъ съ више заната, ни да младости свое на нѣи траѣишъ, него научи еданъ, али ваљано, и ради га живо.

Упамти шта пословица учи: Кадъ се чега човекъ привати, онога нека се и држи. Ко тражи преко леба погаче, жели и прое. Ко тражи веће, изгуби и оно изъ вреће.

Ко занате меня, и часъ еданъ часъ други радо започинѣ, тай не жели своју срећу; тай е тумарало и премизгивало; тай е млаконя и туняло. Кои ни мрве снаге нема; кои е нико и ништа, и тай ће — само пази — кои часъ постати просякомъ,

Млоги занати покваре најболѣгъ, майстора. Сваки занатъ и сваки посао оће свогъ вештака да има. Ко млоге занате тера, ние ни едноме вештъ. Петъ заната — десетъ неволя, — сачувай те Боже тога зла!

Вештакъ едног заната издржи и одрани найвећу фамилию, и усрећи децу своју; а майсторъ одъ петъ заната не може ни самогъ себе да рани, него кубури и натеже довека, па цео му е животъ само просяклукъ, а ништа више.

ПРЕДПЛАТА НА ШКОЛСКІЙ ЛИСТЪ ЗА 1859 ГОДИНУ.

По давной потреби почео е листъ овај излазити у Октобру изтичуће 1858 године. За ово кратко време могла се нѣгова намѣра видети. Упућиванъ учителя и напредакъ наши школа уобште задатакъ е овога школскога органа био и остаће и одъ сада.

Задатакъ ние маленъ али имамо довољно узрока надати се, да ће се мало по мало моћи учинити много. За садржай листа највише намъ јамче г. школски савѣтникъ Натошевићъ и г. професоръ препарандие Вукићевићъ. Они су до сада сами у листу овоме скоро све радили, они ће радити и одъ сада. Поредъ нѣи вальда ће се одъ сада наћи јоштъ кои сународникъ, кои ће са знањемъ своимъ тежњи овога листа у помоћ притећи. Сваки такавъ прилогъ радо ће се правично награђивати.

Учительско станѣ најсиромашније е станѣ, а баш они треба да овакавъ листъ држе и управъ ни еданъ неби требало да безъ нѣга буде. Да би листъ обстати могао, нужно е да има баръ до 400 предбројника. Учителя сами толико за сада неможе бити кои би листъ држати кадри били. Зато би требало да оне общтине, у којима су учители слабо плаћени, по едан листъ баръ за учителя свога држе.

Требало би да листъ овај држе и сви мѣстни директори школа, еръ крозъ листъ ће само моћи знати,

како имъ школу валя надгледати. На жалость многи свештеници, кои су такви управители, повраћали су листъ као да њима нетреба. Заиста сви они, кои кажу да имъ листъ нетреба, нису за управителъ. Тако што могу само они рећи, кои немаре било школе или не било, или они, кои за никакавъ напредакъ и користь народну немаре.

И родители, кои ситне дѣце имаю, чинили би добро и дѣци својој и школи или просвѣти народной уобште, кадъ би листъ овај држали, као што ихъ има, кои га већъ држе. И дѣца њиова и они сами изъ њѣга ће се многومه лѣпоме, племенитоме и користноме научити. Кома е Богъ дао да може, треба да школски листъ држи.

Ако би се јоштъ кои родолюбацъ нашао, кои би, као што е г. епископъ Платонъ учинио, жертвовали што да се листъ сиромашниѣмъ учительма као даръ одъ њиове стране шалъ, ми би такве племените желѣ радо извѣстили било да шалѣмо онима којма намъ они кажу, или да имъ јавимо само коме се шалѣ.

Ми позивлѣмо на предплату за идућу годину све г. г. учителѣ, све г. г. управителѣ мѣстни школа, све родителѣ, којма станѣ допушта, и уобште свакога пријатеља народне просвѣте и напредка.

Цѣна е листу са поштаринѣмъ заедно свега на годину дана 4, на половину године 2 а на четвртъ године 1 фор. било старогъ или новогъ новца.

Излазиће сваке недѣлѣ по еданпутъ.

Они, кои га држати желе, молимо да намъ се што скорие яве.

 Одъ 1 до 7 бр. 1858. више немамо; за ове броеве бадава су рекламацие.

Ко до сада листа овај ние платио, позива се да плати и одъ сада и до сада.

У Новомъ Саду съ концемъ децембра 1858.

Д. Медаковићъ.